

Inhoudsopgave

	Pagina
Inleiding	1
Hoofdstuk 1: Theoretisch kader	3
1.1 Klimaatverandering	3
1.1.1 De positivisten versus de negativisten	3
1.1.2 Oorzaken van klimaatverandering	5
1.1.3 Gevolgen van klimaatverandering	5
1.1.4 Aanpassingen betreffende klimaatverandering	5
1.1.5 Oplossingen tegen klimaatverandering	6
1.2 De aandacht voor klimaatverandering	6
1.2.1 Klimaatverandering in de politiek	7
1.2.2 Publieke debat / Consumentisme	8
1.2.3 Representaties van klimaatverandering	8
1.3 Foto-iconen	10
Hoofdstuk 2: Methodische verantwoording	11
2.1 Onderzoekseenheden	11
2.2 Criteria	12
2.3 Onderzoeksperiode	13
2.4 Onderzoeksmethode	14
Hoofdstuk 3: De analyse	17
3.1 Fotoberichtgeving in National Geographic	17
3.1.1 Algemene variabelen	19
3.1.2 Beeldinhoudelijke variabelen	21
3.1.3 Tekstuele variabelen	25
3.1.4 Conclusie	27
3.2 Fotoberichtgeving in Quest	30
3.2.1 Algemene variabelen	32
3.2.2 Beeldinhoudelijke variabelen	34
3.2.3 Tekstuele variabelen	38
3.2.4 Conclusie	40
3.3 Fotoberichtgeving in Elsevier	43
3.3.1 Algemene variabelen	45
3.3.2 Beeldinhoudelijke variabelen	47
3.3.3 Tekstuele variabelen	51
3.3.4 Conclusie	54
3.4 Fotoberichtgeving in Vrij Nederland	57
3.4.1 Algemene variabelen	59
3.4.2 Beeldinhoudelijke variabelen	61
3.4.3 Tekstuele variabelen	65
3.4.4 Conclusie	67
Hoofdstuk 4: De comparatieve analyse	70
4.1 National Geographic versus Quest – Natuur versus wetenschap	70
4.2 Elsevier versus Vrij Nederland – Rechts versus links	73
Hoofdstuk 5: Iconografie klimaatverandering	77
Reflectie theoretisch kader	79
Conclusie	81
Reflectie onderzoek	83
Literatuurlijst	85

Bijlagen

Bijlage A	Schematische weergave vraagstelling
Bijlage B	Icoonfoto's: voorbeelden
Bijlage C	Toelichting codeerschema foto's (werkwijze)
Bijlagen op bijbehorende CD-rom	
Bijlage D1	Foto's in National Geographic
Bijlage D2	Foto's in National Geographic; ingevulde schema's
Bijlage E1	Foto's in Quest
Bijlage E2	Foto's in Quest; ingevulde schema's
Bijlage F1	Foto's in Elsevier
Bijlage F2	Foto's in Elsevier; ingevulde schema's
Bijlage G1	Foto's in Vrij Nederland
Bijlage G2	Foto's in Vrij Nederland; ingevulde schema's

Inleiding

De aarde met de daarbij behorende klimaatverandering is een onderwerp dat de laatste jaren steeds vaker in zowel de politiek, de media als de publieke opinie naar voren komt. De bezorgdheid die leeft onder wetenschappers over de zogenoemde *global warming* wordt steeds groter; de wereldwijde klimaatverandering vormt volgens velen een dreiging voor het mensenleven op aarde. Regeringen hebben gereageerd op deze waarschuwing door onder andere veranderingen in wet- en regelgeving en door zich aan te sluiten bij internationale discussies over het fenomeen (Weingart, Engels en Pansegrau, 2000: 261). De diverse aspecten van de dreigende klimaatverandering en de gevolgen die de klimaatverandering heeft voor de aarde en daardoor voor de mens, zijn niet universeel geaccepteerd als één feit. Zo zijn er wetenschappers die van mening zijn dat de klimaatverandering een grote dreiging vormt voor de mensheid, terwijl andere wetenschappers vinden dat de klimaatverandering problemen kent die door de mensheid te overbruggen zijn. Tevens zijn er verschillende visies betreffende de manier waarop er met de klimaatverandering dient te worden omgegaan en welke oplossingen er moeten worden geboden.

De wereldwijde klimaatverandering is een breed fenomeen dat zowel oorzaken, gevolgen, aanpassingen als oplossingen op diverse gebieden betreft. De voornaamste oorzaak is het broeikaseffect dat wereldwijde gevolgen heeft: een verdere stijging van de zeespiegel door het afsmelten van gletsjers en andere ijsmassa's, een toenemend aantal overstromingen, het opschuiven van klimaatzones, het ontstaan van meer bosbranden, het afsterven van koraal, veranderingen in de waterkringloop, veranderingen in de voedselproductie en een bedreiging van de volksgezondheid, door tekort aan water of voedsel, of door grotere verspreiding van ziektes zoals malaria. De aanpassingen en oplossingen zijn tevens veelzijdig. Zo behoren het aanleggen van dijken en het bouwen van aangepaste huizen tot aanpassingen betreffende klimaatverandering en vormt duurzame energie een oplossing net als verschillende maatregelen die door zowel de burger als de overheid kunnen worden genomen (o.a. G. Duindam, 2008 en Al Gore, 2006).

De massamedia hebben de politieke reacties betreffende de klimaatverandering beïnvloed. De uitgebreide berichtgeving over de klimaatverandering heeft zowel regeringen als burgers in diverse landen betrokken bij de milieubedreigingen (Weingart, Engels en Pansegrau, 2000: 261-262). Mediaberichtgeving over klimaatverandering is geïdentificeerd als een belangrijke factor bij de publieke receptie betreffende deze kwestie (Antilla, 2008).

Vraagstelling

De hoofdvraag van mijn onderzoek is: *Hoe ziet de fotoberichtgeving over de klimaatverandering in enkele Nederlandse natuurwetenschappelijke tijdschriften en opinietijdschriften eruit in de periode 2000-2008 en hoe verschilt de fotoberichtgeving in deze twee soorten tijdschriften van elkaar?*

Deze hoofdvraag wordt onderverdeeld in diverse deelvragen die betrekking hebben op de drie delen van mijn masterthesis: het theoretisch kader, de analyse en de comparatieve analyse¹. Het theoretisch kader behandelt het brede fenomeen klimaatverandering, de verschillende visies worden beschreven en zowel de oorzaken, gevolgen, aanpassingen als oplossingen omtrent klimaatverandering komen aan bod. Door middel van het theoretisch kader wordt tevens duidelijk welke foto's behoren tot mijn onderzoek; de foto's die een weergave tonen van de in het

¹ Voor een schematische weergave van de vraagstelling van deze masterthesis, zie bijlage A.

theoretisch kader behandelde aspecten van klimaatverandering. Niet alleen klimaatverandering zelf wordt beschreven, maar ook zal ik de verschillende onderzoeken die zijn uitgevoerd naar de representatie van klimaatverandering in de media beschrijven. Deze onderzoeken geven een beeld van onderzoeksbevindingen die ik wellicht in mijn onderzoek tegen kan komen en zijn zodoende een introductie betreffende mijn analyse. Ten slotte komt het fenomeen *icoonfoto* aan bod in het theoretisch kader. Nadat de diverse analyses zijn gevormd betreffende de fotografische weergave van klimaatverandering, zal namelijk gekeken worden naar de eventueel aanwezige icoonfoto's betreffende klimaatverandering.

De analyse betreft enkele vooraanstaande Nederlandse tijdschriften, namelijk de natuurwetenschappelijke tijdschriften National Geographic en Quest en de opinietijdschriften Elsevier en Vrij Nederland. In de analyse staan de volgende deelvragen centraal: Op welke wijze is de klimaatverandering in de geselecteerde tijdschriften fotografisch weergegeven? Op welke wijze is de klimaatverandering in de geselecteerde tijdschriften tekstueel weergegeven? Deze laatste deelvraag bevat de kop, subkop en inleiding van de artikelen waarbij de foto's verschijnen en de eventuele kop van de foto en het onderschrift/bijchrift van de foto. De rol die tekst speelt in dit onderzoek wordt bij *Onderzoeksopzet & Verantwoording* behandeld. Hier komen tevens de diverse aspecten aan bod aan de hand waarvan de fotoberichtgeving wordt geanalyseerd.

Naar aanleiding van de analyse zal ik een comparatieve analyse vormen. In deze analyse worden de geselecteerde tijdschriften tegenover elkaar gezet: de twee natuurwetenschappelijke tijdschriften National Geographic en Quest worden tegenover elkaar gezet, net als de twee opinietijdschriften Elsevier en Vrij Nederland. De deelvraag in deze comparatieve analyse is: In hoeverre zijn er verschillen en overeenkomsten waar te nemen in de fotoberichtgeving over de klimaatverandering in de natuurwetenschappelijk tijdschriften / opinietijdschriften?

Door middel van de gevormde analyses zal een beeld worden geschetst van de fotografische weergave van klimaatverandering in de vier geselecteerde Nederlandse tijdschriften. Naar aanleiding van deze analyses zal vervolgens stil worden gestaan bij de eventuele icoonfoto's die waar te nemen zijn betreffende klimaatverandering. Ten slotte reflecteer ik op het theoretisch kader, vorm ik een conclusie en geef ik een reflectie op het uitgevoerde onderzoek.

Hoofdstuk 1: Theoretisch kader

"De mens is een ziekte op de huid van de aarde."

Immanuel Kant, Duits filosoof (1724-1804)

"Wij zijn bezig de aarde te vernietigen, zonder het te willen. Voor alle zekerheid lopen we alvast op de maan rond, als springplank naar de rest van het heelal."

Harry Mulisch, Nederlands schrijver

"A photograph that brings news of some unsuspected zone of misery cannot make a dent in public opinion unless there is an appropriate context of feeling and attitude."

Susan Sontag (On Photography, 1977)

1.1 Klimaatverandering

Klimaatverandering heeft grote impact op mens en natuur. Volgens vele wetenschappers is de belangrijkste oorzaak van de huidige klimaatverandering de mens. De wereld, waaronder Nederland, maakt zich de afgelopen jaren steeds sterker om klimaatverandering zoveel mogelijk tegen te gaan en past zich aan, aan de veranderingen (VROM, 16-04-2009).

In dit hoofdstuk wordt het fenomeen klimaatverandering behandeld. Klimaat betekent 'het gemiddelde weer'. Wanneer er een stijging of daling plaatsvindt van de gemiddelde temperatuur of de gemiddelde hoeveelheid neerslag spreekt men van klimaatverandering. Vooral sinds het midden van de 20^e eeuw verandert het klimaat, door menselijke factoren (VROM – Dossier Klimaatverandering, 16-04-2009). Hieronder worden de diverse visies betreffende klimaatverandering beschreven, waarna het fenomeen behandeld wordt aan de hand van de volgende aspecten van klimaatverandering: oorzaken, gevolgen, aanpassingen en oplossingen.

Na de beschrijving van de diverse aspecten van klimaatverandering, komt het politieke debat en het publieke debat aan bod. Hier wordt tevens gekeken naar de rol van de consument met betrekking tot klimaatverandering.

Ten slotte wordt in dit theoretisch kader de wijze waarop klimaatverandering is/wordt gepresenteerd in de media beschreven. Diverse onderzoeken zullen worden behandeld die in relatie staan met het onderzoek dat centraal staat in deze thesis.

1.1.1 De positivisten versus de negativisten

De klimaatverandering kent onder wetenschappers niet één gedeelde visie. Er zijn zodoende *positivisten* en *negativisten*. Positivisten erkennen (gedeeltelijk) de klimaatverandering, maar zien dit als een situatie die te overbruggen is door de mens, terwijl negativisten klimaatverandering zien als een catastrofe die om extreme maatregelen vraagt en een grote dreiging is voor de mens.

Een bekende negativist betreffende klimaatverandering is Al Gore, voormalig Vice President van de Verenigde Staten en deskundige op het gebied van klimaatverandering. In 2007 werd bekend gemaakt dat aan Al Gore en het *Intergovernmental Panel on Climate Change* (IPCC) van de Verenigde Naties de Nobelprijs voor de Vrede 2007 was toegekend 'voor het vergroten en verspreiden van de kennis over de door de mens veroorzaakte klimaatverandering en voor het bevorderen van maatregelen om deze tegen te gaan'. In zijn boek *An inconvenient truth* (2006) schrijft hij over de gevolgen van de wereldwijde klimaatverandering: 'Our climate crisis may at

times appear to be happening slowly, but in fact it is happening very quickly – and has become a true planetary emergency'. Zijn visie over de grote dreiging van klimaatverandering wordt tevens erkend door andere wetenschappers. Guus Duindam, schrijver van het boek *Een Tweede Venus* (2008) en maker van de film *The Requiem Mass for Planet Earth*, sluit zich aan bij de visie van Al Gore over de dreigende klimaatverandering. De laatste 100 jaar is de mens steeds slechter omgesprongen met de aarde en de nadelige gevolgen zijn volgens Duindam duidelijk. Niet alleen de uitstoot van de mens heeft volgens hem grote invloed op het milieu, maar deze uitstoot zet diverse processen in gang waardoor de aarde verandert in 'een tweede Venus'. In *De feiten over klimaatverandering* (2001) spreekt Dinyar Godrej, redacteur van *New Internationalist*, een tijdschrift dat publiceert over globaliseringszaken, en een specialist op het gebied van mensenrechten en milieubeheer, over de nadelige gevolgen van klimaatverandering en ook bespreekt hij de politieke strijd over dit probleem. In *Klimaatverandering in de 21^e eeuw: consequenties voor het natuurbeleid* (2003) verdiepen P. Opdam en J. Klijn zich in de gevolgen van klimaatverandering voor het natuurbeleid in Nederland. Ook deze wetenschappers sluiten zich aan bij de negativisten. Bovenstaande wetenschappers zijn van mening dat de klimaatverandering grote, nadelige gevolgen heeft voor zowel de mens, de landbouw en voedselproducties als voor de flora en fauna.

De andere visie die bestaat over klimaatverandering, de visie van de zogenoemde positivisten, betreft een kritische kanttekening bij de eenzijdigheid en de juistheid van de informatie die men krijgt over klimaatverandering vanuit de negativisten. Deze wetenschappers erkennen de klimaatverandering en in bepaalde mate de nadelige gevolgen voor de wereld hiervan, maar zetten wel vraagtekens bij de oplossingen die worden gezocht en gehanteerd. Deze wetenschappers zijn in grote lijnen optimistisch over de vooruitzichten van de mensheid. De stijging van kooldioxide in de atmosfeer en daarmee de opwarming van de aarde kent de mensheid als oorzaak, daar zijn de positivisten het over eens. Echter, de problemen die de klimaatverandering met zich mee brengt en de oplossingen die hiervoor worden geboden kennen geen steun van deze wetenschappers. Zo zegt Björn Lomborg, auteur van *The skeptical environmentalist* (2007) dat de problemen die klimaatverandering met zich meebrengt te overbruggen zijn door de mens, maar niet met de oplossingen die op dit moment geboden worden.

De positivisten staan kritisch tegenover de berichten betreffende klimaatverandering, zo ook tegenover de conclusies van het *Intergovernmental Panel on Climate Change* (IPCC). Alle door het IPCC relevant beschouwde – dat wil zeggen informatie verschenen in wetenschappelijk tijdschriften – worden beschreven in het rapport van het IPCC. Dit rapport is door de Verenigde Naties ingesteld om de kennis betreffende klimaatverandering te beoordelen en samen te vatten. Het meest recente rapport is in 2007 voltooid en stelt dat 'het zeer waarschijnlijk is dat het grootste deel van de opwarming de laatste 50 jaren kan worden toegeschreven aan menselijke activiteit'. Ook meldt het rapport dat de opwarming van de aarde 'onmiskenbaar' aan de gang is. Kritiek, voornamelijk vanuit de positivisten, op dit rapport is vijfvoudig: 1) data wordt verkeerd geïnterpreteerd, 2) de aarde warmt helemaal niet op, 3) de oorzaak is niet goed aan te duiden, 4) de onzekerheden zijn veel groter dan dat het IPCC aangeeft of 5) de zon speelt een belangrijkere rol dan is beschreven (Climate Change, 2007).

1.1.2 Oorzaken van klimaatverandering

Er zijn verschillende natuurlijke en menselijke oorzaken voor klimaatverandering, maar de belangrijkste oorzaak van de huidige veranderingen is de mens. De mens brengt extra broeikasgassen in de atmosfeer door de verbranding van fossiele brandstof voor de opwekking van energie en door ontbossing, landbouw en veeteelt. Volgens vele wetenschappers (Gore, Duindam, Godrej e.a.) is de uitstoot van diverse broeikasgassen de voornaamste oorzaak van klimaatverandering: koolstofdioxide (CO²), de toename in methaanconcentratie, lachgas en chloorfluorkoolwaterstoffen (CFK's). Deze diverse ozonaantastende stoffen dragen bij aan het broeikaseffect (Godrej, 2001: 11-42). Het broeikaseffect werkt als volgt (21):

1. zonne-energie komt de atmosfeer binnen
2. de zonnestralen worden door de aarde geabsorbeerd en vervolgens teruggekaatst met een langere golflengte
3. broeikasgassen absorberen iets van de warmte en houden deze vast in de lage atmosfeer
4. als er steeds meer broeikasgassen komen, wordt er meer warmte vastgehouden waardoor temperaturen in de lage atmosfeer en in het aardoppervlak stijgen. Dit beïnvloedt zowel het weer als het klimaat.

Naast het broeikaseffect, is ook lichtvervuiling een belangrijke oorzaak van klimaatverandering. *Platform lichthinder* staat voor 'het behoud van duisternis als een kwaliteit van onze leefomgeving'. Zij beschrijven de toename van het zogenoemde 'lichthinder' als een onlosmakelijk bijeffect van de verstedelijking en de 24-uurs-economie. Het is in een geïndustrialiseerd gebied vrijwel onmogelijk om nog een plek te vinden waar de hemel echt donker is (Platform Lichthinder, 16-04-2009). Voor elektrische verlichting worden fossiele brandstoffen opgestookt, wat een uitstoot van kooldioxide in de atmosfeer betekent. Lichtvervuiling heeft zodoende gevolgen betreffende klimaatverandering.

1.1.3 Gevolgen van klimaatverandering

De gevolgen van klimaatverandering zijn divers. Zo zal klimaatverandering leiden tot een stijging van het zeeniveau, smeltende gletsjers, zware regenval en stijgende temperaturen (Gupta, 2005: 1-6). Een stijging van het zeeniveau is een dreiging voor populaties die leven bij de kust, ecosystemen en infrastructuur. Smeltende gletsjers bedreigen tevens populaties, ecosystemen en infrastructuur maar ook rivieren. Zware regenval en stijgende temperaturen bedreigen daarnaast de gezondheid van de mens.

Daarnaast zorgt klimaatverandering voor orkaangevaar, het uitsterven van diverse plant- en diersoorten en een verschuiving in de verspreiding van flora & fauna. De onregelmatige weersomstandigheden leiden tot een afnemende oogst welke op haar beurt schaarste en ongelijkheid als gevolg heeft wat kan leiden tot een toename in hongersnood (Godrej, 2001: 51-96). Ook (vloed)golven en overstromingen behoren tot een gevolg van klimaatverandering (Duindam, 2008: 14-21).

1.1.4 Aanpassingen betreffende klimaatverandering

Sinds klimaatverandering een steeds meer besproken onderwerp is in de samenleving, vinden diverse aanpassingen plaats. Deze aanpassingen dragen niet bij aan een afname van klimaatverandering en vormen zodoende geen oplossingen.

Een onvermijdelijke aanpassing aan klimaatverandering, die onder andere in Nederland een grote rol speelt, is het verhogen van dijken tegen overstromingen (Trouw, 11-12-2008). Ook aangepaste woningen behoren tot een aanpassing aan klimaatverandering, zoals paalwoningen en amfibiewoningen die met het waterniveau meebewegen (Dam, 2008: 4).

1.1.5 Oplossingen tegen klimaatverandering

Naast aanpassingen aan klimaatverandering, zijn er oplossingen tegen klimaatverandering; maatregelen betreffende klimaatverandering die een positieve bijdrage leveren aan de aard en ernst van klimaatverandering.

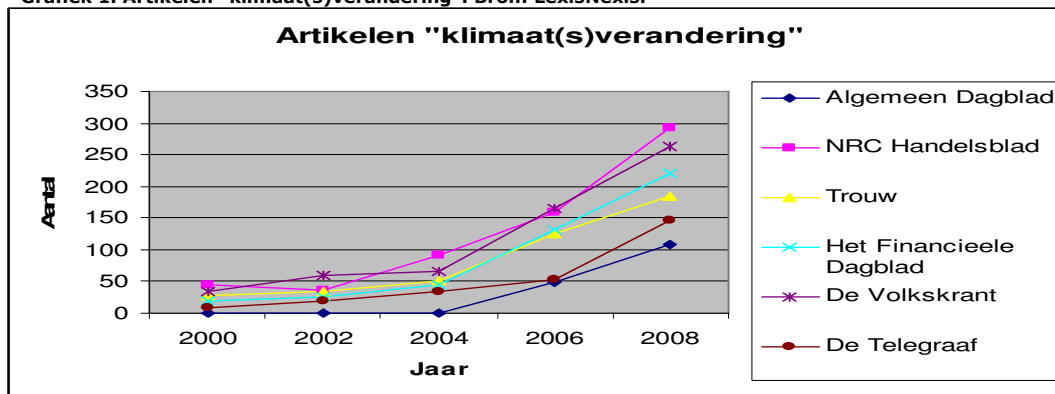
Een oplossing tegen klimaatverandering is het zogenoemde 'koolstofbudget', voorgesteld door de internationale milieuorganisatie *Greenpeace*: dit koolstofbudget van 225 miljard ton is de totale hoeveelheid koolstof die mag worden vrijgeven in de atmosfeer in de toekomst door menselijke activiteit waarbij geen ernstige klimaatverandering wordt veroorzaakt (Godrej, 2001: 136). Ook hoort energieverbruik tot een gebied waar oplossingen kunnen worden geboden betreffende klimaatverandering; zonne-energie, windenergie, maanenergie en golfslagenergie vormen de industrie van alternatieve energie (Duindam, 2008: 24-25). Kernenergie vormt, ondanks het feit dat er geen CO₂ wordt uitgestoten, volgens vele wetenschappers geen goede oplossing voor klimaatverandering, vanwege het kernafval en de hoeveelheid stroom die nodig is voor het bouwen van een kerncentrale (26).

Naast bovenstaande 'politieke oplossingen', zijn er tevens diverse 'huishoudelijke' aanpassingen die kunnen bijdragen aan een afname van klimaatverandering. Zo kan men minder vlees eten, spaarlampen gebruiken en zoveel mogelijk gebruik maken van het openbaar vervoer. Ook het isoleren van huizen, installeren van zonnepanelen en zuinig(er) omgaan met gas, energie en water vormen oplossingen tegen klimaatverandering (Duindam, 2008:27 & Godrej, 2001: 152). Bij de oplossingen tegen klimaatverandering speelt naast de consument, de overheid een belangrijke rol door het toepassen van subsidies op producten die bijdragen aan een beter milieu, het sluiten van kolen- en kerncentrales en het bouwen van duurzame energiecentrales, het verbieden van bio-industrie en het stellen van eisen voor zuiniger en efficiënter energiegebruik.

1.2 De aandacht voor klimaatverandering

Onderstaande grafiek toont een groeiende aandacht voor klimaatverandering in enkele landelijke dagbladen gedurende de periode 2000-2008. Deze waarneming wordt hieronder inhoudelijk toegelicht: eerst komt klimaatverandering in de politiek naar voren, waarna het publieke debat wordt beschreven waarbij tevens de aandacht ligt op enkele consumentenontwikkelingen. Ten slotte komt de wijze waarop klimaatverandering is/wordt gerepresenteerd in de media aan bod.

Grafiek 1. Artikelen "klimaat(s)verandering". Bron: LexisNexis.

1.2.1 Klimaatverandering in de politiek (bron: LexisNexis - NRC Handelsblad, 2000-2008)

In 1992 werd in Rio de Janeiro het *Raamverdrag Klimaatverandering* van de Verenigde Naties gesloten, ook wel het *Klimaatverdrag* genoemd, met als doelstelling: 'het stabiliseren van de concentratie broeikasgassen in de dampkring op een zodanig niveau, dat een gevaarlijke menselijke invloed op het klimaat wordt voorkomen'. In 1997 werd het *Japane Kyoto* aangenomen als aanvulling op het *Klimaatverdrag*. Hierin hebben industrielanden afgesproken de uitstoot van broeikasgassen in de periode 2008-2012 gemiddeld met 5% te verminderen ten opzichte van 1990.

Eind 2000 vond de klimaatconferentie plaats in Den Haag waar vertegenwoordigers van zo'n 170 landen bijeenkwamen betreffende concretisering van de afspraken die in 1997 waren gemaakt, om het zogeheten *Protocol van Kyoto* te ratificeren. Tijdens deze conferentie slaagden de Europese Unie en de Verenigde Staten er niet in een akkoord te bereiken over de bestrijding van het broeikaseffect, waardoor enkele weken later opnieuw een bijeenkomst werd georganiseerd, deze keer in Canada. In april 2001 blijft de Amerikaanse regering echter het *Kyotoprotocol* afwijzen. De poging van de Europese Unie om de regering-Bush op andere gedachten te brengen mislukte. In juni 2001 kwam de Verenigde Staten met het bericht dat speciale gezanten gaan zoeken naar 'een vaste procedure voor samenwerking' bij de bestrijding van het broeikaseffect. Ook liet de toenmalige president van de Verenigde Staten weten alles te zullen doen om te voorkomen dat de klimaatconferentie die de maand daarop in Bonn plaats zou vinden mislukt. De conferentie in Bonn was in 2001 een vervolg op de mislukte conferentie in 2000 in Den Haag.

Nederland heeft het *Kyotoprotocol* goedgekeurd in 2002. Het *Kyotoprotocol* is officieel in werking getreden op 16 februari 2005; dit maakt de doelstelling verplicht voor alle deelnemende landen. De Verenigde Staten hebben het *Kyotoprotocol* wel ondertekend, maar niet geratificeerd en de doelstelling is daardoor voor hen niet verplicht. In 2004 reist de Nederlandse staatssecretaris voor milieu, Pieter van Geel, de wereld rond om te praten over het klimaatbeleid. Zijn reis heeft als doel de belangstelling te peilen voor mondiale onderhandelingen betreffende klimaatverandering. Uit zijn reis blijkt dat ontwikkelingslanden bereid zijn 'mee te denken' over mondiaal klimaatbeleid, maar landen als China willen de snelle economische groei die zij doormaken niet belemmeren.

Eind 2006 hebben de Verenigde Staten publiekelijk erkend te zullen werken aan vermindering van de belasting van het milieu, vlak na de verschijning van de documentaire *An Inconvenient Truth* van Al Gore, waarin de oorzaken en gevolgen van klimaatverandering uitgebreid worden behandeld. Diverse politieke betrokkenen benoemen de documentaire van Gore als een zeer belangrijke factor betreffende de aandacht die uitgaat naar klimaatverandering vanuit de politiek. In 2007 kwam het rapport van het IPCC uit, zoals in de vorige paragraaf beschreven, waarin de oorzaken en gevolgen van klimaatverandering uitgebreid aan bod komen. In 2007 is tevens een conferentie gehouden over het klimaat met als doel een mondiaal vervolg op het *Kyotoprotocol*, dat afloopt in 2012, te vormen. Op deze conferentie zijn geen concrete doelen of data afgesproken, wel wordt er gewerkt aan een nieuw klimaatverdrag in 2009. Buiten de Verenigde Naties om was er in 2008 een conferentie georganiseerd door de Verenigde Staten, welke niet leidde tot bindende afspraken. In Poznan, Polen, hebben onlangs (1 t/m 12 december 2008) wereldleiders onderhandeld over het nieuwe internationale klimaatverdrag dat ervoor moet zorgen dat de opwarming van de aarde beperkt blijft.

1.2.2 Publieke debat / Consumentisme

Niet alleen in de politiek is klimaatverandering een veelbesproken onderwerp, ook onder de burger is het een *hot item*. Doordat organisaties diverse 'maatregelen' nemen betreffende klimaatverandering is het tevens een belangrijk onderwerp met betrekking tot consumentisme. Consumenten krijgen steeds meer informatie; zo worden zij geïnformeerd over de CO₂-emissies of transportafstanden die onlosmakelijk verbonden zijn met producten die door hen worden gekocht. In 2007 werd de Carbon Trust opgericht, een instituut dat standaardmethoden wil ontwikkelen om de *footprint* van producten, uitgedrukt in CO₂, uit te rekenen. Door middel van diverse labelinitiatieven (cijfers, symbolen of logo's) wordt de consument geïnformeerd. Inmiddels gaat veel aandacht uit naar soortgelijke ontwikkelingen, gericht op vermindering van de CO₂-emissie in de winkel en bij distributie (Stichting DuVo, 2008).

Uit een consumentenonderzoek verricht in 22 landen door het managementbureau *Accenture* blijkt dat consumenten in opkomende economieën bezorgder zijn over de klimaatverandering dan consumenten in Westerse landen. In de ontwikkelde economieën zegt 31% bezorgd te zijn, in Nederland is slechts 18% van de ondervraagden uiterst bezorgd over klimaatproblemen. 17% van de Nederlanders is bereid hun aankoopgedrag te veranderen om de schade aan het milieu zo veel mogelijk te beperken (Vara - Vroege Vogels, 15-01-2009). De Nederlandse consument die zich zorgen maakt over de klimaatverandering vindt tevens dat hij of zij voldoende rekening houdt met dit fenomeen. De kloof tussen bewustwording en ander leefgedrag is groot (ICCO, 16-11-2007).

De consument kan diverse bijdragen leveren aan de beperking van klimaatverandering. Zo kan de consument overstappen naar een andere energieleverancier. Uit onderzoek verricht door *Accenture* blijkt dat bijna negen van de tien consumenten wereldwijd zeggen bereid te zijn over te stappen naar energieleveranciers die producten en diensten bieden die bijdragen tot een lagere uitstoot van broeikasgassen (EuroInvestor.nl, 17-10-2007).

Een belangrijke oorzaak van klimaatverandering, de CO₂-uitstoot, kan door de consument zelf worden aangepakt. Een gemiddeld huishouden kan de uitstoot met zo'n 40% verminderen, door onder andere isolatie, aanpassingen op het gebied van elektriciteit, minder of zuiniger autorijden en minder te vliegen (Allesduurzaam.nl & Milieu Centraal, April 2009).

1.2.3 Representaties van klimaatverandering

De media hebben een verantwoordelijkheid als informatiebron en bij het beïnvloeden van burgermeningen over wetenschap en technologie. Publieke perceptie en houdingen betreffende zodanige onderwerpen worden beïnvloed door representaties van wetenschappelijke kennis, gevormd door de pers en andere mediavormen van massacommunicatie. De media vormen zo een centrale arena van waaruit de publieke mening en politieke standpunten worden gevormd (Carvalho, 2006). Bovenstaand onderzoek naar de representatie van klimaatverandering in de Britse 'kwaliteitspers' toont de rol die de media speelt bij de berichtgeving over onderwerpen omtrent wetenschap en technologie, waartoe klimaatverandering behoort. Om een beeld te geven van de wijze waarop klimaatverandering in de media is/wordt gerepresenteerd, worden hieronder enkele relevante onderzoeken behandeld. Deze onderzoeken tonen de relevantie aan van het onderzoek dat centraal staat in deze thesis en leiden dit onderzoek als het ware in.

In *Does Tomorrow Ever Come* (2005) doen enkele wetenschappers (Thomas Lowe, Katrina Brown, Suraje Dessai, Miguel de França Doria, Kat Haynes, and Katharine Vincent) onderzoek naar de receptie van de film *The day after tomorrow*. Deze film toont de transformatie van de aarde in een nieuwe *ice age*. Onderzoek wijst uit dat na het kijken van de film, het publiek aanzienlijk meer bezorgd is over de klimaatverandering dan daarvoor. De kijkers hadden echter moeite met het onderscheiden van feit en fictie. De film motiveert de kijkers om in actie te komen tegen klimaatverandering, maar geeft de kijker geen verdere informatie hierover.

Een onderzoek dat is uitgevoerd naar stilstaande beelden van klimaatverandering en de impact die deze beelden hebben op het publiek, heeft betrekking op de wijze waarop deze beelden als marketinginstrument worden ingezet. Anders Hansen and David Machin (2008) tonen aan dat de inzet van milieuonderwerpen en de beelden hiervan een groeiende interesse hebben in de commerciële wereld. Dit onderzoek wijst onder andere uit dat zowel commerciële organisaties als de media klimaatverandering visualiseren met symbolen, vaker dan met geografisch/historisch herkenbare beelden. Bovenstaande onderzoeken tonen aan dat *beeld* de houding van het publiek tegenover klimaatverandering kan beïnvloeden en tevens een commercieel middel kan zijn.

There's a risk that writing about risks in the future will end up being sensationalist or exaggerated. But ... frankly the public is better served by information about future risks that they can do something about than about those that have already played out. (Nicholas Kristof, New York Times columnist, quoted by Nisbet and Mooney, 2006) (Antilla, 2008)

Bovenstaand citaat behandelt de wijze waarop *risks* kunnen worden gerepresenteerd in de media. Bij de representatie van klimaatverandering kan het wellicht zo zijn dat het tonen van toekomstige bedreigingen meer invloed heeft op de betrokkenheid van het publiek dan het tonen van beelden waar niets meer aan te doen is.

In *Fear won't do it* (2009), een artikel van Saffron O'Neill en Sophie Nicholson-Cole, onderzoeken wetenschappers het effect van angstopwekkende representaties van de klimaatverandering op het publiek. Uit hun onderzoek blijkt dat angst niet bevorderend is voor het betrekken van mensen bij klimaatverandering. Niet-dreigende beelden en iconen die in relatie staan met alledaagse emoties hebben wel betrokkenheid als gevolg.

Uit onderzoek van Marybeth Long Martello (2008), een onderzoek dat zich specifiek richt op de fotografische weergave van klimaatverandering, blijkt dat bewoners van Antarctica representatief zijn voor de klimaatverandering. Op Antarctica vindt klimaatverandering plaats op een grotere snelheid dan waar ook ter wereld. De verbeelding van de bevolking aldaar, als experts, *exotic* en bedreigden, vormen volgens Martello een centraal beeld in de representatie van klimaatverandering.

In *Reflectie theoretisch kader* zal aan de hand van het onderzoek dat centraal staat in deze thesis, worden teruggekeken naar bovenstaande bevindingen omtrent representaties van klimaatverandering.

1.3 Foto-iconen

"If I could tell the story in words, I wouldn't need to lug a camera."

Lewis Hine

Omdat dit onderzoek naar de (foto)berichtgeving over klimaatverandering in enkele vooraanstaande Nederlandse tijdschriften in de periode 2000-2008 onder andere ingaat op eventuele foto-iconen die waar te nemen zijn omtrent klimaatverandering, komt in deze paragraaf dit fenomeen aan bod.

Icoonfoto's zijn visuele *lieux de mémoire*: 'plaatsen van herinnering'. Martijn Kleppe, werkzaam als promovendus aan de Faculteit der Historische en Kunstwetenschappen van de Erasmus Universiteit Rotterdam, is geïnteresseerd in de verbeelding van historische en recente gebeurtenissen door middel van persfoto's (EUR: Biografie, 16-04-2009). Hij spreekt over een iconofoto wanneer een grote groep mensen eenzelfde afbeelding voor ogen heeft wanneer deze aan een gebeurtenis of verschijnsel denkt. Deze betekenis is breder en omvattender dan het afgebeelde en dit maakt de afbeelding tot een iconofoto (Kleppe, 2003:20-24). Kleppe maakt - met verwijzing naar David Perlmutter, auteur van *Photojournalism and foreign policy – Icons of outrage in international crises* – onderscheid tussen twee soorten iconen: unieke en algemene iconen. Een *uniek icon* is één enkel beeld van één gebeurtenis, waarbij mensen bij het zien van dit beeld direct aan de betreffende gebeurtenis denken. Denk bijvoorbeeld aan het [napalmmeisje](#)² of de foto van de vermoorde [Pim Fortuyn](#)². *Algemene iconen* zijn geen foto's van een eenmalige gebeurtenis, maar deze foto's roepen door onder andere herhaling van bepaalde elementen toch een bepaalde gebeurtenis op bij het publiek. Zo zijn er bijvoorbeeld diverse foto's die de deportaties van joden uit de Tweede Wereldoorlog oproepen ([afbeelding1](#)², [afbeelding2](#)²). Kleppe stelt dat elke grote gebeurtenis of maatschappelijke verandering een dergelijk algemeen icon heeft (Kleppe, 24-04-2009). Omdat klimaatverandering actueel en maatschappelijk van aard is, is de verwachting dat ook deze 'gebeurtenis' één of enkele algemene iconen heeft, welke in dit onderzoek worden achterhaald.

Wat betreft de criteria waaraan een foto moet voldoen om een iconisch cliché te zijn/worden, beschrijft onderzoekster Bernadette Kester de volgende criteria: 1) De prominentheid van het nieuws waarvan de foto een illustratie is, 2) De mate waarin een foto onderwerp is van een publieke discussie of verontwaardiging, 3) De prijzen die een foto heeft gekregen, en 4) De regelmaat waarmee een foto steeds weer opnieuw als illustratie van een bepaalde gebeurtenis gebruikt wordt (Kleppe, 2003:20-24). In mijn onderzoek richt ik mij op het laatste punt: herhaling. Door te bestuderen welke beelden herhaaldelijk naar voren komen in de fotoberichtgeving over klimaatverandering in de vier geselecteerde onderzoekseenheden, zullen eventuele iconofoto's betreffende dit fenomeen in beeld worden gebracht. Ik richt mij in het onderzoek op zowel unieke iconen als algemene iconen.

² Zie bijlage B.

Hoofdstuk 2: Methodische verantwoording

"Photographs, which package the world, seem to invite packaging. They are stuck in albums, framed and set on tables, tacked on walls, projected as slides. Newspapers and magazines feature them; cops alphabetize them; museums exhibit them; publishers compile them."

Susan Sontag (On Photography, 1977)

Aan de hand van een kwantitatieve fotoanalyse zal ik de fotoberichtgeving over de klimaatverandering in enkele vooraanstaande Nederlandse tijdschriften analyseren. Door middel van een kwantitatieve analyse zal ik inzicht krijgen in zowel de wijze waarop als de mate waarin de klimaatverandering fotografisch is weergegeven in de geselecteerde tijdschriften. Het kwantitatieve onderzoek vormt de basis voor de comparatieve analyse; in hoeverre zijn er verschillen en overeenkomsten waar te nemen in de fotoberichtgeving over de klimaatverandering in de natuurwetenschappelijk tijdschriften / opinetijdschriften?

De gegevens die ik zal verzamelen gedurende mijn onderzoek verwerk ik in *Excel*, zodat er tabellen/grafieken kunnen worden gevormd. Elke onderzoeksvariabele zal ik, per respectievelijke onderzoekseenheid, in *Excel* verwerken. Deze gegevens worden vervolgens per onderzoeksaspect met elkaar vergeleken om zo opvallende bevindingen te kunnen waarnemen.

Voor de comparatieve analyse worden de bevindingen van de afzonderlijke analyses vergeleken met elkaar. Zo wordt hier de fotoberichtgeving in *National Geographic* vergeleken met de fotoberichtgeving in *Quest*. Vervolgens worden de twee opinetijdschriften met elkaar vergeleken: Elsevier versus Vrij Nederland.

2.1 Onderzoekseenheden

De geselecteerde tijdschriften vormen mijn onderzoekseenheden en zijn geselecteerd omdat zij allen vooraanstaand zijn op een specifiek gebied. Zo is *National Geographic* een vooraanstaand natuurtijdschrift met enkele wetenschappelijke aspecten die naar voren komen en is *Quest* een vooraanstaand wetenschappelijk tijdschrift dat zich onder andere richt op de natuur. Deze twee tijdschriften betreffen de *natuurwetenschappelijke tijdschriften* in dit onderzoek. Daarnaast behoren twee opinetijdschriften tot het onderzoek, namelijk *Elsevier*, een rechts opinetijdschrift, en *Vrij Nederland*, een links opinetijdschrift. Hieronder volgt beknopte historische en inhoudelijke informatie over de onderzoekseenheden.

De [National Geographic](#), oorspronkelijk *National Geographic Magazine*, is het tijdschrift van de *National Geographic Society*. Het is een van de bekendste tijdschriften ter wereld, met onder andere een Nederland-België editie, welke in dit onderzoek centraal staat. Het tijdschrift wordt twaalf keer per jaar (maandelijks) uitgegeven. *National Geographic* staat bekend om zijn vele artikelen over de meest verre regio's van de wereld en de kaarten die bij de expedities daarheen worden gemaakt. Daarnaast is het tijdschrift bekend door de hoge standaard waaraan de gepubliceerde foto's voldoen. Dit maakt het natuurwetenschappelijke tijdschrift *National Geographic* tot een zeer interessante onderzoekseenheid in mijn onderzoek.

De [Quest](#) is een populairwetenschappelijk Nederlands tijdschrift dat sinds 2004 maandelijks wordt uitgegeven. In 2004 werd *Quest* winnaar van de *Mercur Lancering* van het jaar 2004. Ook

was het winnaar van de *Bruna Publieksprijs* 2005 en werd het benoemd tot *AKO* tijdschrift van het jaar 2005. *Quest* is het Engelse woord voor *onderzoek*, wat de basis vormt van het tijdschrift.

De *Elsevier* verscheen voor het eerst in 1945. Vier jaar later had het blad een oplage van 120.000 exemplaren. Henk Lunshof, toenmalig redacteur van *De Telegraaf*, had een nieuw weekblad voor ogen: een blad dat een uitgesproken mening had en de dingen bij hun naam durfde te noemen. *Elsevier* profileert zich als spreekbuis van de 'werkende ruggengraat van Nederland'. De signatuur van *Elsevier* is rechts-liberaal. *Elsevier* had in het laatste kwartaal van 2007 een betaalde oplage van meer dan 150.000 exemplaren per week.

Vrij Nederland verscheen in 1940 voor de eerste keer, als illegaal verzetsblad. Na de bevrijding in mei 1945 zette de publicatie bovengronds voort. In 1955 kwam het blad, onder leiding van Mathieu Smedts, tot bloei: de jonge redacteurs ijverden dat *Vrij Nederland* veel aandacht ging besteden aan wat later 'de culturele revolutie van de jaren zestig' werd genoemd: de opkomst van *Provo* en *Nieuw Links* in de *Partij van de Arbeid* en de democratiseringsacties op enkele universiteiten. Vanaf de jaren negentig veranderde de wekelijkse krant *Vrij Nederland* in een wekelijks magazine met een opiniërend karakter. Sinds 2005 heeft het tijdschrift, onder leiding van Emile Fallaux, gekozen voor een nieuwe lay-out en een eigenzinnige koers: meer lange journalistieke verhalen, onderzoeksartikelen, fotoreportages en literaire voorpublicaties.

2.2 Criteria

Om te bepalen welke foto's behoren tot dit onderzoek naar de fotoberichtgeving over klimaatverandering, zijn er enkele criteria gevormd. Wanneer foto's voldoen aan onderstaande criteria, worden deze opgenomen in het onderzoek.

- ➔ Wanneer de kop, subkop en/of inleiding van het artikel klimaatverandering betreft, behoren alle foto's van dat artikel tot het onderzoek
- ➔ Wanneer de kop, subkop en/of inleiding van het artikel niet klimaatverandering betreft, maar de kop van een foto en/of het onderschrift/bijchrift van een foto wel, behoort enkel die desbetreffende foto tot het onderzoek
- ➔ Foto's die behoren tot een advertentie, worden niet opgenomen in dit onderzoek. Advertenties hebben in eerste plaats een economisch doel; winstoogmerk. De wijze waarop foto's worden gebruikt in advertenties, sluit zodoende niet aan bij dit onderzoek dat zich richt op de representatie van een actueel fenomeen in de samenleving, waar informeren een belangrijke rol speelt.

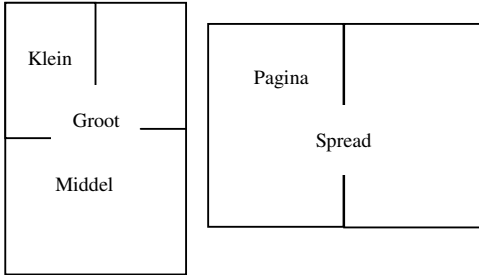
2.3 Onderzoekperiode

Omdat klimaatverandering een steeds meer besproken onderwerp is in de samenleving, richt ik mij op een recente onderzoekperiode: 2000 – 2008. Zoals in het theoretisch kader al naar voren kwam is er de laatste jaren een groeiende aandacht voor klimaatverandering waar te nemen. Omdat ik mij wil richten op een recente onderzoekperiode, maar ik tevens een eventuele beweging wil constateren in de fotoberichtgeving over de klimaatverandering die wellicht toe te wijzen is aan ontwikkelingen / gebeurtenissen in de samenleving, begin ik mijn analyse in het jaar 2000. Het laatste jaar dat geanalyseerd wordt is 2008. Van de vier onderzoekseenheden die centraal staan in dit onderzoek, wordt de fotoberichtgeving geanalyseerd van vijf zogenoemde onderzoeksmomenten: 2000, 2002, 2004, 2006 en 2008. Deze onderzoeksmomenten zullen gezamenlijk een beeld geven van de eventuele ontwikkeling die waar te nemen is in de diverse aspecten van de fotografische berichtgeving over klimaatverandering. Omdat *Quest* sinds 2004 bestaat, zal ik de fotoberichtgeving in dit tijdschrift gedurende 2004, 2005, 2006, 2007 en 2008 analyseren. Zo kent ook de analyse van *Quest* vijf onderzoeksmomenten.

De natuurwetenschappelijke tijdschriften zijn maandbladen, wat een aantal van 120 inhoudt (12 maanden maal 5 jaren maal 2 tijdschriften). De opinietijdschriften in dit onderzoek zijn weekbladen, wat een aantal van 520 tijdschriften inhoudt (52 weken maal 5 jaren maal 2 tijdschriften). In totaal worden er in dit onderzoek zodoende 640 tijdschriften geanalyseerd. De tijdschriften zijn allen raad te plegen in de *Koninklijke Bibliotheek* te Den Haag.

2.4 Onderzoeksmethode

De deelvraag die centraal staat in de fotoanalyse – Op welke wijze is de klimaatverandering in de geselecteerde tijdschriften fotografisch weergegeven? – wordt beantwoord aan de hand van de onderzoeksvariabelen in onderstaand analyseschema. Bijlage C vormt een werkwijze betreffende dit analyseschema.

Nummer	1 t/m ...
Algemene variabelen	
Datum	Maand & Jaar
Pagina / Sectie	Paginanummer & sectie
Grootte van de foto	Klein / Middel / Groot / Pagina / Spread
Losse foto of bij artikel	Losse foto / Bij artikel
Soort foto	Kleur / Zwart-Wit
Bron van de foto	
Beeldinhoudelijke variabelen	
Onderwerp foto	Algemene zeer beknopte beschrijving van de foto
Thema's foto	* Oorzaak / Gevolg / Aanpassing / Oplossing > notbic Notbic: Situatieschets / Landschap / Portret / Flora&Fauna * Natuur / Wetenschap / Opinie
Teneur foto	Negatief / Neutraal / Positief
Tekstuele variabelen	
Kop boven foto	Letterlijk overgenomen
Kop en subkop bij artikel	Letterlijk overgenomen
Onderschrift / bijschrift foto	Letterlijk overgenomen
Inleiding artikel	Beknopt/Letterlijk overgenomen
Thema's inleiding artikel	* Oorzaak / Gevolg / Aanpassing / Oplossing > notbic Notbic: Situatieschets / Landschap / Portret / Flora&Fauna * Natuur / Wetenschap / Opinie
Teneur tekst (kop, subkop, inleiding)	Negatief / Neutraal / Positief n.v.t.
Teneur tekst (onderschrift / bijschrift foto)	Negatief / Neutraal / Positief n.v.t.
Teneur combinatie foto / tekst	Kop, subkop, inleiding Onderschrift / bijschrift foto n.v.t. n.v.t. Negatief – Negatief Negatief – Negatief Negatief – Positief Negatief – Positief Negatief – Neutraal Negatief – Neutraal Neutraal – Negatief Neutraal – Negatief Neutraal – Positief Neutraal – Positief Neutraal – Neutraal Neutraal – Neutraal Positief – Negatief Positief – Negatief Positief – Positief Positief – Positief Positief – Neutraal Positief – Neutraal

Zoals in bovenstaand schema te zien is, bestaat mijn analyse uit drie soorten variabelen: de algemene variabelen, de beeldinhoudelijke variabelen en de tekstuele variabelen. Deze worden hieronder toegelicht.

Algemene variabelen

Allereerst worden de foto's genummerd. Vervolgens worden de foto's geanalyseerd aan de hand van de algemene variabelen. De datum waarop de foto in het tijdschrift verschijnt wordt hier vermeld, net als het paginanummer/sectie en de grootte van de foto. De grootte van de foto is onderverdeeld in vijf categorieën: klein, middel, groot, pagina en spread. Foto's met een grootte tot $\frac{1}{4}$ van de pagina behoren tot de kleine foto's, foto's tussen $\frac{1}{4}$ en $\frac{1}{2}$ van een pagina behoren tot 'middel', foto's groter dan de helft van één pagina behoren tot de grote foto's. Wanneer een foto één gehele pagina beslaat wordt deze onderverdeeld in de categorie 'pagina' en wanneer de foto twee pagina's beslaat wordt er gesproken van een 'spread'. Daarnaast wordt genoteerd of het een losse foto betreft of een foto die verschijnt bij een artikel. Het soort foto - kleur of zwart-wit - wordt weergegeven, net als de bron van de foto.

Beeldinhoudelijke variabelen

Betreffende de beeldinhoudelijke variabelen wordt allereerst het onderwerp beschreven dat op de foto te zien is. Deze onderwerpen worden vervolgens onderverdeeld in diverse thema's. Zo zullen de foto's onderverdeeld worden in een oorzaak, gevolg, aanpassing of oplossing betreffende klimaatverandering. Deze categorisering is gekozen vanwege dit onderscheid dat in diverse (wetenschappelijke) bronnen wordt gemaakt betreffende klimaatverandering, zoals uitgebreid behandeld in het theoretisch kader. Met dit onderzoek wordt daarom gekeken naar de mate waarin dit onderscheid in de fotoberichtgeving naar voren komt. Indien een foto niet onder te brengen is in een oorzaak, gevolg, aanpassing of oplossing krijgt de foto de noemer: n.o.t.b.i.c. (niet onder te brengen in categorie). Om deze 'restcategorie' toch inhoudelijk te kunnen betrekken bij het onderzoek is er aan de hand van een steekproef van deze desbetreffende foto's een nieuwe categorisering gevormd: Situatieschets, Landschap, Portret en Flora&Fauna. Indien een foto niet tot een oorzaak, gevolg, aanpassing of oplossing behoort betreffende klimaatverandering, wordt de foto ondergebracht in één van de zojuist genoemde categorieën.

Met het oog op de aard van de onderzoekseenheden die centraal staan in deze analyse, wordt tevens gekeken of de foto's natuur betreffen, wetenschap of opinie. Deze categorisering is afgeleid van de onderzoekseenheden in dit onderzoek; de uiteenlopende tijdschriften. Onder natuur wordt hier alles verstaan wat te maken heeft met de vier natuurelementen: aarde, lucht, vuur en water. Ook planten en dieren behoren tot de categorie 'natuur'. Onder wetenschap vallen foto's die één of meerdere objecten tonen die gevormd zijn door de mens. Tot deze categorie behoren ook wetenschappelijke onderzoeken, testen en grafische afbeeldingen. Tot de categorie 'opinie' behoren foto's van diverse politieke activiteiten, zoals burgerprotesten, maar ook foto's waarop het (bedreigde) leven van de mens afgebeeld wordt, behoren tot deze categorie. Men kan hierbij denken aan bevolkingsgroepen die kampen met de gevolgen van klimaatverandering, slachtoffers van overstromingen, inwoners van steden die te maken hebben met luchtvervuiling, enzovoort.

Vervolgens komt de teneur van de foto aan bod. Omdat de foto's zeer uiteenlopend zijn, is de werkwijze omtrent de bepaling van de teneur niet specifiek te beschrijven. De volgende voorbeelden geven een indruk van hoe de teneur wordt bepaald. Een foto van smeltende ijskappen, kent een negatieve teneur. Toont een foto bijvoorbeeld een huis met zonnepanelen, dan kent deze foto een positieve teneur. Een neutrale teneur is onder andere van toepassing op een foto van een dier of plant waar niet direct een negatief of positief aspect bij naar voren komt.

Wanneer het thema en/of de teneur van een foto niet kan worden bepaald bij het bekijken van de foto, wordt gebruik gemaakt van de kop van de foto en/of het onderschrift/bijchrift van de foto. Het betrekken van deze teksten om zo het thema en/of de teneur van een foto te kunnen bepalen is gedurende het onderzoek een bewust genomen beslissing door de onderzoeker. Zonder het gebruik van de kop van de foto en/of het onderschrift/bijchrift van de foto, is gebleken dat bij bepaalde foto's het thema en/of de teneur niet kan worden bepaald. Zo kan bijvoorbeeld een foto van een man met een gevangen vis in zijn handen of negatief (de vis wordt bedreigd door opdroging van de rivier), of neutraal (de man is aan het vissen) of positief (de leefomgeving van de vis is groter geworden) zijn. Een andere foto waarbij de tekst betrokken is om de teneur en/of het thema te bepalen, is een foto van een auto. Een auto kan duiden op een oorzaak van klimaatverandering (aantasting van de ozonlaag), maar een auto kan ook duiden op een oplossing tegen klimaatverandering (een auto die rijdt op waterstof). Omdat bij alleen het bekijken van de foto de onderzoeker de teneur en/of het thema in sommige gevallen niet kon bepalen, wordt de tekst die direct betrokken is bij het beeld in zodanige gevallen meegenomen in het onderzoek. De kop/subkop/inleiding van het artikel waartoe de foto eventueel behoort, wordt niet betrokken bij de bepaling van het thema en/of de teneur van een foto, om te voorkomen dat de tekst een grote rol gaat spelen in deze fotoanalyse.

Tekstuele variabelen

De fotoanalyse richt zich tevens op enkele tekstuele variabelen, namelijk de kop, subkop en inleiding van het artikel waarbij de foto eventueel verschijnt, de kop van de foto, en het eventuele onderschrift/bijchrift van de foto. Deze teksten worden overgenomen in de onderzoeksschema's. Vervolgens wordt de inleiding geanalyseerd aan de hand van de onderwerpen die hierin naar voren komen die direct worden onderverdeeld in dezelfde thema's als waarin de foto's zijn onderverdeeld, om zo een vergelijkbare analyse te kunnen vormen. Vervolgens wordt de (overheersende) teneur van de tekst bepaald. Ten slotte komt de teneur aan bod, betreffende de combinatie van foto en tekst. Hier ligt de nadruk op het bekijken van in eerste instantie de teneur van de foto, en in tweede instantie naar hoe deze vervolgens wordt beïnvloed door de teneur van de tekst. Zo kan het zijn dat een neutrale foto door de aanwezige tekst negatief wordt, of wellicht andersom.

Hoofdstuk 3: De analyse

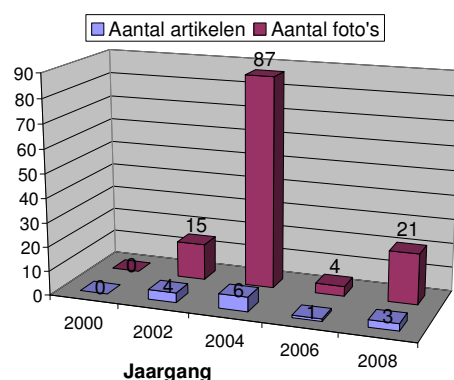
In dit hoofdstuk wordt de fotoberichtgeving betreffende de klimaatverandering in de vier onderzoekseenheden weergegeven aan de hand van vier uitgebreide analyses. De deelvragen die in dit hoofdstuk centraal staan, zijn: Op welke wijze is de klimaatverandering in de geselecteerde tijdschriften fotografisch weergegeven? en Op welke wijze is de klimaatverandering in de geselecteerde tijdschriften tekstueel weergegeven? Onderstaande analyses bevatten diverse tabellen en grafieken en de onderzoeksbevindingen worden weergegeven aan de hand van percentages. In de analyses worden alleen de waar te nemen bevindingen weergegeven. In de slotparagrafen (paragrafen 3.1.4, 3.2.4, 3.3.4 en 3.4.4) worden de bevindingen samengevat in een conclusie waar ook eventuele verklaringen/toelichtingen worden gegeven.

3.1 Fotoberichtgeving in National Geographic

Hieronder komt de analyse naar de fotoberichtgeving betreffende klimaatverandering in National Geographic aan bod. Eerst volgt een beknopt totaaloverzicht, waarna de bevindingen uitgebreid per soort variabele aan bod komen: algemene variabelen, beeldinhoudelijke variabelen en tekstuele variabelen. Bij de behandeling van de variabelen zullen enkel de onderzoeksresultaten grafisch en tekstueel worden weergegeven. In § 3.1.4 worden de bevindingen samengevat aan de hand van eventuele opvallendheden/ontwikkelingen die waar te nemen zijn.

Totaaloverzicht

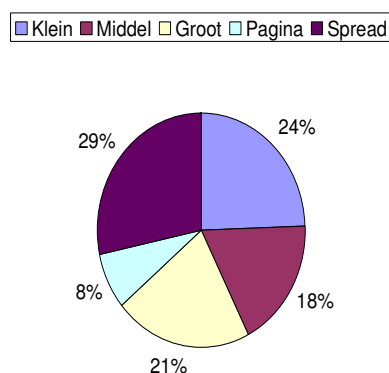
Totaal aantal artikelen (N=14) / foto's (N=127)

National Geographic bevat betreffende klimaatverandering in de periode 2000-2008 14 artikelen met gezamenlijk 127 foto's. In 2000 verschijnen er geen artikelen/foto's, in 2002 verschijnen er 15 foto's bij 4 artikelen. Dit aantal stijgt naar 87 foto's bij 6 artikelen in 2004. In 2006 verschijnen er 4 foto's bij 1 artikel en in 2008 verschijnen er 21 foto's bij 3 artikelen.

Van de 127 foto's die verschijnen in National Geographic betreffende klimaatverandering, behoren er 8 tot de sectie *Geologie*, 6 tot *Laagland* en 2 tot *klimaat*. De overige foto's die verschijnen in National Geographic behoren niet tot een bepaalde sectie. Om aan te geven of deze overige foto's in het begin, het midden of het eind van het tijdschrift verschijnen, zijn de paginanummers genoteerd. Van de foto's die niet tot een bepaalde sectie behoren, verschijnen er 37 op de eerste 50 pagina's, 59 foto's verschijnen op de pagina's 50 tot 100 en 15 foto's verschijnen op pagina's over de 100. Het totale aantal pagina's van een National Geographic varieert tussen de 160 en 220.

Grootte van de foto (N=127)

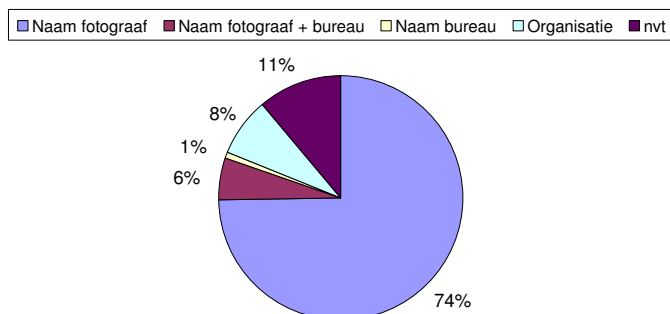

Van de in totaal 127 foto's is 29% een spread, 24% een kleine foto, 21% een grote foto, 18% een foto van gemiddelde grootte en 8% beslaat één gehele pagina.

Van de 127 foto's verschijnen er 125 bij een artikel. Alle foto's betreffen kleurenfoto's.

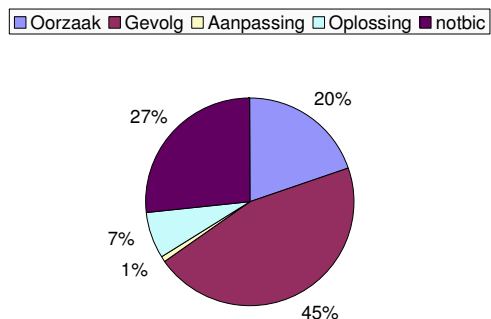
Onderstaande grafiek toont de bron van de foto's die verschijnen in National Geographic betreffende klimaatverandering.

Bron van de foto (N=127)

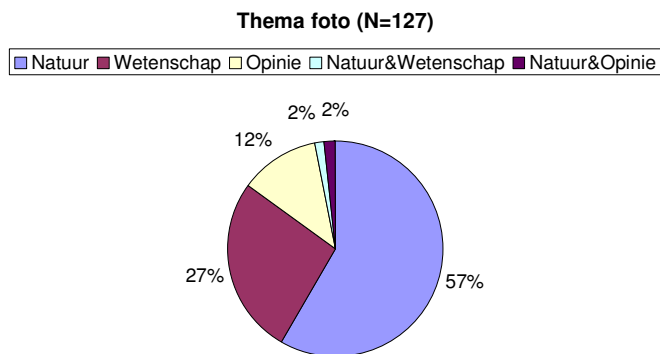
Bij 74% van de foto's is de naam van de fotograaf weergegeven als bron, bij 8% van de foto's de naam van een organisatie, bij 6% is zowel de naam van de fotograaf als het bureau waar hij/zij werkzaam is weergegeven en bij 1% van de foto's is alleen de naam van een bureau vermeld. Bij 11% van de foto's is geen bron vermeld.

Thema foto (N=127)

Wanneer de foto's worden onderverdeeld in thema's, komt men tot onderstaande bevindingen. Wanneer de foto's worden onderverdeeld in de categorieën *Oorzaak*, *Gevolg*, *Aanpassing* en *Oplossing* ziet men de volgende onderverdeling: 45% van de foto's toont een gevolg van klimaatverandering, 20% toont een oorzaak, 7% een oplossing en 1% een aanpassing. Van de foto's is 27%

niet onder te brengen in één van bovenstaande categorieën. Deze foto's zijn nader bekeken en vervolgens onderverdeeld in de volgende categorieën: *Situatieschets*, *Landschap*, *Portret* en *Flora&Fauna*. Deze categorieën worden in bijlage C toegelicht. De categorie *Niet onder te brengen in categorie* kent na de nieuwe categorisering de volgende onderverdeling: 13 foto's betreffen een situatieschets, 14 foto's tonen een landschap, 6 foto's flora&fauna en 1 foto betreft een portret.

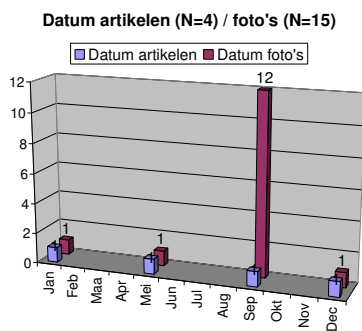
De 127 foto's zijn tevens onderverdeeld in de volgende thema's: *Natuur*, *Wetenschap* en *Opinie*. De grafiek hiernaast toont aan dat 57% van de foto's in National Geographic natuur betreft, 27% wetenschap en 12% van de foto's toont opinie. 2% van de foto's betreft een combinatie van respectievelijk natuur&wetenschap of natuur&opinie.

In de onderzochte periode (2000-2008) hebben van de in totaal 127 foto's, 59 foto's respectievelijk een negatieve of een neutrale tenor en zijn 9 foto's positief van aard.

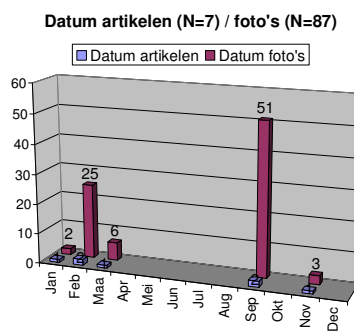
3.1.1 Algemene variabelen

Hieronder volgen de onderzoeksbevindingen betreffende algemene variabelen van de fotoberichtgeving over klimaatverandering in de periode 2000-2008 in National Geographic. In 2000 verschijnen er geen foto's betreffende klimaatverandering. Er verschijnen 15 foto's in 2002, 87 foto's in 2004, 4 foto's in 2006 en 21 foto's in 2008.

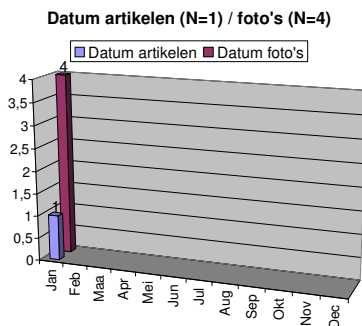
2002

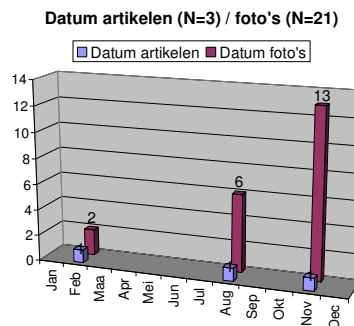
2004

2006

2008

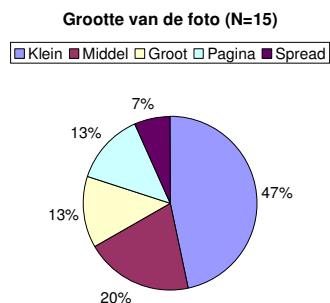

In 2004 verschijnen 87 foto's van de in totaal 127 foto's die zijn gepubliceerd in National Geographic in de periode 2000-2008; zijnde 68%. In 2006 verschijnen enkel in januari foto's, in 2008 loopt het aantal foto's op van 2 in februari, naar 6 in augustus, naar 13 in november.

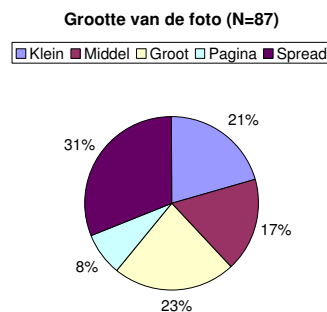
Grootte van de foto

Hieronder is de onderverdeling betreffende de grootte van de foto's weergegeven.

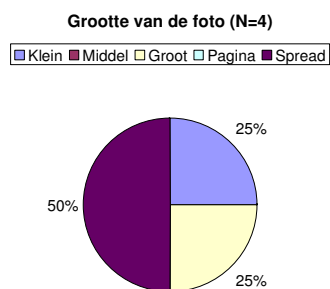
2002

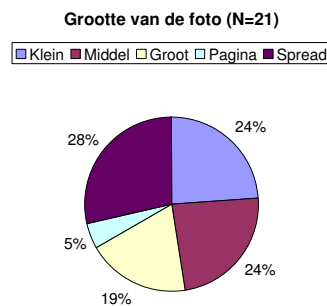
2004

2006

2008

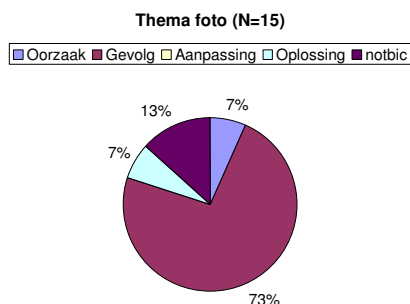
In 2002 is 47% van de foto's een kleine foto, in 2004, 2006 en 2008 betreffen de kleine foto's nagenoeg een kwart van de foto's die verschijnen. Het percentage foto's van gemiddelde grootte bedraagt in 2002 20%, in 2004 17%, in 2006 0% en in 2008 24%. Het percentage grote foto's bedraagt 13% in 2002, 23% in 2004, 25% in 2006 en 19% in 2008. Foto's die één gehele pagina beslaan verschijnen voornamelijk in 2002, zijnde 13%. In 2004 beslaat 8% van de foto's één pagina en in 2008 5%. In 2002 betreft 7% van de foto's een spread, dit percentage stijgt naar 31% in 2004, naar 50% in 2006, waarna het percentage daalt naar 28% in 2008.

3.1.2 Beeldinhoudelijke variabelen

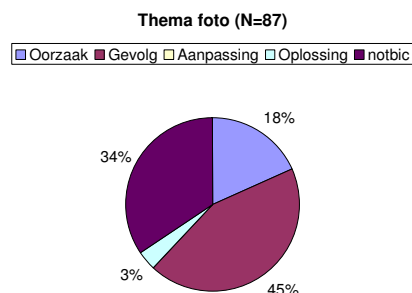
Hieronder volgen de onderzoeksbevindingen betreffende beeldinhoudelijke variabelen van de fotoberichterij over klimaatverandering in de periode 2000-2008 in National Geographic.

Thema's foto

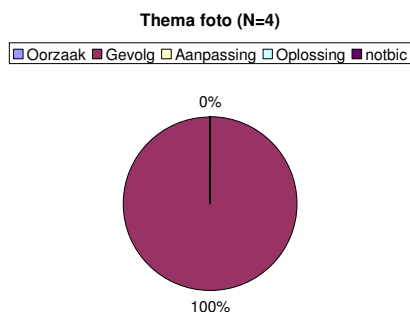
2002

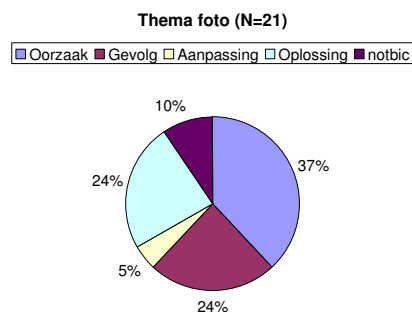
2004

2006

2008

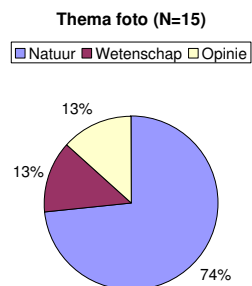
In 2002 betreft 7% een oorzaak van klimaatverandering, in 2004 18%, in 2006 0% en in 2008 37%. Een gevolg van klimaatverandering is te zien op 73% van de foto's in 2002, op 45% van de foto's in 2004 en in 2006 verschijnen er enkel foto's waarop een gevolg te zien is. In 2008 betreft 24% van de foto's een gevolg van klimaatverandering. Een aanpassing is enkel op 5% van de foto's weergegeven die in 2008 verschijnen. In 2002 betreft 7% van de foto's een oplossing betreffende klimaatverandering, dit percentage daalt naar 3% in 2004, naar 0% in 2006. In 2008 betreft 24% van de foto's een oplossing. De categorie *Niet onder te brengen in categorie* betreft in 2002 13% van de foto's, in 2004 34%, in 2006 0% en in 2008 10%. Wanneer de foto's die behoren tot deze categorie worden onderverdeeld in *Situatieschets*, *Landschap*, *Portret* en *Flora&Fauna*, is de onderverdeling als volgt.

	2002	2004	2006	2008	Totaal
Situatieschets	1	12			13
Landschap		12		2	14
Portret	1				1
Flora&Fauna		6			6
Totaal	2 (13% van N=15)	30 (34% van N=87)	0 (0% van N=4)	2 (10% van N=21)	34

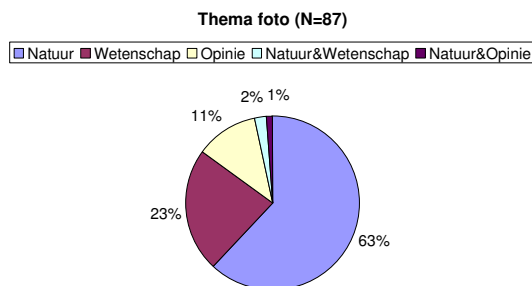
Uit bovenstaande tabel wordt duidelijk dat van de foto's die niet onder te brengen zijn in een oorzaak, gevolg, aanpassing of oplossing betreffende klimaatverandering, 14 foto's een landschap tonen, 13 een situatieschets, 6 flora&fauna en 1 foto betreft een portretfoto.

De foto's zijn vervolgens onderverdeeld in de volgende categorieën, tevens behorend tot het thema van de foto: *Natuur*, *Wetenschap* en *Opinie*. Deze onderverdeling is als volgt.

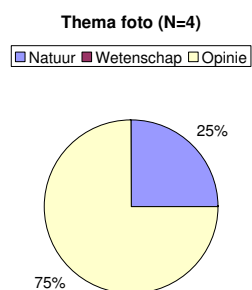
2002

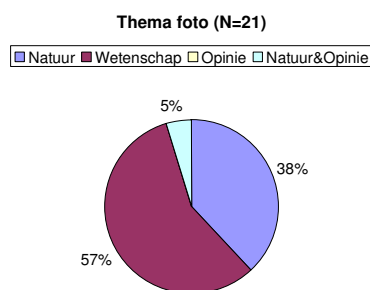
2004

2006

2008

In 2002 betreft 74% van de foto's natuur, 13% betreft respectievelijk wetenschap of opinie. In 2004 betreft 63% van de foto's natuur, 23% wetenschap en 11% opinie. 3% van de foto's betreffen een combinatie van categorieën. In 2006 betreft 3/4^e van de foto's opinie en 1/4^e natuur. In 2008 is het merendeel van de foto's toe te kennen aan de categorie wetenschap, namelijk 57%. 38% van de foto's betreft natuur en 5% van de foto's betreft een combinatie van natuur&opinie.

Afb. 1 National Geographic, Dec. 2002
Vb. foto natuur

Afb. 2 National Geographic, Aug. 2008
Vb. foto wetenschap

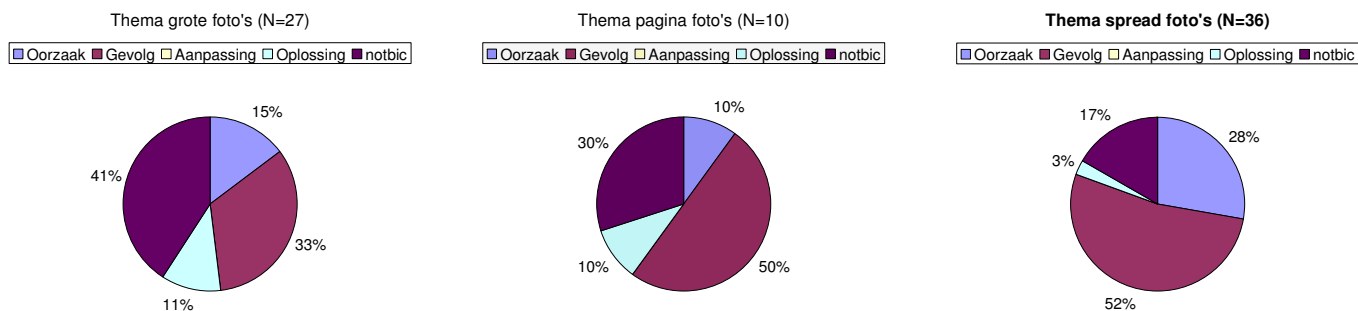
Afb. 3 National Geographic, Feb. 2008
Vb. foto natuur&opinie

Grootte <> Thema

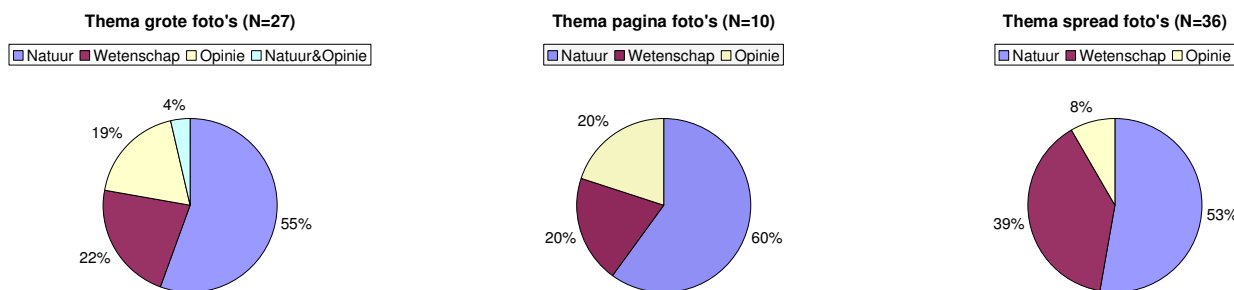
Hieronder wordt gekeken naar de combinatie van de grootte en het thema van de foto, betreffende de categorisering: *Oorzaak*, *Gevolg*, *Aanpassing* en *Oplossing*. Om weer te kunnen geven welke thema's wat betreft de grootte van de foto's de meeste aandacht krijgen in National Geographic, wordt enkel gekeken naar de themaverdeling betreffende de grote foto's, de foto's die één gehele pagina beslaan en de spreads.

Uit onderstaande grafieken wordt duidelijk dat van de grote foto's 33% een gevolg betreft, 15% een oorzaak en 11% een oplossing. 41% van de grote foto's die verschijnen is niet onder te brengen in categorie. Van de foto's die één gehele pagina beslaan betreft de helft een gevolg van klimaatverandering en 10% betreft respectievelijk een oorzaak of een oplossing. 30% van de foto's die één gehele pagina beslaan is niet onder te brengen in categorie. Van de foto's die een spread betreffen toont 52% een gevolg, 28% een oorzaak en 3% een oplossing. 17% van de foto's die een spread betreffen is niet onder te brengen in categorie. De (vrij) hoge percentages die foto's betreffen die niet onder te brengen zijn in categorie, tonen veelal een landschap of een situatieschets die geen oorzaak, gevolg, aanpassing of oplossing omtrent klimaatverandering betreffen. Zo zijn er foto's van termietennesten, is er een foto van twee jongens en ook verschijnen er foto's van diverse onderzoeken. Deze foto's zijn niet onder te brengen in categorie, omdat er niet duidelijk wordt op welk aspect van klimaatverandering het gefotografeerde zich richt. Op de spreads die niet onder te brengen zijn in categorie zijn voornamelijk dieren te zien, zoals vlinders en kikkers, zonder dat deze aan een aspect van klimaatverandering toe te wijzen zijn en ook tonen enkele spreads een sterrenhemel of een Hindoe-festival.

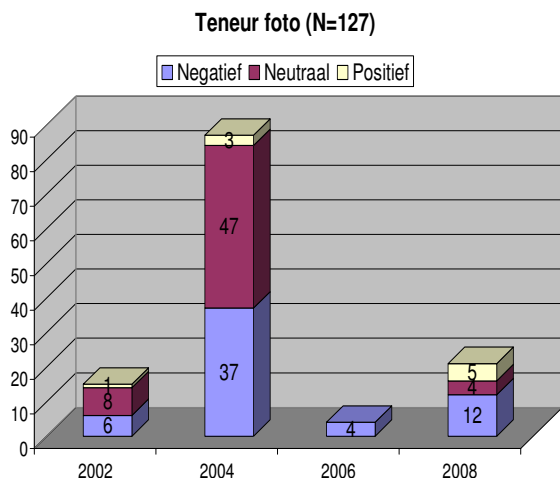

Hieronder wordt gekeken naar de combinatie van de grootte en het thema van de foto, betreffende de categorisering: *Natuur*, *Wetenschap* en *Opinie*.

Uit onderstaande grafieken wordt duidelijk dat van de grote foto's 55% natuur betreft, 22% wetenschap, 19% opinie en 4% toont een combinatie van natuur&opinie. Van de foto's die één gehele pagina beslaan, betreft 60% natuur en 20% betreft respectievelijk wetenschap of opinie. Van de foto's die een spread betreffen, toont 53% natuur, 39% wetenschap en 8% opinie.

Teneur

Zoals in de grafiek hiernaast weergegeven is, overheersen de neutrale foto's in 2002 en 2004. In deze jaargangen verschijnen tevens negatieve foto's, maar positieve foto's zijn in de minderheid. In 2006 verschijnen enkel foto's met een negatieve teneur. In 2008 overheersen de negatieve foto's, maar verschijnen tevens foto's met een neutrale of positieve teneur.

Afb. 4 National Geographic, Sep. 2004
Vb. foto negatieve teneur

Afb. 5 National Geographic, Sep. 2004
Vb. foto neutrale teneur

Afb. 6 National Geographic, Maa. 2004
Vb. foto positieve teneur

Thema <> Teneur

Wanneer er wordt gekeken naar de relatie tussen de teneur van de foto en het thema (natuur / wetenschap / opinie) wordt het volgende duidelijk. In 2002 en 2004 betreffen negatieve foto's voornamelijk natuurfoto's, in 2006 zijn dit opiniefoto's en in 2008 betreft het merendeel van de negatieve foto's wetenschap. Neutrale foto's betreffen gedurende de gehele onderzoeksperiode voornamelijk natuurfoto's. Het thema wetenschap komt gedurende de onderzoeksperiode naar voren op foto's met een positieve teneur.

Over de relatie tussen de teneur van de foto en het thema betreffende de categorisering oorzaak/gevolg/aanpassing/oplossing kan men het volgende concluderen. Negatieve foto's en neutrale foto's tonen een oorzaak of gevolg van klimaatverandering. Foto's met een positieve teneur betreffen een aanpassing aan of een oplossing tegen klimaatverandering.

Grootte <> Teneur

Wat betreft de relatie tussen de grootte van de foto en de teneur van de foto, is het volgende waar te nemen. Gedurende de gehele onderzoeksperiode betreffen kleine foto's voornamelijk foto's met een negatieve teneur, foto's van gemiddelde grootte betreffen neutrale foto's en grote foto's hebben respectievelijk een negatieve of een neutrale teneur. Een consistente relatie tussen de grootte van de foto en de teneur van de foto is zodoende niet waar te nemen; zo betreffen zowel kleine als grote foto's een negatieve teneur.

Afb. 7 National Geographic, een foto-impressie, 2000-2008

3.1.3 Tekstuele variabelen

Hieronder worden beknopt enkele tekstuele variabelen behandeld.

Thema's inleiding artikel: Artikel / Foto

	2002	2004 ³	2006	2008		2002	2004	2006	2008
Oorzaak		2 / 26		1 / 13	Natuur	3 / 3	1 / 49		1 / 2
Gevolg	2 / 2	2 / 51	1 / 4	1 / 2	Wetenschap		3 / 7		1 / 6
Aanpassing	1 / 1				Opinie	1 / 12	1 / 23	1 / 4	1 / 13
Oplossing	1 / 12	1 / 2		1 / 6					

Bovenstaande grafieken tonen de thema's van de inleiding van de artikelen betreffende klimaatverandering in National Geographic gedurende de periode 2002-2008. In 2002 betreft het merendeel van de inleidingen een gevolg van klimaatverandering. In 2004 betreffen inleidingen respectievelijk een oorzaak, gevolg of een oplossing. In 2006 betreft de enige inleiding een gevolg van klimaatverandering en in 2008 betreffen inleidingen zowel een oorzaak van, gevolg van als een oplossing tegen klimaatverandering.

In 2002 komt het thema natuur het meest naar voren in de inleidingen, in 2004 ligt de nadruk op wetenschap. In 2006 komt in de inleidingen enkel opinie naar voren en in 2008 komt zowel natuur, wetenschap als opinie naar voren in de inleidingen.

Wanneer gekeken wordt naar het aantal foto's dat behoort tot de diverse inleidingen, kan worden waargenomen dat in 2002 de meeste foto's behoren tot een inleiding betreffende een oplossing, in 2004 behoren de meeste foto's tot een gevolg, net als in 2006. In 2008 behoren de meeste foto's tot een inleiding over een oorzaak van klimaatverandering.

Het merendeel van de foto's in 2002 behoort tot een inleiding betreffende opinie, in 2004 behoren de meeste foto's tot een inleiding betreffende natuur en in 2006 komen enkel foto's naar voren behorend bij een inleiding met de nadruk op opinie. In 2008 behoren de meeste foto's tot een inleiding betreffende opinie.

Teneur tekst⁴

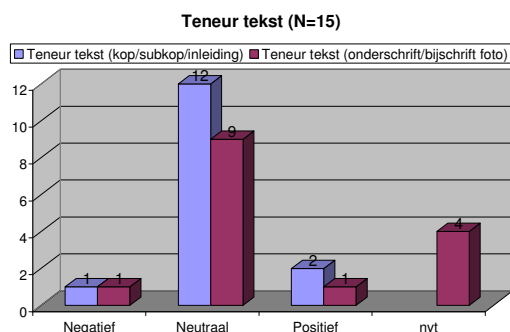
³ In 2004 verschijnen in totaal 6 artikelen en 87 foto's. Op 1 artikel en 8 daarbij behorende foto's is deze variabele niet van toepassing, omdat het artikel geen inleiding heeft. Het betreft het artikel *China's groeipijnen*.

Onderstaande grafieken tonen de teneur van de tekst waarbij de foto's behoren, respectievelijk de kop/subkop/inleiding van het artikel of het onderschrift/bijchrift van de foto.

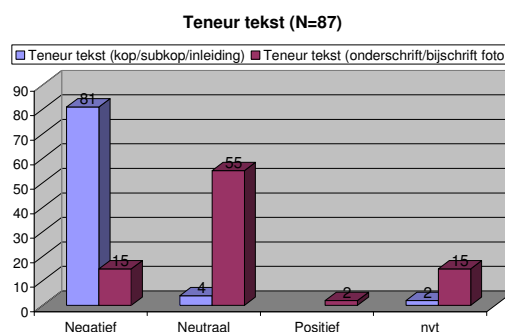
De teneur van de kop/subkop/inleiding is in 2002 overheersend neutraal en in 2004, 2006 en 2008 overheersend negatief. In 2002 en 2008 is de teneur van enkele inleidingen positief.

Wanneer gekeken wordt naar de teneur van het onderschrift/bijchrift van de foto kan worden waargenomen dat in 2002 en 2004 de neutrale teneur overheerst. In 2006 en 2008 betreft het onderschrift/bijchrift van de foto respectievelijk een neutrale of een negatieve teneur.

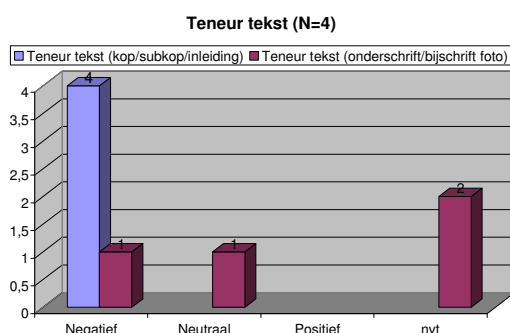
2002

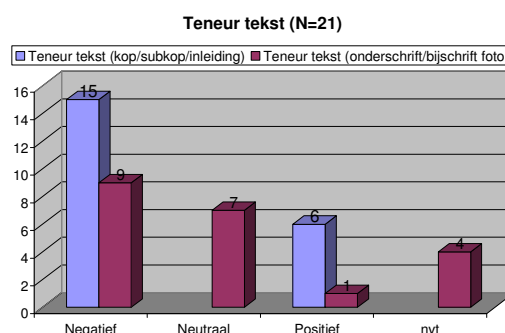
2004

2006

2008

Teneur combinatie foto/tekst

Ten slotte wordt er gekeken naar de tekstuele variabele *Teneur combinatie foto/tekst*. De nadruk ligt hier op het veranderende effect dat de tekst heeft op de bijbehorende foto. Er wordt alleen ingegaan op het meest voorkomende effect in elke jaargang, om zo een grote lijn weer te kunnen geven betreffende de veranderende teneur.

➤ *Foto / kop,subkop,inleiding*

In 2002 verandert de teneur van bijna de helft van de foto's van negatief naar neutraal door de aanwezige kop/subkop/inleiding van het bijbehorende artikel. In 2004 verandert de teneur van ruim de helft van de foto's van neutraal naar negatief. In 2008 betreft 14% een verandering van een neutrale teneur naar een negatieve teneur.

⁴ Belangrijk bij de teneur van het onderschrift/bijchrift van de foto bij de fotoberichtgeving in National Geographic is het volgende. Het onderschrift/bijchrift van de foto is regelmatig een korte beschrijving van het foto-object, zoals 'Conesville, Ohio' waardoor de teneur van het onderschrift/bijchrift van de foto regelmatig neutraal is.

➔ *Foto / onderschrift,bijschrift foto*

De teneur van het onderschrift/bijschrift van de foto heeft de volgende gevolgen op de teneur van de foto. In 2002 verandert de teneur van één derde van de foto's van negatief naar neutraal. In 2004 is dat bij 21% van de foto's het geval. In 2006 verandert de teneur van negatief naar neutraal door de aanwezige tekst bij een kwart van de foto's. In 2008 is dat het geval bij 5% van de foto's en 14% verandert in 2008 van positief naar neutraal.

3.1.4 Conclusie

In deze paragraaf worden bovenstaande bevindingen samengevat aan de hand van eventuele opvallendheden/ontwikkelingen die waar te nemen zijn. Er wordt in deze paragraaf gesproken over de voornaamste onderzoeksbevindingen, om zo een grote lijn te kunnen weergeven betreffende de (foto)berichtgeving over klimaatverandering in National Geographic gedurende de periode 2000-2008. Waar mogelijk worden verklaringen gegeven aan de hand van algemene ontwikkelingen in de samenleving omtrent klimaatverandering, welke beschreven zijn in § 1.2. Ook heeft Paul Römer, adjunct-hoofdredacteur van National Geographic, een toelichting gegeven op de onderzoeksbevindingen. Deze toelichting wordt tevens opgenomen in onderstaande conclusie. Onderstaande conclusie vormt de basis voor de comparatieve analyse in hoofdstuk 4.

Het onderzoek telt 14 artikelen met gezamenlijk 127 foto's. In 2000 verschijnen er geen artikelen/foto's betreffende klimaatverandering, in 2002 verschijnen 15 foto's, 2004 telt 87 foto's, in 2006 verschijnen 4 foto's en in 2008 zijn dat er 21. De stijging van het aantal verschenen foto's die waar te nemen is vanaf 2000 tot en met 2004 en tussen 2006 en 2008 komt overeen met de berichtgeving in landelijke dagbladen. De daling in 2006 is niet te verklaren, ook niet door de adjunct-hoofdredacteur van het tijdschrift.

Van de foto's betreft 29% een spread, 24% een kleine foto, 21% een grote foto, 18% betreft een foto van gemiddelde grootte en 8% van de foto's beslaat één gehele pagina. Uit deze bevindingen blijkt dat het onderwerp klimaatverandering belangrijk wordt gevonden door National Geographic; een spread wordt hier het meest vertegenwoordigd en grote foto's betreffen bijna 1/4e van de verschenen foto's. Omdat National Geographic een tijdschrift is met de nadruk op natuur, is het niet verrassend dat het onderwerp klimaatverandering met 'grote' foto's wordt verbeeld. Ook het feit dat 57% van de foto's natuur betreft en slechts 27% wetenschap en 12% opinie kan hierdoor worden verklaard.

De grote foto's (grote foto's, foto's die één gehele pagina beslaan en spreads) betreffen vooral foto's die een gevolg van klimaatverandering tonen. Op deze foto's komt voornamelijk het thema natuur aan bod, met een percentage tussen de 50-60%. Deze bevinding sluit aan bij de aard van National Geographic, een tijdschrift met de nadruk op natuur.

Van de foto's betreft 45% het thema gevolg, 20% toont een oorzaak, 7% een oplossing en slechts 1% betreft een aanpassing. De nadruk ligt in dit tijdschrift op het in beeld brengen van de negatieve aspecten van klimaatverandering en niet zo zeer op de wijze waarop er mee kan/dient te worden omgegaan. Paul Römer zegt hierover het volgende: "Het is eenvoudiger om de gevolgen van klimaatverandering in beeld te brengen dan de oorzaken".

In 2002, 2004 en 2006 is het thema gevolg overheersend op de foto's. In 2008 overheerst het thema oorzaak, in dit jaar is het aantal foto's dat een oplossing toont gelijk aan het aantal foto's betreffende een gevolg. Wat een eventuele verklaring kan zijn van deze onderzoeksbevindingen, is de creatie van bewustwording in het begin van de onderzoeksperiode, waar voornamelijk foto's worden gehanteerd waarop gevolgen van klimaatverandering te zien zijn. Gedurende de onderzoeksperiode wordt klimaatverandering steeds meer als een feit geaccepteerd in de samenleving. Dat in 2008 naast foto's met een gevolg, tevens foto's met een oplossing verschijnen kan zodoende gerelateerd zijn aan deze maatschappelijke ontwikkeling⁵. Dit zou ook kunnen verklaren waarom het thema natuur overheerst op de foto's in 2002 en 2004 en dat voornamelijk opiniefoto's in 2006 en wetenschapsfoto's in 2008 naar voren komen in National Geographic. Natuurfoto's tonen vaak gevolgen van klimaatverandering en wetenschapsfoto's zijn vooral gericht op oplossingen.

De categorie *Niet onder te brengen in categorie* betreft gedurende de onderzoeksperiode 27%. Deze foto's betreffen veelal een landschap of een situatieschets, zoals sterrenhemels of personen in hun leefomgeving. Ook zijn er verschillende dieren te zien, zoals kikkers of vlinders, zonder dat deze aan een aspect van klimaatverandering toe te wijzen zijn.

Gedurende de onderzoeksperiode hebben 59 foto's een negatieve teneur, 59 foto's een neutrale teneur en slechts 9 foto's zijn positief van aard. De teneur van de foto's kan worden verklaard aan de inhoud ervan: National Geographic bevat vooral foto's waarop negatieve gevolgen van klimaatverandering te zien zijn (negatieve teneur) of waarop een neutraal beeld te zien is, zoals een landschap of een dier. Zoals hierboven al is beschreven richt het tijdschrift zich nauwelijks op aanpassingen of oplossingen betreffende klimaatverandering, waardoor positieve foto's in de minderheid zijn. Paul Römer zegt over de verdeling van de thema's die aanwezig zijn in National Geographic betreffende klimaatverandering het volgende: "Probleem bij onze editie van National Geographic is dat een belangrijk deel van ons tijdschrift wordt ingevuld en aangeleverd door collega's van het Amerikaanse moederblad. Wij hebben hier op de redactie dan ook weinig invloed op het aantal foto's in ons magazine dat dit thema belicht, en ook de verdeling in percentages (gevolg, oorzaak) kunnen wij hier niet bepalen".⁶

Wanneer er wordt gekeken naar de teneur van de foto's, overheersen de neutrale foto's in 2002 en 2004. In 2006 komen enkel negatieve foto's voor in National Geographic en in 2008 zijn foto's met een negatieve teneur overheersend.

In 2002 ligt de nadruk van de thema's die naar voren komen in de inleiding van het artikel waarbij de foto's verschijnen op natuur. In 2004 ligt de nadruk op het thema wetenschap en in 2006 op het thema opinie. In 2008 komen alle thema's naar voren. De volgende beweging is waar te nemen: In het begin van de onderzoeksperiode ligt de nadruk op (gevolgen voor) de natuur, waarna in 2004 de aandacht verschuift naar eventuele oorzaken, maar ook oplossingen die te maken hebben met wetenschap. Vervolgens wordt in 2006 de opinie omtrent klimaatverandering belicht. In 2008 worden alle aspecten van klimaatverandering belicht in National Geographic.

⁵ Zie theoretisch kader, § 1.2.1

⁶ Helaas heb ik tot op heden geen toelichting mogen ontvangen van het Amerikaanse moederblad.

Het thema oorzaak wordt vertegenwoordigd in de inleiding van de artikelen in 2004 en 2008. Een gevolg komt gedurende de gehele onderzoeksperiode naar voren. Een aanpassing komt slechts in 2002 in een inleiding naar voren, een oplossing in zowel 2002, 2004 als in 2008. Over de thema's die worden behandeld in de (foto)berichtgeving in National Geographic betreffende klimaatverandering vertelt Paul Römer het volgende: "Klimaatverandering lijkt een feit. Over oorzaak en gevolg bestaat nog onduidelijkheid, en wij proberen aan de hand van interviews, analyses en reportages zo veel mogelijk informatie aan de lezers te presenteren. Al deze informatie is bedoeld om lezers in te lichten over de problematiek, niet om ze een mening op te leggen".

De teneur van de kop/subkop/inleiding van de betreffende artikelen is in 2002 overheersend neutraal en in 2004, 2006 en 2008 overheersend negatief. De teneur van het onderschrift/bijchrift van de foto toont nagenoeg dezelfde ontwikkeling; in 2002 en 2004 overheerst de neutrale teneur, in 2006 is de teneur respectievelijk neutraal of negatief, waarna in 2008 de negatieve teneur overheerst. Een beweging is zodoende waar te nemen van een overheersende neutrale teneur naar een overheersende negatieve teneur.

De invloed die de kop/subkop/inleiding van het artikel heeft op de desbetreffende bijbehorende foto is als volgt. In 2002 verandert de teneur van bijna de helft van de foto's van negatief naar neutraal, in 2004 verandert de teneur van ruim de helft van de foto's van neutraal naar negatief. In 2008 betreft 14% een verandering van een neutrale teneur naar een negatieve teneur. Hier is waar te nemen dat er in het begin van de onderzoeksperiode voornamelijk neutralisering plaats vindt, terwijl gedurende de onderzoeksperiode negatievering de meest voorkomende verandering is. De verschuiving van een neutrale (of neutraliserende) naar een negatieve (of negatieverende) tekst kan wellicht worden verklaard door het feit dat er gedurende de onderzoeksperiode steeds meer feiten komen betreffende klimaatverandering. Daarom zou het zo kunnen zijn dat in het begin een neutrale berichtgeving overheerst, terwijl naar mate er steeds meer duidelijk wordt over de situatie omtrent klimaatverandering, een negatieve teneur wordt toegepast.

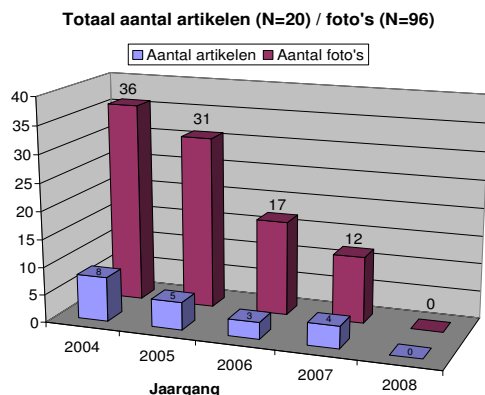
De neutralisering die hierboven wordt beschreven, vindt plaats doordat National Geographic vaak korte, neutrale koppen/subkoppen/inleidingen hanteert. Er worden regelmatig feiten genoemd, zonder dat er een negatieve of positieve teneur waar te nemen is. In 2004 verschijnen verschillende neutrale foto's, zoals een foto van de zee, die door de aanwezige tekst negatief wordt, wanneer er bijvoorbeeld een stijging van CO² wordt beschreven. In 2008 komt er onder andere een neutrale foto van een sterrenhemel naar voren, met daarbij een negatieve inleiding over luchtvervuiling. Deze specifieke voorbeelden vormen gezamenlijk met andere combinaties van foto&tekst de negatievering die gedurende de periode steeds meer voorkomt.

Het onderschrift/bijchrift van de foto neutraliseert voornamelijk de teneur van de foto gedurende de gehele onderzoeksperiode. Dit verschijnsel is toe te kennen aan de aard van het merendeel van het onderschrift/bijchrift van de foto's in National Geographic; deze betreft vooral een korte, neutrale, beschrijving van datgene dat de foto afbeeldt.

3.2 Fotoberichtgeving in Quest

Hieronder komt de analyse naar de fotoberichtgeving betreffende klimaatverandering in Quest aan bod. Eerst volgt een beknopt totaaloverzicht, waarna de bevindingen uitgebreid per soort variabele aan bod komen: algemene variabelen, beeldinhoudelijke variabelen en tekstuele variabelen. Bij de behandeling van de variabelen zullen enkel de onderzoeksresultaten grafisch en tekstueel worden weergegeven. In § 3.2.4 worden de bevindingen samengevat aan de hand van eventuele opvallendheden/ontwikkelingen die waar te nemen zijn.

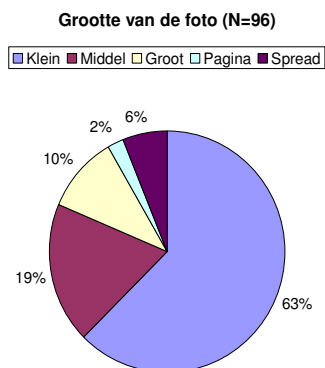
Totaaloverzicht

Quest bevat betreffende klimaatverandering in de periode 2004-2008 20 artikelen, met gezamenlijk 96 foto's. Uit onderstaande grafiek blijkt dat het aantal foto's vanaf 2004 daalt: van 36 foto's in 2004, naar 17 foto's in 2006 en in 2008 verschijnen er geen foto's betreffende klimaatverandering in Quest. Het aantal artikelen daalt van 8 in 2004, naar 3 in 2006. In 2007 verschijnen er vervolgens 4 artikelen, waarna er in 2008 geen artikelen verschijnen betreffende klimaatverandering.

Quest bevat betreffende klimaatverandering in de periode 2004-2008 20 artikelen, met gezamenlijk 96 foto's. Uit onderstaande grafiek blijkt dat het aantal foto's vanaf 2004 daalt: van 36 foto's in 2004, naar 17 foto's in 2006 en in 2008 verschijnen er geen foto's betreffende klimaatverandering in Quest. Het aantal artikelen daalt

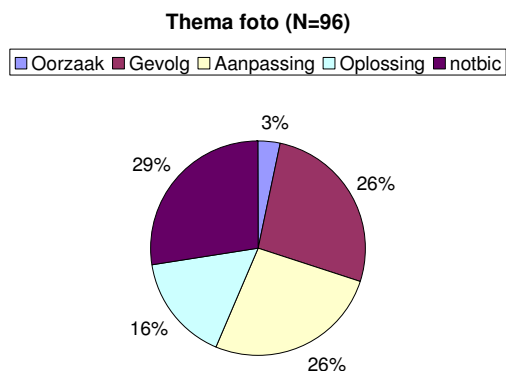
Van de 96 foto's die verschijnen in Quest betreffende klimaatverandering, behoren er 17 tot de sectie *Natuur*. De sectie *Techniek/Geschiedenis* toont 12 foto's, net als de sectie *Geologie*. In *Technologie* en *Architectuur* verschijnen elk 10 foto's. Er verschijnen 7 foto's in de sectie *Techniek/Natuur*. In *Milieu* verschijnen 5 foto's, in *Dossier*, *Kort*, *Klimaat/Techniek* en *Confrontatie* 4. De secties *Wetenschap*, *Visueel* en *Reizen/Psychologie* bevatten ieder 2 foto's en ten slotte verschijnt 1 foto in *Onder de loep*.

De grafiek hiernaast toont de grootte van de foto's die tussen 2004 en 2008 in Quest verschijnen. Van de in totaal 96 foto's is 63% klein, 19% heeft een gemiddelde grootte en 10% van de foto's behoren tot de categorie *groot*. 2% van de foto's beslaat één pagina en 6% van de foto's betreft een spread.

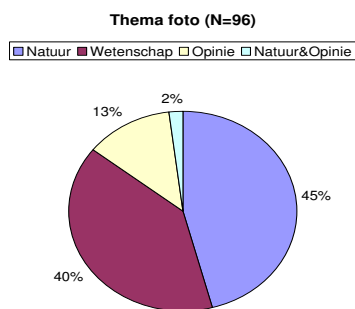
De 96 foto's verschijnen allen bij een artikel en 1 foto betreft een zwart-wit foto. De bron van de foto is in Quest niet aangegeven.

Wanneer de foto's worden onderverdeeld in thema's, komt men tot onderstaande bevindingen.

Wanneer de foto's worden onderverdeeld in de categorieën *Oorzaak*, *Gevolg*, *Aanpassing* en *Oplossing* ziet men de volgende onderverdeling: zowel de categorie *Gevolg* als *Aanpassing* bevat 26% van de foto's. 16% betreft een oplossing en 3% betreft een oorzaak van klimaatverandering. 29% van de foto's is niet onder te brengen in één van bovenstaande

categorieën. Deze foto's zijn nader bekeken en vervolgens onderverdeeld in de volgende categorieën: *Situatieschets*, *Landschap*, *Portret* en *Flora&Fauna*. Deze categorieën worden in bijlage C toegelicht. De categorie *Niet onder te brengen in categorie* kent na de nieuwe categorisering de volgende onderverdeling: 6 foto's betreffen een situatieschets, 7 foto's tonen een landschap, 7 foto's flora&fauna en 4 foto's betreffen een portret.

De 96 foto's zijn tevens onderverdeeld in de volgende thema's: *Natuur*, *Wetenschap* en *Opinie*. De grafiek hieronder toont aan dat 45% van de foto's in Quest natuur betreft, 40% wetenschap en 13% van de foto's toont opinie. 2% van de foto's betreft een combinatie van natuur&opinie.

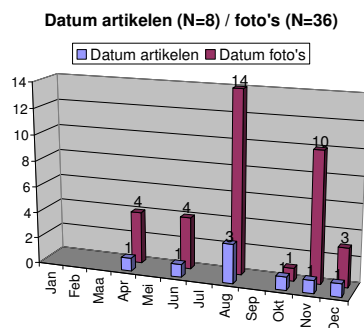
In de onderzochte periode (2004-2008) hebben van de in totaal 96 foto's, 50 foto's een neutrale teneur, 26 foto's een positieve teneur en 20 foto's zijn negatief van aard.

3.2.1 Algemene variabelen

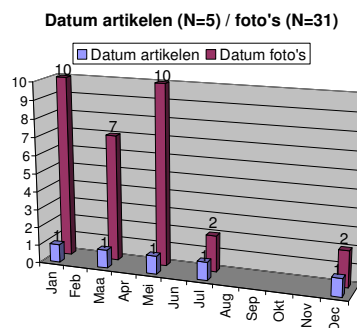
Hieronder volgen de onderzoeksbevindingen betreffende algemene variabelen van de fotoberichtgeving over klimaatverandering in de periode 2004-2008 in Quest.

In 2004 verschijnen er 36 foto's betreffende klimaatverandering. Dit aantal daalt naar 31 foto's in 2005, 17 foto's in 2006, 12 foto's in 2007 en in 2008 verschijnen er in Quest geen foto's betreffende klimaatverandering.

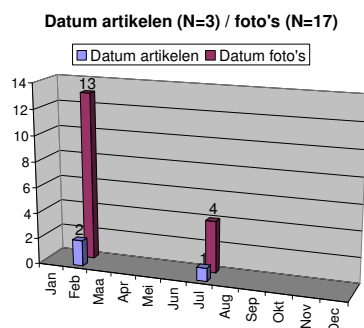
2004

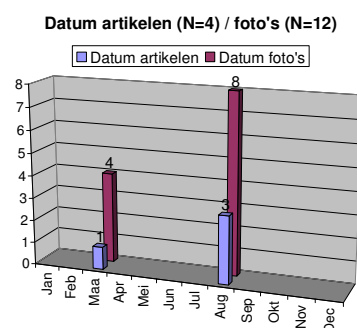
2005

2006

2007

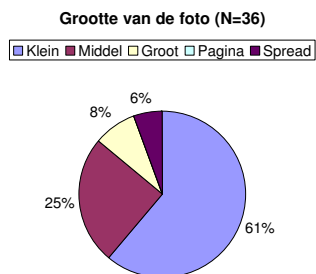

In de periode augustus 2004 tot en met mei 2005 verschijnen er 55 foto's, zijnde 52,8% van de totaal verschenen foto's. In de periode december 2005 tot en met februari 2006 verschijnen er 15 foto's, waarna in augustus 2007 8 foto's verschijnen. Dit zijn direct de laatste foto's betreffende klimaatverandering die verschijnen in de onderzochte periode.

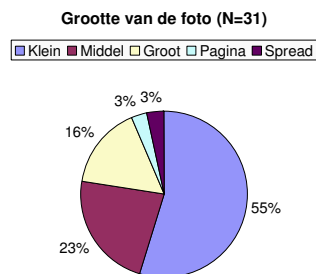
Grootte van de foto

Hieronder is de onderverdeling betreffende de grootte van de foto's weergegeven.

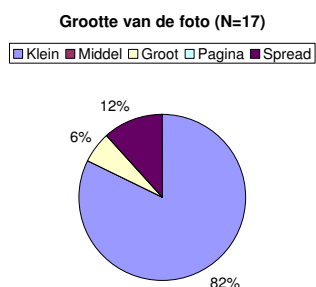
2004

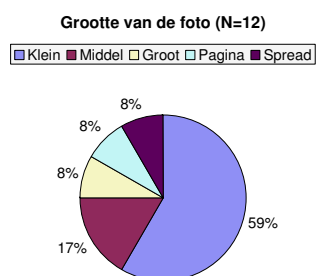
2005

2006

2007

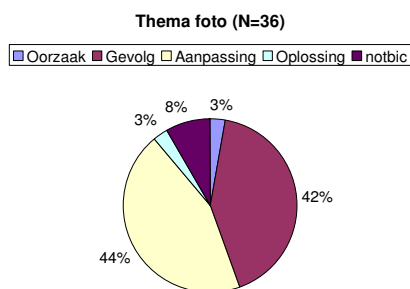
In 2004 verschijnen er 36 foto's, waarvan 61% klein is. Een kwart van de foto's is een foto van gemiddelde grootte en 8% betreft een grote foto. 6% van de foto's in 2004 betreft een spread. In 2005 stijgt het percentage grote foto's naar 16%. In 2005 daalt het percentage spreads naar 3%. Er verschijnt in 2005 3% van de foto's op één gehele pagina. In 2006 stijgt het percentage kleine foto's naar 82%. In deze jaargang verschijnen er geen foto's van gemiddelde grootte en het percentage grote foto's is gedaald naar 6%. 12% van de foto's in 2006 betreft een spread. In 2007 verschijnen net als in de voorgaande jaargangen voornamelijk kleine foto's, zijnde 59%. Het aantal foto's van gemiddelde grootte is hier gestegen naar 17%. 8% van de foto's betreft respectievelijke een grote foto, een foto van één gehele pagina of een spread.

3.2.2 Beeldinhoudelijke variabelen

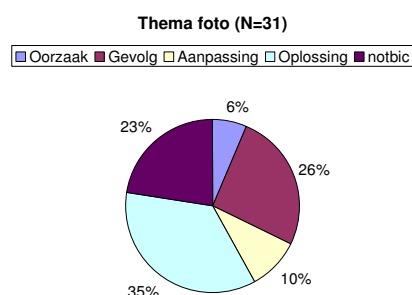
Hieronder volgen de onderzoeksbevindingen betreffende beeldinhoudelijke variabelen van de fotoberichtgeving over klimaatverandering in de periode 2004-2008 in Quest.

Thema's foto

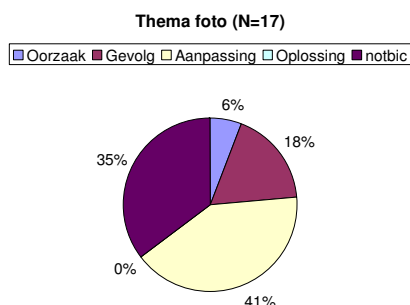
2004

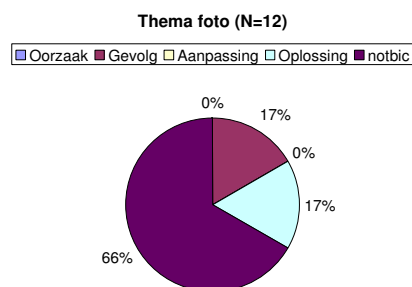
2005

2006

2007

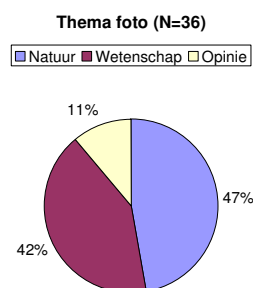
In 2004 betreft 3% van de foto's een oorzaak van klimaatverandering. Dit percentage stijgt in 2005 en 2006 naar 6%, waarna het percentage daalt naar 0% in 2007. In 2004 betreft bijna de helft van de foto's een gevolg van klimaatverandering, in 2005 is dat percentage gedaald naar 26%, in 2006 betreft 18% een gevolg, waarna het percentage in 2007 daalt naar 17%. Een aanpassing betreffende klimaatverandering is in 2004 weergegeven op 44% van de foto's, in 2005 daalt dit percentage naar 10%, waarna het percentage in 2006 stijgt naar 41%. In 2007 verschijnen er geen foto's in Quest betreffende een aanpassing aan klimaatverandering. In 2004 betreft slechts 3% van de foto's een oplossing tegen klimaatverandering, in 2005 is dit 35%. In 2006 komen er geen foto's voor betreffende een oplossing tegen klimaatverandering, waarna dit percentage in 2007 stijgt naar 17%. De categorie *Niet onder te brengen in categorie* betreft in 2004 8% van de foto's, in 2005 23%, in 2006 35% en in 2007 66%. Wanneer de foto's die behoren tot deze categorie worden onderverdeeld in *Situatieschets, Landschap, Portret* en *Flora&Fauna*, is de onderverdeling als volgt.

	2004	2005	2006	2007	Totaal
Situatieschets	2	1	2	1	6
Landschap	1	1	2	3	7
Portret			1	3	4
Flora&Fauna		5	1	1	7
Totaal	3 (8% van N=36)	7 (23% van N=31)	6 (35% van N=17)	8 (66% van N=12)	24

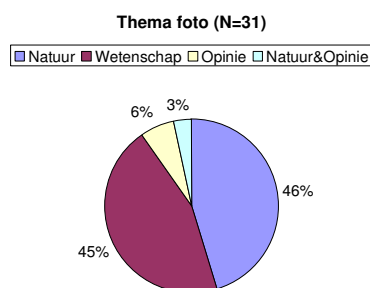
Uit bovenstaande tabel wordt duidelijk dat van de foto's die niet onder te brengen zijn in een oorzaak, gevolg, aanpassing of oplossing betreffende klimaatverandering, 7 foto's respectievelijk een landschap of flora&fauna tonen. Daarnaast verschijnen er 6 foto's die een situatieschets tonen en 4 portretfoto's. Het hoge percentage dat in 2007 de foto's weergeeft die niet onder te brengen zijn in categorie, namelijk 66%, betreft 8 van de 12 foto's. Van deze foto's tonen er 3 een landschap en 3 foto's tonen een portret

De foto's zijn vervolgens onderverdeeld in de volgende categorieën, tevens behorend tot het thema van de foto: *Natuur*, *Wetenschap* en *Opinie*. Deze onderverdeling is als volgt.

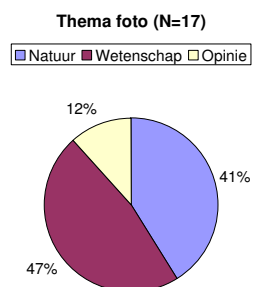
2004

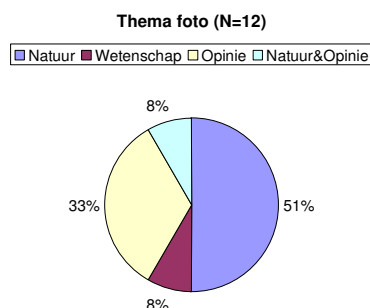
2005

2006

2007

In 2004 betreft 47% van de foto's natuur, 42% wetenschap en 11% opinie. Dit percentage blijft in 2005 vrijwel gelijk, echter in deze jaargang betreft 6% opinie en 3% een combinatie van natuur&opinie. In 2006 toont 47% van de foto's wetenschap, waarna 41% natuur betreft en 12% opinie. In 2007 betreft 51% natuur, 33% opinie, 8% wetenschap en 8% betreft een combinatie van natuur&opinie.

Afb. 8 Quest, Apr. 2004
Vb. foto natuur

Afb. 9 Quest, Aug. 2004
Vb. foto wetenschap

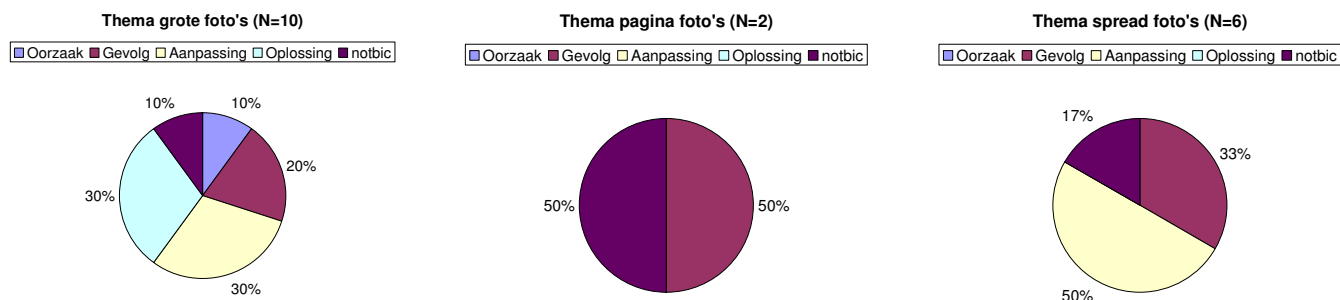
Afb. 10 Quest, okt. 2004
Vb. foto opinie

Grootte <> Thema

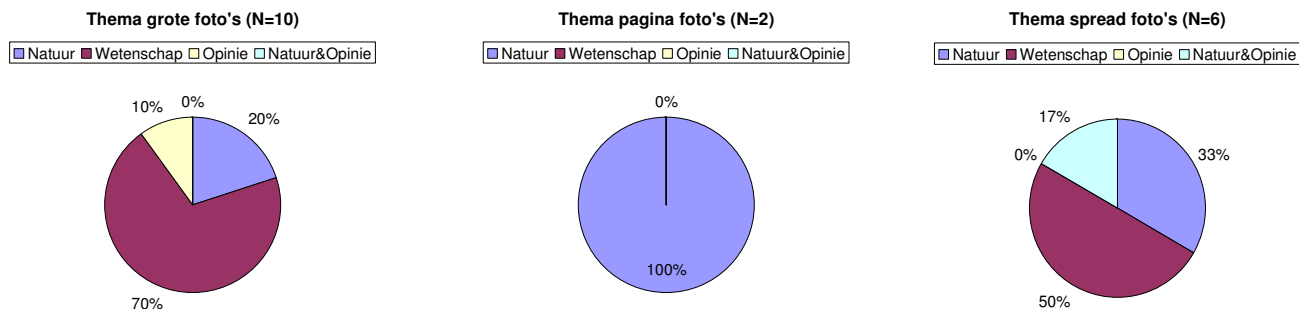
Hieronder wordt gekeken naar de combinatie van de grootte en het thema van de foto, betreffende de categorisering: *Oorzaak, Gevolg, Aanpassing en Oplossing*. Om weer te kunnen geven welke thema's wat betreft de grootte van de foto's de meeste aandacht krijgen in Quest wordt enkel gekeken naar de themaverdeling betreffende de grote foto's, de foto's die één gehele pagina beslaan en de spreads.

Uit onderstaande grafieken wordt duidelijk dat van de grote foto's 30% respectievelijk een oplossing betreft of een aanpassing. 20% betreft een gevolg en 10% een oorzaak. 10% van de grote foto's is niet onder te brengen in een categorie. Van de 2 foto's die één gehele pagina beslaan, betreft één foto een gevolg en één foto is niet onder te brengen in een categorie. Van de foto's die een spread betreffen, toont 50% een aanpassing, 33% een gevolg en 17% is niet onder te brengen in een categorie.

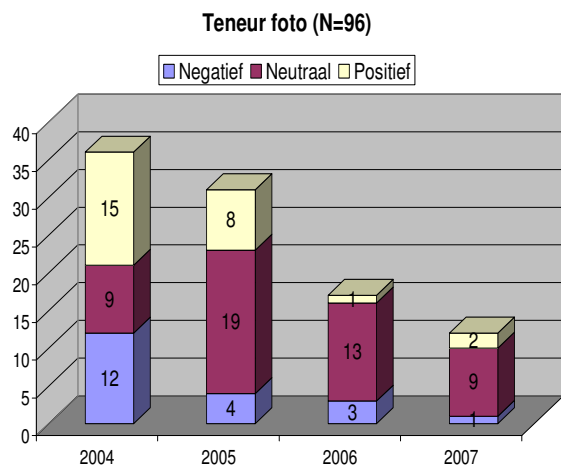

Hieronder wordt gekeken naar de combinatie van de grootte en het thema van de foto, betreffende de categorisering: *Natuur, Wetenschap en Opinie*.

Uit onderstaande grafieken wordt duidelijk dat van de grote foto's 70% wetenschap betreft, 20% van de grote foto's toont natuur en 10% opinie. De foto's die één gehele pagina beslaan, betreffen natuur. Van de foto's die een spread betreffen, toont 50% wetenschap, 33% natuur en 17% toont een combinatie van natuur&opinie.

Teneur

Zoals in de grafiek hiernaast weergegeven is, overheersen de neutrale foto's in de fotoberichtgeving betreffende de klimaatverandering in de jaargangen 2005, 2006 en 2007. In 2004 hebben 12 foto's een negatieve teneur. Dit aantal daalt naar 4 in 2005, 3 in 2006 en in 2007 verschijnt 1 foto met een negatieve teneur. Het aantal foto's met een positieve teneur is in 2004 15, in 2005 8, in 2006 verschijnt 1 foto met een positieve teneur en in 2007 verschijnen er 2 positieve foto's.

Afb. 11 Quest, Apr. 2004
Vb. foto negatieve teneur

Afb. 12 Quest, Jul. 2006
Vb. foto neutrale teneur

Afb. 13 Quest, Aug. 2007
Vb. foto positieve teneur

Thema <> Teneur

Wanneer er wordt gekeken naar de relatie tussen de teneur van de foto en het thema (natuur / wetenschap / opinie) wordt het volgende duidelijk. In de gehele onderzoeksperiode betreffen negatieve foto's voornamelijk natuurfoto's; 10 in 2004, 3 in 2005, 2 in 2006 en 1 foto in 2007. Neutrale foto's tonen in 2004 en 2005 voornamelijk natuur, in 2006 zowel wetenschap als natuur en in 2007 betreffen neutrale foto's natuur of opinie. Wetenschap wordt verbeeld door middel van foto's met een positieve teneur; 12 foto's in 2004, 8 in 2005, 1 in 2006 en 2007.

Over de relatie tussen de teneur van de foto en het thema betreffende de categorisering oorzaak/gevolg/aanpassing/oplossing kan men het volgende concluderen. Negatieve foto's betreffen voornamelijk een oorzaak of gevolg van klimaatverandering. Neutrale foto's tonen alle categorieën en foto's met een positieve teneur tonen een aanpassing of oplossing.

Grootte <> Teneur

Met betrekking tot de relatie tussen de grootte van de foto en de teneur van de foto is het volgende waar te nemen. In 2004 betreffen kleine foto's zowel een negatieve als positieve teneur. De grotere foto's (foto's van gemiddelde grootte, grote foto's en spreads) betreffen voornamelijk positieve foto's. In 2005 en in 2006 is er geen relatie waar te nemen. In 2007 overheersen de neutrale foto's, voornamelijk weergegeven in klein formaat. Foto's van gemiddelde grootte tonen hier of een negatieve of een positieve teneur. Gedurende de jaargangen is er zodoende geen consistente relatie waar te nemen tussen de grootte van de foto en de teneur van de foto.

Afb. 14 Quest, een foto-impressie, 2004-2008

3.2.3 Tekstuele variabelen

Hieronder worden beknopt enkele tekstuele variabelen behandeld.

Thema's inleiding artikel: Artikel / Foto

	2004	2005	2006	2007
Oorzaak		1 / 1	1 / 1	
Gevolg	5 / 13	3 / 20	1 / 4	2 / 7
Aanpassing	2 / 22		1 / 12	
Oplossing	1 / 1	1 / 10		2 / 5

	2004	2005	2006	2007
Natuur	2 / 7	4 / 21		
Wetenschap	4 / 24	1 / 10	3 / 17	1 / 1
Opinie	1 / 4			2 / 6
Allen	1 / 1			
Nat.&Opin.				1 / 5

Bovenstaande grafieken tonen de thema's van de inleiding aan van de artikelen betreffende klimaatverandering in Quest gedurende de periode 2004-2008. In zowel 2004 als in 2005 betreft het merendeel van de inleidingen een gevolg van klimaatverandering. in 2006 komt zowel een oorzaak, gevolg als een aanpassing naar voren in de inleidingen en in 2007 betreft de inleiding of een gevolg of een oplossing.

In 2004 komt het thema wetenschap het meest naar voren in de inleidingen, in 2005 ligt de nadruk op natuur. In 2006 komt in de inleidingen enkel wetenschap naar voren en in 2007 ligt de nadruk op opinie.

Wanneer gekeken wordt naar het aantal foto's dat behoort tot de diverse inleidingen, kan worden waargenomen dat in 2004 en 2006 de meeste foto's behoren tot een inleiding betreffende een aanpassing. In 2005 en 2007 behoort het grootste aantal foto's tot een inleiding betreffende een gevolg.

Het merendeel van de foto's in 2004 behoort tot een inleiding betreffende wetenschap, in 2005 behoren de meeste foto's tot een inleiding betreffende natuur en in 2006 komen enkel foto's naar voren behorend bij een inleiding met de nadruk op wetenschap. In 2007 behoren de meeste foto's tot een inleiding betreffende opinie of een combinatie van natuur&opinie.

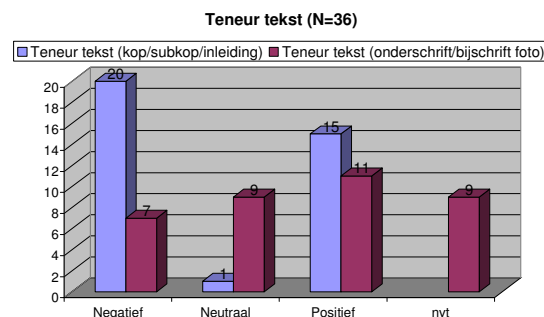
Teneur tekst

Onderstaande grafieken tonen de teneur van de tekst waarbij de foto's behoren, respectievelijk de kop/subkop/inleiding van het artikel of het onderschrift/bijchrift van de foto.

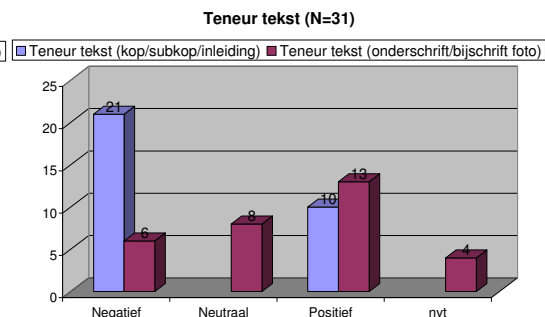
De teneur van de kop/subkop/inleiding is in 2004 en 2005 overheersend negatief of positief, in 2006 overheersend neutraal en in 2007 is de teneur overheersend neutraal of negatief.

Wanneer gekeken wordt naar de teneur van het onderschrift/bijchrift van de foto kan worden waargenomen dat in 2004, 2005 en 2006 de teneur geleidelijk verdeeld is over negatief, neutraal en positief. In 2007 overheerst de neutrale teneur.

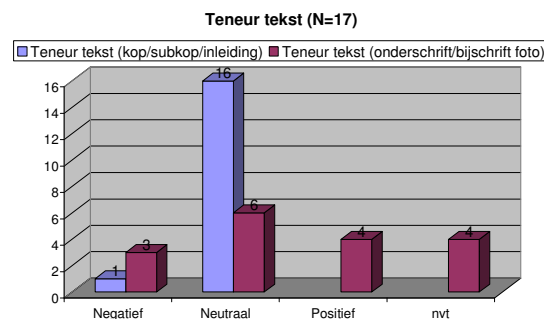
2004

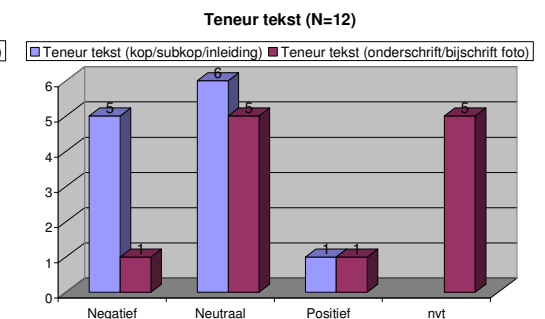
2005

2006

2007

Teneur combinatie foto/tekst

Ten slotte wordt er gekeken naar de tekstuele variabele *Teneur combinatie foto/tekst*. De nadruk ligt hier op het veranderende effect dat de tekst heeft op de bijbehorende foto. Er wordt alleen ingegaan op het meest voorkomende effect in elke jaargang, om zo een grote lijn weer te kunnen geven betreffende de veranderende teneur.

➤ Foto / kop,subkop,inleiding

In 2004 verandert de teneur van 14% van de foto's van neutraal naar negatief door de aanwezige kop/subkop/inleiding. Van 11% van de foto's verandert de positieve teneur door de aanwezige tekst naar een negatieve teneur. In 2005 verandert van ruim de helft van de foto's de neutrale teneur in een negatieve teneur door de tekst. Dit percentage wordt onder andere gevormd door neutrale foto's van de stad Venetië en van diverse diersoorten, waarbij een negatieve tekst verschijnt over bijvoorbeeld een overstroming of dierbedreiging. In 2006 verandert bij 12% van de foto's de negatieve teneur naar een neutrale teneur. In 2007 verandert bij bijna de helft van de foto's de neutrale teneur naar een negatieve teneur.

➔ *Foto / onderschrift, bijschrift foto*

Wanneer vervolgens wordt gekeken naar het effect dat de teneur van het onderschrift/bijschrift van de foto heeft op de teneur van de foto, komt men tot de volgende waarnemingen. In 2004 verandert bij 19% van de foto's de positieve teneur naar een neutrale teneur. In 2005 verandert bij 16% van de foto's de teneur van neutraal naar positief. In 2006 verandert bij 18% van de foto's de neutrale teneur naar een negatieve teneur. In 2007 vinden er geen veranderingen in teneur plaats.

3.2.4 Conclusie

In deze paragraaf worden bovenstaande bevindingen samengevat aan de hand van eventuele opvallendheden/ontwikkelingen die waar te nemen zijn. Er wordt in deze paragraaf gesproken over de voornaamste onderzoeksbevindingen, om zo een grote lijn te kunnen weergeven betreffende de (foto)berichtgeving over klimaatverandering in Quest gedurende de periode 2004-2008. Waar mogelijk worden verklaringen gegeven aan de hand van algemene ontwikkelingen in de samenleving omtrent klimaatverandering, welke beschreven zijn in § 1.2. Ook heeft Niels Broekema, Chef Beeldredactie van Quest, een toelichting gegeven op de onderzoeksbevindingen. Deze toelichting wordt tevens opgenomen in onderstaande conclusie. Onderstaande conclusie vormt de basis voor de comparatieve analyse in hoofdstuk 4.

Het onderzoek telt 20 artikelen met gezamenlijk 96 foto's. De aandacht die klimaatverandering vergaart in Quest gedurende de onderzoeksperiode neemt aanzienlijk af: van 36 foto's in 2004, naar 31 in 2005, 17 in 2006, 12 foto's in 2007. In 2008 verschijnen geen foto's. Van de foto's verschijnt 52,8% tussen augustus 2004 en mei 2005. De afname die waar te nemen is, verklaart Broekema als volgt: "Waarschijnlijk doordat we het onderwerp in de begin jaren van Quest veel hebben behandeld, kan het zijn dat er niet genoeg invalshoeken waren om weer een artikel te maken." Ook de grootte van de foto's gedurende de onderzoeksperiode toont een significante afname van de aandacht voor klimaatverandering in Quest. Hier valt op dat kleine foto's overheersen in de fotoberichtgeving: in de gehele onderzoeksperiode betreft dit 63%. Vervolgens betreft 19% van de foto's een foto van gemiddelde grootte, is 10% een grote foto, 6% een spread en beslaat 2% één gehele pagina. Die waarneming is volgens Broekema "toeval".

In elke jaargang verschijnen voornamelijk kleine foto's. De 'grote' foto's (grote foto's, foto's die één gehele pagina beslaan en spreads) betreffen 14% in 2004, 22% in 2005, 18% in 2006 en 24% in 2007. Het feit dat kleine foto's overheersen in de fotoberichtgeving over klimaatverandering in Quest legt Broekema als volgt uit: "Dat komt door de lay-out. We gebruiken relatief meer kleine foto's dan grotere. Het heeft niets met het onderwerp klimaatverandering te maken".

Wanneer gekeken wordt naar de diverse thema's, is waar te nemen dat respectievelijk 26% van de foto's een gevolg of een aanpassing toont, 16% een oplossing en 3% een oorzaak. Omdat de aard van Quest wetenschappelijk is, is het niet opmerkelijk dat aanpassingen en oplossingen veel aandacht krijgen in de berichtgeving over klimaatverandering: bij deze thema's komt wetenschap naar voren. Wat hier opmerkelijk is, is het grillige verloop van de foto's betreffende een aanpassing: 44% in 2004, 10% in 2005, 41% in 2006 en 0% in 2007. Ook bij de foto's omtrent

een oplossing tegen klimaatverandering is sprake van sterk fluctuerende percentages: 3% in 2004, 35% in 2005, 0% in 2006 en 17% in 2007. Wanneer deze percentages naast elkaar worden gelegd wordt duidelijk dat deze elkaar aanvullen: in de jaargangen waar veel aandacht wordt besteed aan oplossingen, wordt relatief weinig aandacht besteedt aan aanpassingen en andersom. Over de vertegenwoordiging van de diverse thema's zegt Broekema het volgende: "Er wordt gekeken of beeld mooi, kwalitatief en informatief goed genoeg is om te publiceren. Elk verhaal is weer anders van opzet. We kijken niet naar de verdeling van de foto's".

In 2004 overheersen de foto's die een aanpassing tonen betreffende klimaatverandering, net als in 2006. In 2005 overheersen foto's met een oplossing en in 2007 is het aantal foto's dat een gevolg toont gelijk aan het aantal dat een oplossing betreft. In 2004, 2005 en 2006 ligt de nadruk respectievelijk op aanpassingen of oplossingen betreffende klimaatverandering. De waarneming dat in 2007 het aantal foto's omtrent gevolgen even groot is als het aantal omtrent oplossingen kan wellicht worden verklaard door het feit dat in 2007 het rapport van het IPCC (*Intergovernmental Panel on Climate Change*) uitkwam waarin de nadruk ligt op oorzaken en gevolgen van klimaatverandering. De categorie *Niet onder te brengen in categorie* betreft in 2004 8% van de foto's, in 2005 23%, in 2006 35% en in 2007 66%. Hier is een stijgende lijn waar te nemen betreffende foto's die niet kunnen worden onderverdeeld in een oorzaak, gevolg, aanpassing of oplossing omtrent klimaatverandering. Deze stijging toont het feit dat in de loop van de onderzoeksperiode er steeds meer foto's verschijnen van bijvoorbeeld dieren of landschappen en ook portretfoto's komen steeds meer voor in de fotoberichtgeving over klimaatverandering in Quest. De fotoberichtgeving in Quest betreffende klimaatverandering wordt gedurende de onderzoeksperiode zodoende omvattender; steeds meer aspecten en invalshoeken komen aan bod.

Van de foto's betreft 45% natuur, 40% wetenschap en 13% opinie. De overige 2% betreft foto's die een combinatie van natuur&opinie tonen. Ook hier is de aandacht voor wetenschap te zien. Het feit dat natuur de meeste aandacht krijgt kan worden verklaard aan de hand van de aard van de diverse aspecten van klimaatverandering, waarbij natuur een grote rol speelt.

In zowel 2004, 2005 als 2006 is het aantal natuurfoto's nagenoeg gelijk aan het aantal foto's dat wetenschap betreft. Het percentage dat opinie betreft, beslaat in 2004, 2005 en 2006 ongeveer 10% en in 2007 is dit gestegen naar 33%. Het feit dat het percentage omtrent opiniefoto's aanzienlijk stijgt in 2007, is wellicht toe te kennen aan de maatschappelijke erkenning dat klimaatverandering krijgt in de loop van de jaren; het onderwerp dringt steeds meer binnen in het zowel het politieke debat als het publieke debat. Dit zou tevens verklaren waarom in de inleidingen van 2004, 2005 en 2006 vooral wetenschap of natuur naar voren komt en in 2007 de nadruk op opinie ligt.

Een oorzaak of een oplossing komt voor op kleine foto's, foto's van gemiddelde grootte of op grote foto's. Een gevolg of aanpassing wordt vertegenwoordigd door foto's van diverse grootten. Grote foto's betreffen of een gevolg, een aanpassing of een oplossing, foto's die één gehele pagina beslaan betreffen een gevolg en spreads betreffen voornamelijk een aanpassing.

Natuur en wetenschap komen voor op foto's van diverse grootten, terwijl opiniefoto's voornamelijk kleine foto's betreffen. Omdat Quest een natuurwetenschappelijk tijdschrift is, is het niet opmerkelijk dat opiniefoto's niet worden vertegenwoordigd door grote foto's. Dit gegeven

verklaart tevens waarom grote foto's en spreads voornamelijk wetenschap betreffen en de foto's die één gehele pagina beslaan vooral natuur tonen.

In de fotoberichtgeving in Quest betreffende klimaatverandering overheerst de neutrale teneur met 50 foto's, hebben 26 foto's een positieve teneur en 20 foto's zijn negatief van aard. Hoe deze verdeling tot stand komt, verklaart Broekema als volgt: "Waarschijnlijk doordat we kijken naar de rode draad van een verhaal en naar de bijbehorende kaders. We wisselen neutraal, positief en negatief beeld af in onze artikelen om een zo breed mogelijke visie te laten zien aan de lezer".

In 2004 is de positieve teneur overheersend, in 2005, 2006 en 2007 de neutrale teneur. Zowel het aantal negatieve foto's als het aantal positieve foto's daalt gedurende de onderzoeksperiode. Er is zodoende een neutralisering waar te nemen.

Er is tevens een neutralisering waar te nemen wanneer gekeken wordt naar de teneur van de kop/subkop/inleiding van het artikel en het onderschrift/bijchrift van de foto. In 2004 en 2005 is de teneur van de kop/subkop/inleiding voornamelijk negatief, in 2006 overheerst neutraal en in 2007 zowel negatief als neutraal. De teneur van het onderschrift/bijchrift van de foto is in Quest in 2004 en 2005 overheersend positief en in 2006 en 2007 overheersend neutraal. De neutralisering die in Quest waar te nemen is gedurende de onderzoeksperiode is volgens Broekema niet te verklaren: "We houden geen rekening met de maatschappelijk commotie."

Wanneer gekeken wordt naar de thema's die naar voren komen in de inleiding van de artikelen waartoe de foto's behoren, valt op dat het thema gevolg overheersend is in 2004 en 2005. In 2006 komt zowel oorzaak, gevolg als aanpassing naar voren en in 2007 ligt de nadruk op gevolg of oplossing. Waar in het begin van de onderzoeksperiode de nadruk bovenal op gevolgen van klimaatverandering ligt, richt Quest zich gedurende de onderzoeksperiode steeds meer op ook de andere aspecten van klimaatverandering. Klimaatverandering wordt zodoende steeds meer vanuit een breder kader belicht.

Wanneer ten slotte gekeken wordt naar de invloed die de tekst heeft op de teneur van de bijbehorende foto, wordt het volgende duidelijk.

De kop/subkop/inleiding van het artikel maakt de teneur van de foto in 2004, 2005 en 2007 voornamelijk negatiever. Dit percentage wordt onder andere gevormd door neutrale foto's van de stad Venetië en van diverse diersoorten, waarbij een negatieve tekst verschijnt over bijvoorbeeld een overstroming of dierbedreiging. In 2006 verandert bij 12% van de foto's de negatieve teneur naar een neutrale teneur door de aanwezige kop/subkop/inleiding. Quest gebruikt hier algemene, neutrale beschrijvingen bij foto's met een negatieve teneur.

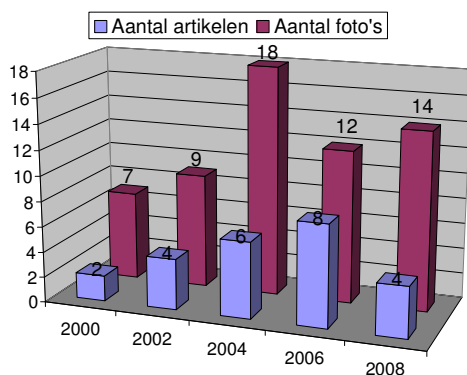
Wanneer vervolgens wordt gekeken naar het effect dat de teneur van het onderschrift/bijchrift van de foto heeft op de teneur van de foto, komt men tot relatief hoge percentages die een onveranderende teneur aangeven: In 2004 is de teneur onveranderd bij 69% van de foto's, in 2005 bij 61%, in 2006 is de teneur onveranderd bij 34%, in 2007 is de teneur onveranderd bij 100% van de foto's. Dit onderzoeksaspect is door de afwezigheid van een onderschrift/bijchrift van de foto niet van toepassing op 25% in 2004, 13% in 2005, 24% in 2006 en 42% in 2007. Een waarneming is zodoende dat Quest overheersend een onderschrift/bijchrift van de foto hanteert met een teneur die overeenkomt met die van de foto.

3.3 Fotoberichtgeving in Elsevier

Hieronder komt de analyse naar de fotoberichtgeving betreffende klimaatverandering in Elsevier aan bod. Eerst volgt een beknopt totaaloverzicht, waarna de bevindingen uitgebreid per soort variabele aan bod komen: algemene variabelen, beeldinhoudelijke variabelen en tekstuele variabelen. Bij de behandeling van de variabelen zullen enkel de onderzoeksresultaten grafisch en tekstueel worden weergegeven. In § 3.4.4 worden de bevindingen samengevat aan de hand van eventuele opvallendheden/ontwikkelingen die waar te nemen zijn.

Totaaloverzicht

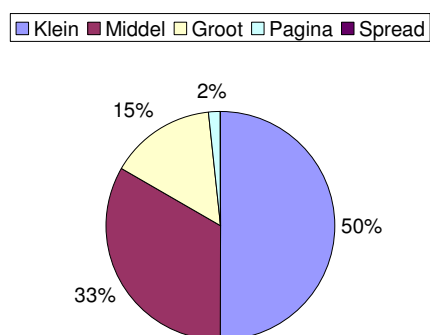
Totaal aantal artikelen (N=24) / foto's (N=60)

Elsevier bevat betreffende klimaatverandering in de periode 2000-2008 24 artikelen met gezamenlijk 60 foto's. In 2000 verschijnen er 7 foto's bij 2 artikelen, in 2002 9 foto's bij 4 artikelen, in 2004 verschijnen 18 foto's bij 6 artikelen. In 2006 daalt het aantal foto's naar 12, terwijl het aantal artikelen stijgt naar 8. In 2008 verschijnen 14 foto's bij 4 artikelen.

Van de 60 foto's die verschijnen in Elsevier betreffende klimaatverandering, behoren er 41 tot de sectie *Kennis&Cultuur*, 5 tot *Omslagartikel*, 4 tot *Nederland* en 3 tot *Economie* en 3 tot *Politiek&Binnenland*. In de sectie *Klimaat* verschijnen 2 foto's, in de sectie *Geologie* verschijnt 1 foto, net als in de sectie *Buitenland*.

Grootte van de foto (N=60)

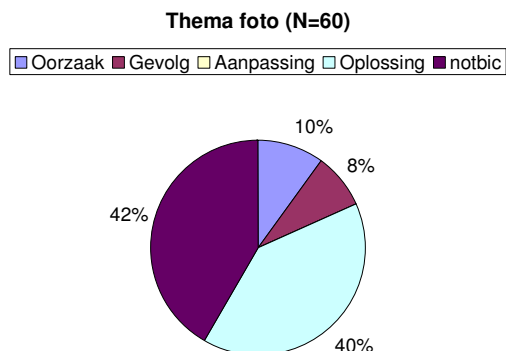

Van de in totaal 60 foto's is 50% een kleine foto, 33% een foto van gemiddelde grootte, 15% een grote foto en 2% van de foto's beslaat één gehele pagina.

Alle foto's verschijnen bij een artikel en zijn kleurenfoto's.

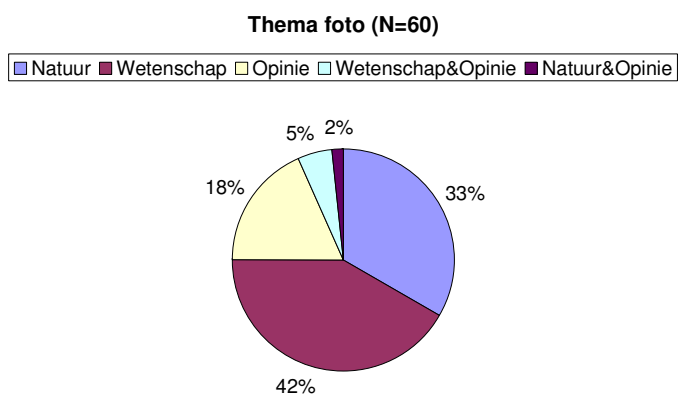
Bij vrijwel alle foto's die in Elsevier verschijnen, staat de naam van een fotograaf vermeld met daarachter de naam van het bureau waar hij of zij werkzaam is. Sporadisch komt enkel de naam van een organisatie naar voren, zoals een persbureau.

Wanneer de foto's worden onderverdeeld in thema's, komt men tot onderstaande bevindingen.

Wanneer de foto's worden onderverdeeld in de categorieën *Oorzaak*, *Gevolg*, *Aanpassing* en *Oplossing* ziet men de volgende onderverdeling: 40% van de foto's toont een oplossing tegen klimaatverandering, 10% toont een oorzaak en 8% een gevolg. Van de foto's is 42% niet onder te brengen in één van bovenstaande categorieën. Deze foto's zijn nader bekeken en vervolgens

onderverdeeld in de volgende categorieën: *Situatieschets*, *Landschap*, *Portret* en *Flora&Fauna*. Deze categorieën worden in bijlage C toegelicht. De categorie *Niet onder te brengen in categorie* kent na de nieuwe categorisering de volgende onderverdeling: 16 foto's betreffen een situatieschets, 8 foto's betreffen een portret en 1 foto toont een landschap.

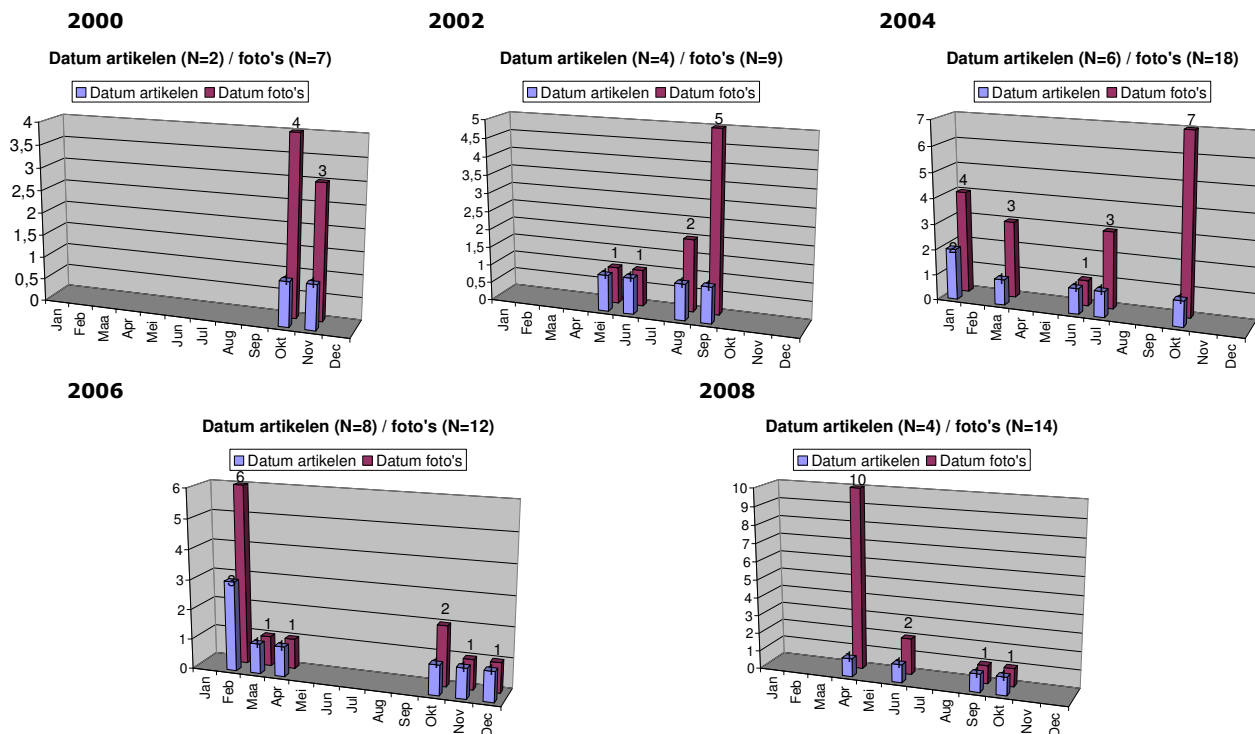
De 60 foto's zijn tevens onderverdeeld in de volgende thema's: *Natuur*, *Wetenschap* en *Opinie*. De grafiek hiernaast toont aan dat 42% van de foto's in Elsevier wetenschap betreft, 33% natuur en 18% opinie. 5% van de foto's toont een combinatie van wetenschap&opinie en 2% een combinatie van natuur&opinie.

In de onderzochte periode (2000-2008) hebben van de in totaal 60 foto's, 28 foto's een neutrale teneur, 24 foto's een positieve teneur en 8 foto's zijn negatief van aard.

3.3.1 Algemene variabelen

Hieronder volgen de onderzoeksbevindingen betreffende algemene variabelen van de fotoberichtgeving over klimaatverandering in de periode 2000-2008 in Elsevier.

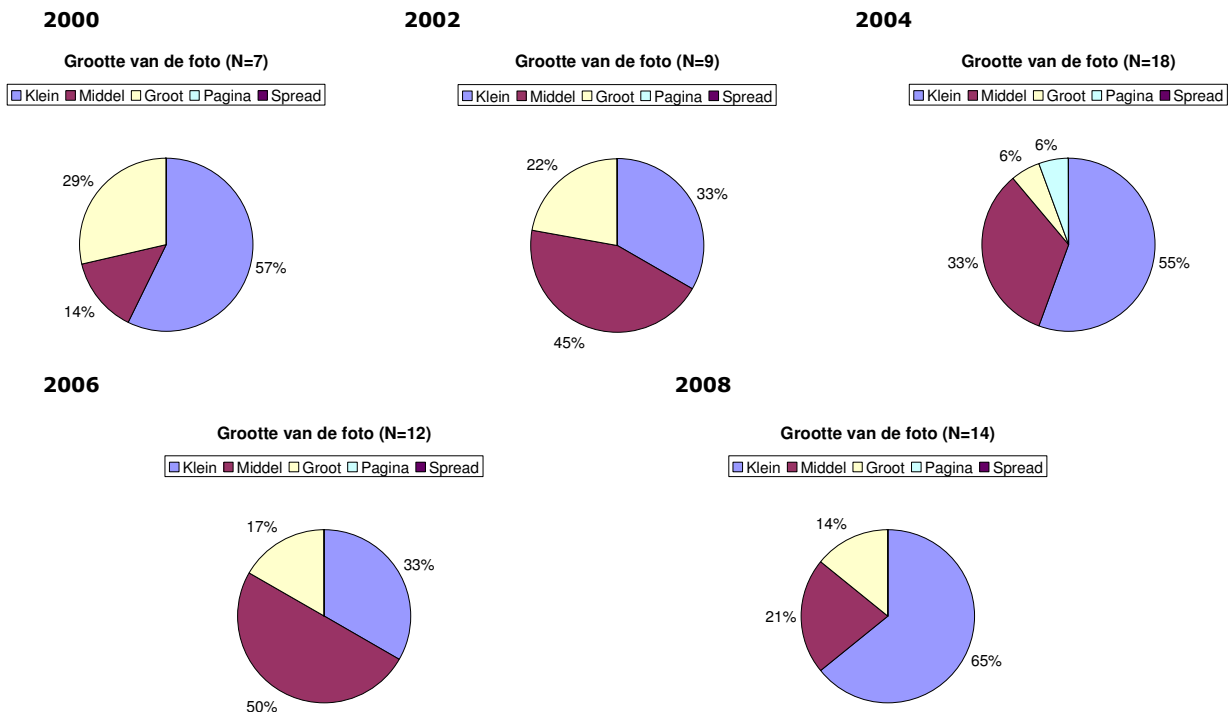
In 2000 verschijnen 7 foto's, in 2002 verschijnen 9 foto's betreffende klimaatverandering, in 2004 18 foto's, in 2006 12 foto's en in 2008 verschijnen 14 foto's.

In oktober 2000 verschijnen de eerste foto's betreffende klimaatverandering in Elsevier (wat betreft de onderzoeksperiode 2000-2008). In 2002 verschijnen er in totaal 9 foto's, verdeeld over de maanden mei, juni, augustus en september. In 2004 verschijnen er 18 foto's geleidelijk verdeeld over het jaar. In 2006 verschijnen de meeste foto's in het begin van het jaar, zijnde 8 van de 12 foto's. 4 foto's verschijnen in de laatste 3 maanden van 2006. In 2008 is een daling te zien van het aantal foto's; namelijk van 10 foto's in april naar 1 foto in oktober. De algemene tendens die waar te nemen is, is een stijging in het aantal foto's vanaf 2000 naar 2004, dan een daling in 2006, en een stijging in 2008.

Grootte van de foto

Hieronder is de onderverdeling betreffende de grootte van de foto's weergegeven.

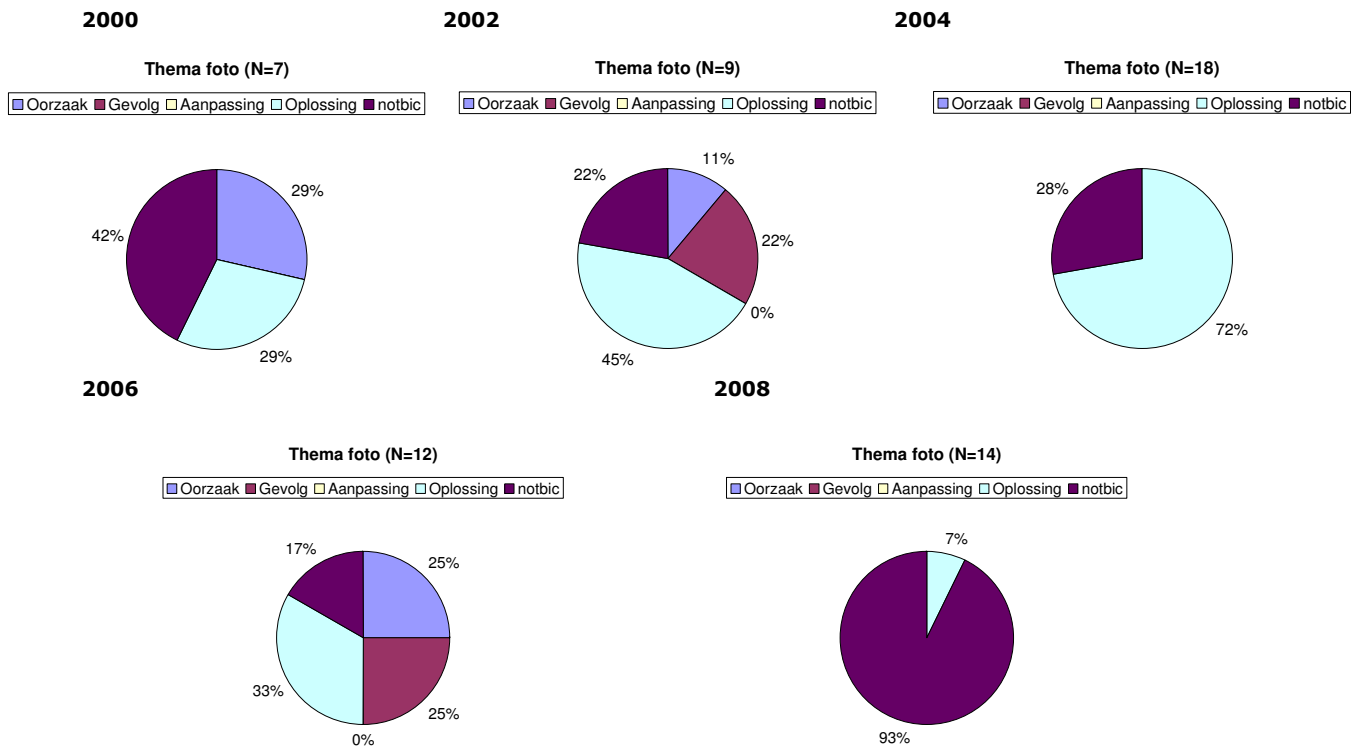

In 2000, 2004 en 2008 is ruim de helft van de foto's een kleine foto, in 2002 en 2006 is dit bij 1/3^e van de foto's het geval. Het percentage foto's van gemiddelde grootte bedraagt in 2000 14%, in 2002 45%, in 2004 33%, in 2006 50% en in 2008 21%. Het percentage grote foto's daalt van 29% in 2000, naar 22% in 2002 en 6% in 2004. Dit percentage stijgt naar 17% in 2006 en daalt ten slotte naar 14% in 2008. In 2004 beslaat 6% van de foto's één gehele pagina.

3.3.2 Beeldinhoudelijke variabelen

Hieronder volgen de onderzoeksbevindingen betreffende beeldinhoudelijke variabelen van de fotoberichtgeving over klimaatverandering in de periode 2000-2008 in Elsevier.

Thema's foto

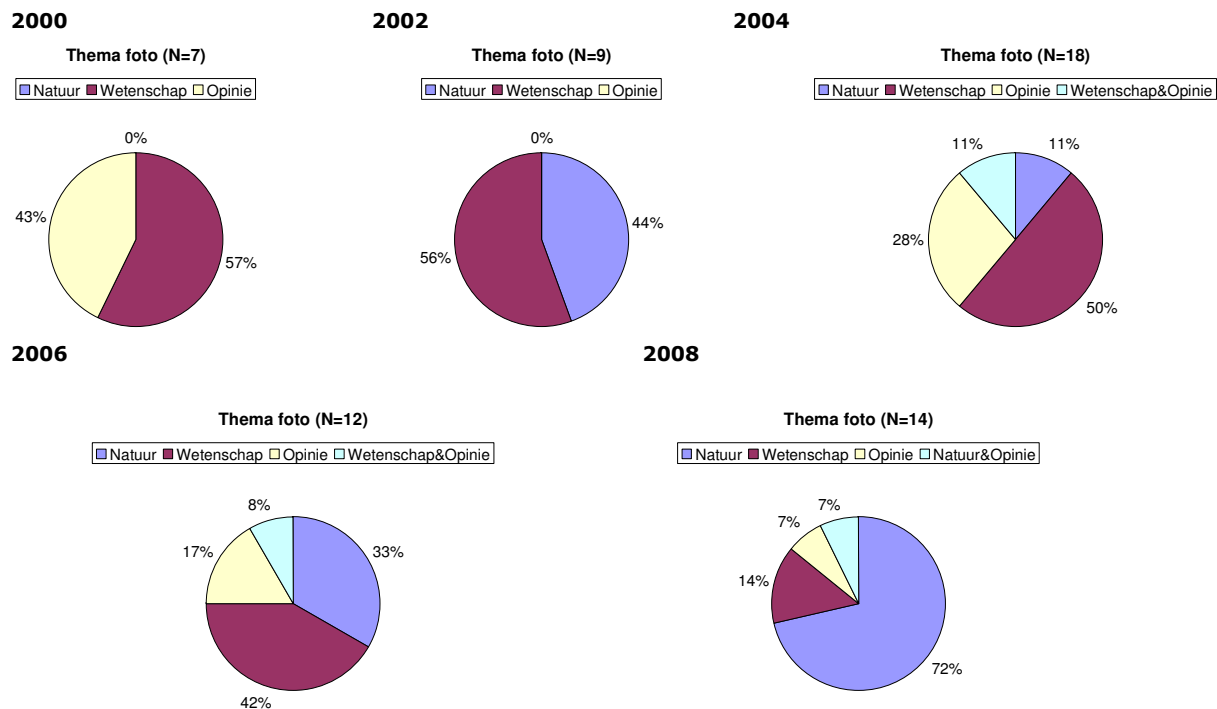
In 2000 betreft 29% een oorzaak van klimaatverandering, in 2002 11%, in 2004 0%, in 2006 25% en in 2008 0%. Een gevolg van klimaatverandering is alleen te zien op foto's die verschijnen in 2002 en 2006, zijnde respectievelijk op 22% en op 25% van de foto's. Een aanpassing aan klimaatverandering is op geen enkele foto te zien in Elsevier gedurende de periode 2000-2008. In 2000 betreft 29% van de foto's een oplossing betreffende klimaatverandering, dit percentage stijgt naar 45% in 2002 en 72% in 2004. Vervolgens daalt het percentage naar 33% in 2006 en 7% in 2008.

De categorie *Niet onder te brengen in categorie* betreft in 2000 42% van de foto's, in 2002 22%, in 2004 28%, in 2006 17% en in 2008 93%. Wanneer de foto's die behoren tot deze categorie worden onderverdeeld in *Situatieschets*, *Landschap*, *Portret* en *Flora&Fauna*, is de onderverdeling als volgt.

	2000	2002	2004	2006	2008	Totaal
Situatieschets		1	3		12	16
Landschap		1				1
Portret	3		2	2	1	8
Flora&Fauna						
Totaal	3 (42% van N=7)	2 (22% van N=9)	5 (28% van N=18)	2 (17% van N=12)	13 (93% van N=14)	25

Uit bovenstaande tabel wordt duidelijk dat van de foto's die niet onder te brengen zijn in een oorzaak, gevolg, aanpassing of oplossing betreffende klimaatverandering, 16 foto's een situatieschets tonen, 8 foto's een portret en 1 foto betreft een landschap. Het hoge percentage dat in 2008 foto's aangeeft die niet onder te brengen zijn in categorie, namelijk 93%, betreft 12 van de 13 foto's. Deze 12 foto's tonen een situatieschets, zoals een gebouw, wandelende mensen op het strand en diverse steden.

De foto's zijn vervolgens onderverdeeld in de volgende categorieën, tevens behorend tot het thema van de foto: *Natuur*, *Wetenschap* en *Opinie*. Deze onderverdeling is als volgt.

In 2000 betreft 57% van de foto's wetenschap en 43% opinie. In 2002 betreft 56% van de foto's wetenschap en 44% betreft natuur. In 2004 toont 50% van de foto's wetenschap, 28% opinie, 11% natuur en 11% betreft een combinatie van wetenschap&opinie. In 2006 betreft 42% van de foto's wetenschap, 33% natuur, 17% opinie en 8% van de foto's toont een combinatie van wetenschap&opinie. In 2008 betreft 72% van de foto's natuur, 14% wetenschap, 7% opinie en 7% van de foto's toont een combinatie van natuur&opinie.

Afb. 15 Elsevier, Nov. 2006
Vb. foto natuur

Afb. 16 Elsevier, Sep. 2008
Vb. foto wetenschap

Afb. 17 Elsevier, Nov. 2000
Vb. foto opinie

Grootte <> Thema

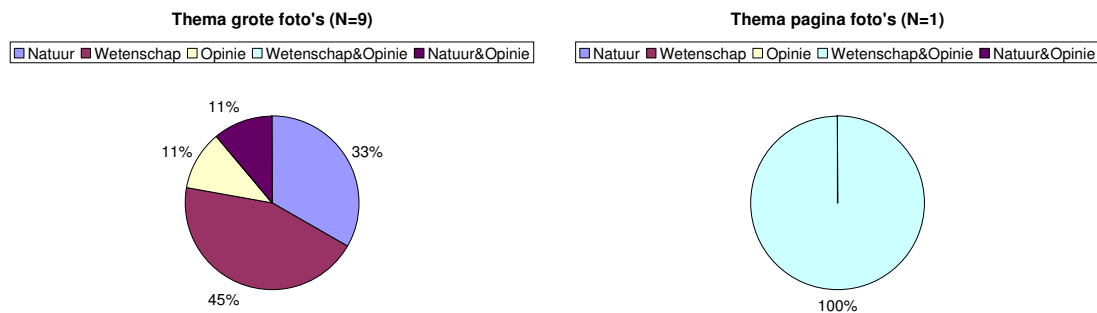
Hieronder wordt gekeken naar de combinatie van de grootte en het thema van de foto, betreffende de categorisering: *Oorzaak*, *Gevolg*, *Aanpassing* en *Oplossing*. Om weer te kunnen geven welke thema's wat betreft de grootte van de foto's de meeste aandacht krijgen in Elsevier wordt enkel gekeken naar de themaverdeling betreffende de grote foto's, de foto's die één gehele pagina beslaan en de spreads.

Uit onderstaande grafieken wordt duidelijk dat van de grote foto's 34% een oplossing betreft, 22% een oorzaak en 11% een gevolg. 33% van de grote foto's is niet onder te brengen in categorie. De foto die één gehele pagina beslaat, betreft een oplossing tegen klimaatverandering. Spreads betreffende klimaatverandering komen in Elsevier niet voor gedurende de periode 2000-2008.

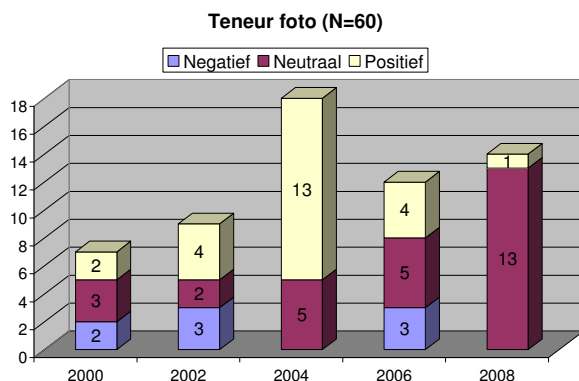

Hieronder wordt gekeken naar de combinatie van de grootte en het thema van de foto, betreffende de categorisering: *Natuur*, *Wetenschap* en *Opinie*.

Uit onderstaande grafieken wordt duidelijk dat van de grote foto's 45% wetenschap betreft, 33% natuur, 11% opinie en 11% toont een combinatie van natuur&opinie. De foto die één gehele pagina beslaat toont een combinatie van wetenschap en opinie.

Teneur

Zoals in de grafiek hiernaast weergegeven is, overheersen de neutrale foto's in 2000, 2006 en 2008. Negatieve foto's komen voor in 2000, 2002 en 2006, maar zijn in deze jaargangen niet in de meerderheid. Positieve foto's verschijnen in elke jaargang, maar zijn alleen in 2002 en vooral in 2004 overheersend.

Afb. 18 Elsevier, Aug. 2002
Vb. foto negatieve teneur

Afb. 19 Elsevier, Jan. 2004
Vb. foto neutrale teneur

Afb. 20 Elsevier, Maa. 2004
Vb. foto positieve teneur

Thema <> Teneur

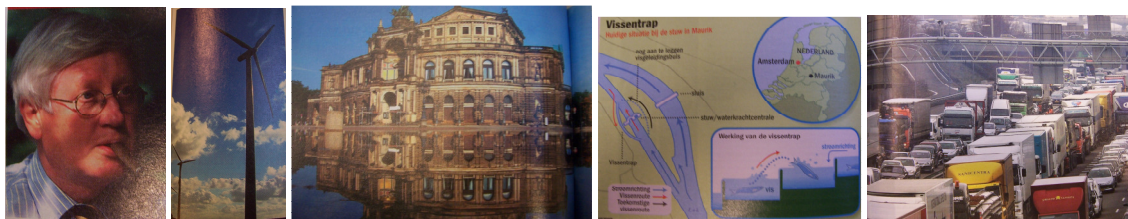
Wanneer er wordt gekeken naar de relatie tussen de teneur van de foto en het thema (natuur / wetenschap / opinie) wordt het volgende duidelijk. In 2000 betreffen zowel negatieve als positieve foto's enkel wetenschap. Neutrale foto's tonen opinie. In 2002 betreffen alle soorten foto's of natuur of wetenschap. Foto's met een positieve teneur tonen in 2002 overheersend wetenschap. In 2004 tonen neutrale foto's opinie en positieve foto's betreffen alle drie de thema's. In 2006 betreffen negatieve foto's of natuur of wetenschap, neutrale foto's betreffen zowel natuur, wetenschap als opinie en positieve foto's betreffen wetenschap. In 2008 tonen neutrale foto's alle drie de thema's, maar overheersend natuur. Positieve foto's betreffen ook deze jaargang wetenschap. Gedurende de gehele onderzoeksperiode betreffen neutrale foto's alle thema's, echter in het begin van de onderzoeksperiode voornamelijk opinie en aan het eind van de periode overheersend natuur.

Over de relatie tussen de teneur van de foto en het thema betreffende de categorisering oorzaak/gevolg/aanpassing/oplossing kan men het volgende concluderen. Negatieve foto's en neutrale foto's tonen een oorzaak of gevolg van klimaatverandering. Foto's met een positieve teneur betreffen een oplossing tegen klimaatverandering.

Grootte <> Teneur

Wanneer gekeken wordt naar de grootte van de foto en de teneur van de foto is er geen onderlinge relatie waar te nemen. In 2004 verschijnt de enige foto die één pagina beslaat; deze heeft een positieve teneur.

Afb. 21 Elsevier, een foto-impressie, 2000-2008

3.3.3 Tekstuele variabelen

Hieronder worden beknopt enkele tekstuele variabelen behandeld.

Thema's inleiding artikel: Artikel / Foto

	2000	2002	2004	2006	2008
Oorzaak				1 / 2	1 / 2
Gevolg		1 / 2	2 / 4	4 / 5	2 / 11
Aanpassing					
Oplossing	2 / 7	3 / 7	4 / 14	3 / 5	1 / 1

	2000	2002	2004	2006	2008
Natuur		1 / 2		3 / 4	1 / 10
Wetenschap	1 / 4	2 / 6	2 / 4	2 / 5	1 / 1
Opinie	1 / 3	1 / 1	3 / 7	3 / 3	2 / 3
Wetenschap&Opinie			1 / 7		

Bovenstaande grafieken tonen de thema's van de inleiding aan van de artikelen betreffende klimaatverandering in Elsevier gedurende de periode 2002-2008. In 2000 betreffen de inleidingen een oplossing tegen klimaatverandering. In 2002 betreffen inleidingen respectievelijk een gevolg of een oplossing, net als in 2004. In 2006 komen zowel oorzaken, gevolgen als oplossingen naar voren in inleidingen, net als in 2008.

In 2000 komen de thema's wetenschap en opinie naar voren in de inleidingen, in 2002 komt ook natuur naar voren in de inleidingen. In 2004 betreffen de inleidingen wetenschap, opinie of een combinatie van deze twee thema's. In zowel 2006 als 2008 betreffen de inleidingen natuur, wetenschap of opinie.

Wanneer gekeken wordt naar het aantal foto's dat behoort tot de diverse inleidingen, kan worden waargenomen dat in 2000 alle foto's behoren tot een inleiding betreffende een oplossing. In 2002 behoren de meeste foto's tot een inleiding betreffende een oplossing, maar ook enkele tot een inleiding betreffende een gevolg van klimaatverandering, net als in 2004. In 2006 behoren de meeste foto's respectievelijk tot een inleiding betreffende een gevolg of oplossing en in 2008 verschijnt het merendeel van de foto's bij een inleiding over gevolgen van klimaatverandering.

In 2000 behoren de foto's tot inleidingen betreffende wetenschap of opinie, in 2002 verschijnt het merendeel van de foto's bij een inleiding over wetenschap. In 2004 behoort het merendeel van de foto's tot een inleiding betreffende opinie of een combinatie van wetenschap&opinie. In 2006 behoren de foto's tot een inleiding over natuur, wetenschap of opinie, net als in 2008, waar het merendeel van de foto's bij een inleiding over natuur verschijnt.

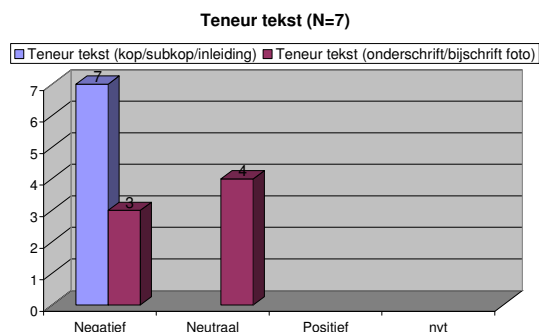
Teneur tekst

Onderstaande grafieken tonen de teneur van de tekst waarbij de foto's behoren, respectievelijk de kop/subkop/inleiding van het artikel of het onderschrift/bijchrift van de foto.

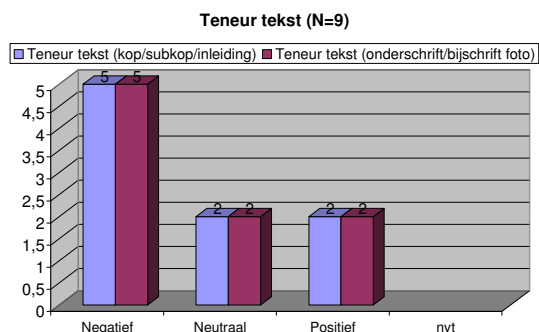
De teneur van de kop/subkop/inleiding is in 2000 en in 2002 overheersend negatief. In 2004 is de teneur overheersend positief, maar daarnaast ook neutraal of negatief. In 2006 overheerst de neutrale teneur, maar ook een negatieve teneur komt hier regelmatig voor, slechts 1 foto behoort tot een artikel met een positieve kop/subkop/inleiding. In 2008 komt enkel een neutrale teneur voor.

Wanneer gekeken wordt naar de teneur van het onderschrift/bijchrift van de foto kan worden waargenomen dat in 2000 de teneur voornamelijk neutraal is, met daarnaast enkele keren een negatieve teneur. In 2002 overheerst de negatieve teneur. In 2004, 2006 en 2008 overheerst de neutrale teneur.

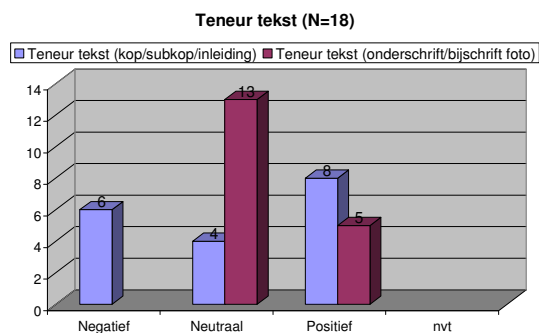
2000

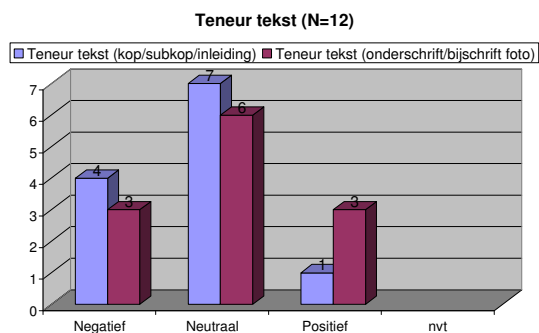
2002

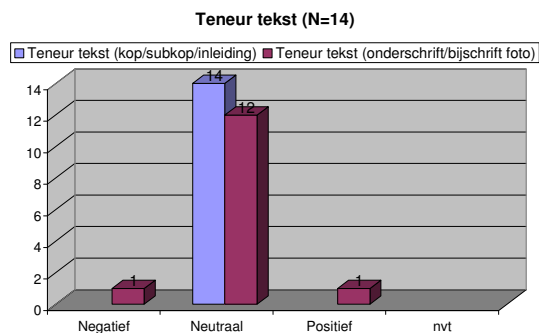
2004

2006

2008

Teneur combinatie foto/tekst

Ten slotte wordt er gekeken naar de tekstuele variabele *Teneur combinatie foto/tekst*. De nadruk ligt hier op het veranderende effect dat de tekst heeft op de bijbehorende foto. Er wordt alleen ingegaan op het meest voorkomende effect in elke jaargang, om zo een grote lijn weer te kunnen geven betreffende de veranderende teneur.

➤ *Foto / kop, subkop, inleiding*

In 2000 en 2002 verandert de teneur van zowel neutrale als positieve foto's naar negatief door de aanwezige kop/subkop/inleiding van het bijbehorende artikel. In 2002 veranderen daarnaast enkele negatieve foto's naar een neutrale of een positieve teneur door de aanwezige tekst. In 2004 vindt negatievering plaats; zowel neutrale foto's als positieve foto's krijgen een negatieve teneur door de aanwezige kop/subkop/inleiding. In 2006 verandert de teneur van één foto van neutraal naar negatief en bij enkele foto's verandert de positieve teneur in een neutrale teneur door de tekst. Ten slotte verandert in 2008 maar bij één foto de teneur door de aanwezige kop/subkop/inleiding, namelijk van positief naar neutraal.

➤ *Foto / onderschrift, bijschrift foto*

In 2000 verandert de teneur van de foto door het aanwezige onderschrift/bijschrift bij één foto van neutraal naar negatief en bij enkele foto's van positief naar neutraal. In 2002 vinden er diverse veranderingen plaats op dit gebied, maar de verandering van een positieve teneur naar een negatieve teneur door het aanwezige onderschrift/bijschrift is overheersend. In 2004 verandert bij een groot deel van de foto's de positieve teneur in een neutrale teneur door de aanwezige tekst. Deze verandering is in 2006 ook waar te nemen, maar echter in mindere mate. In 2008 vinden diverse veranderingen plaats betreffende de teneur van de foto, waarbij neutralisering overheerst.

3.3.4 Conclusie

In deze paragraaf worden bovenstaande bevindingen samengevat aan de hand van eventuele opvallendheden/ontwikkelingen die waar te nemen zijn. Er wordt in deze paragraaf gesproken over de voornaamste onderzoeksbevindingen, om zo een grote lijn te kunnen weergeven betreffende de (foto)berichtgeving over klimaatverandering in Elsevier gedurende de periode 2000-2008. Waar mogelijk worden verklaringen gegeven aan de hand van algemene ontwikkelingen in de samenleving omtrent klimaatverandering, welke beschreven zijn in § 1.2. Helaas heb ik geen toelichting mogen ontvangen van Elsevier⁷. Onderstaande conclusie zal daarom voornamelijk een samenvatting vormen van de onderzoeksbevindingen. Onderstaande conclusie vormt de basis voor de comparatieve analyse in hoofdstuk 4.

Elsevier bevat betreffende klimaatverandering in de periode 2000-2008 24 artikelen met gezamenlijk 60 foto's. In 2000 verschijnen er 7 foto's bij 2 artikelen, in 2002 9 foto's bij 4 artikelen, in 2004 verschijnen 18 foto's bij 6 artikelen. In 2006 daalt het aantal foto's naar 12, terwijl het aantal artikelen stijgt naar 8. In 2008 verschijnen 14 foto's bij 4 artikelen. De algemene tendens die waar te nemen is, is een stijging in het aantal foto's vanaf 2000 naar 2004, dan een daling in 2006, en een stijging in 2008. De stijging van het aantal verschenen foto's die waar te nemen is vanaf 2000 tot en met 2004 en tussen 2006 en 2008 komt overeen met de berichtgeving in landelijke dagbladen.

Van de in totaal 60 foto's is 50% een kleine foto, 33% een foto van gemiddelde grootte, 15% een grote foto en 2% van de foto's beslaat één gehele pagina. Bij deze onderzoeksbevinding is het belangrijk in acht te nemen dat in Elsevier vrijwel alle foto's die verschijnen van een klein of gemiddeld formaat zijn. Deze bevinding is zodoende niet duidelijk toe te kennen aan het onderwerp klimaatverandering, maar wel aan kenmerken van Elsevier.

Wanneer de foto's worden onderverdeeld in de categorieën *Oorzaak*, *Gevolg*, *Aanpassing* en *Oplossing* ziet men de volgende onderverdeling: 40% van de foto's toont een oplossing tegen klimaatverandering, 10% toont een oorzaak en 8% een gevolg. Een waarneming is hier dat Elsevier zich voornamelijk richt op oplossingen tegen klimaatverandering.

Van de foto's is 42% niet onder te brengen in één van bovenstaande categorieën. Deze foto's zijn nader bekeken en vervolgens onderverdeeld in de volgende categorieën: *Situatieschets*, *Landschap*, *Portret* en *Flora&Fauna*. De categorie *Niet onder te brengen in categorie* kent na de nieuwe categorisering de volgende onderverdeling: 16 foto's betreffen een situatieschets, 8 foto's betreffen een portret en 1 foto toont een landschap.

In 2000 betreft 29% een oorzaak van klimaatverandering, in 2002 11%, in 2004 0%, in 2006 25% en in 2008 0%. Een gevolg van klimaatverandering is alleen te zien op foto's die verschijnen in 2002 (22%) en 2006 (25%). Dit zou in relatie kunnen staan met het goedgekeurde Kyoto-protocol in 2002 en de verschijning van Al Gore's film *An Inconvenient Truth* in 2006. Beide maatschappelijke gebeurtenissen brengen de gevolgen van klimaatverandering aan het licht. Een aanpassing aan klimaatverandering is op geen enkele foto te zien in Elsevier gedurende de periode

⁷ De reden hiervoor wordt in *Reflectie onderzoek* behandeld.

2000-2008. In 2000 betreft 29% van de foto's een oplossing betreffende klimaatverandering, dit percentage stijgt naar 45% in 2002 en 72% in 2004. Vervolgens daalt het percentage naar 33% in 2006 en 7% in 2008. In de eerste drie jaargangen is er relatief veel aandacht voor oplossingen tegen klimaatverandering, terwijl hier in 2008 vrijwel geen aandacht meer voor is. Het feit dat er in 2008 vrijwel geen foto's betreffende een oplossing tegen klimaatverandering verschijnen, hangt samen met het feit dat in dat jaar 93% van de foto's niet onder te brengen is in categorie. Deze foto's tonen voornamelijk een situatieschets, zoals een gebouw, wandelende mensen op het strand en diverse steden.

De 60 foto's zijn tevens onderverdeeld in de volgende thema's: *Natuur*, *Wetenschap* en *Opinie*. Van de foto's in Elsevier betreft 42% wetenschap, 33% natuur en 18% opinie. 5% van de foto's toont een combinatie van wetenschap&opinie en 2% een combinatie van natuur&opinie. Het hoge percentage wetenschappelijke foto's sluit aan bij het feit dat Elsevier zich voornamelijk op oplossingen tegen klimaatverandering richt; oplossingen hangen nauw samen met wetenschap. Het percentage opinie is hoger dan bij de natuurwetenschappelijke tijdschriften, een waarneming die niet opmerkelijk is gezien de aard van het tijdschrift Elsevier.

De eerste vier jaargangen van Elsevier tonen voornamelijk foto's van wetenschap, terwijl in 2008 de nadruk op natuur ligt. Hierboven is al waargenomen dat Elsevier zich vooral richt op oplossingen tegen klimaatverandering, dit verklaart de waarneming betreffende de eerste vier jaargangen. In 2008 zou de klimaatconferentie in Poznan het grote aandeel van natuurfoto's kunnen verklaren; gedurende deze conferentie die eind 2008 plaatsvond en waar veel aandacht aan vooraf ging, wordt vooral de nadruk gelegd op de diverse gevolgen voor de natuur (NUbijlage, 2008).

In de onderzochte periode (2000-2008) hebben van de in totaal 60 foto's, 28 foto's een neutrale teneur, 24 foto's een positieve teneur en 8 foto's zijn negatief van aard. Deze teneur sluit aan bij de thema's die overheersen in Elsevier. Omdat Elsevier zich voornamelijk op oplossingen tegen klimaatverandering richt, verschijnen er aanzienlijk meer positieve foto's dan negatieve foto's gedurende de onderzoeksperiode. De neutrale foto's betreffen vooral natuur.

De neutrale foto's overheersen in 2000, 2006 en 2008. Negatieve foto's komen voor in 2000, 2002 en 2006, maar zijn in deze jaargangen niet in de meerderheid. Positieve foto's verschijnen in elke jaargang, maar zijn alleen in 2002 en 2004 overheersend. In 2004 verschijnt de enige foto die één pagina beslaat; deze heeft een positieve teneur.

In 2000 betreffen de inleidingen een oplossing tegen klimaatverandering. In 2002 betreffen inleidingen respectievelijk een gevolg of een oplossing, net als in 2004. In 2006 komen zowel oorzaken, gevolgen als oplossingen naar voren in inleidingen, net als in 2008. In 2000 komen de thema's wetenschap en opinie naar voren in de inleidingen, in 2002 komt ook natuur naar voren in de inleidingen. In 2004 betreffen de inleidingen wetenschap, opinie of een combinatie van deze twee thema's. In zowel 2006 als 2008 betreffen de inleidingen natuur, wetenschap of opinie.

De teneur van de kop/subkop/inleiding is in 2000 en in 2002 overheersend negatief. In 2004 is de teneur overheersend positief, maar daarnaast ook neutraal of negatief. In 2006 overheerst de

neutrale teneur, maar ook een negatieve teneur komt hier regelmatig voor, slechts 1 foto behoort tot een artikel met een positieve kop/subkop/inleiding. In 2008 komt enkel een neutrale teneur voor.

Wanneer gekeken wordt naar de teneur van het onderschrift/bijchrift van de foto kan worden waargenomen dat in 2000 de teneur voornamelijk neutraal is, met daarnaast enkele keren een negatieve teneur. In 2002 overheerst de negatieve teneur. In 2004, 2006 en 2008 overheerst de neutrale teneur.

Wanneer ten slotte gekeken wordt naar het effect dat de tekst heeft op de teneur van de foto, kan het volgende worden geconcludeerd. In 2000 en 2002 verandert de teneur van zowel neutrale als positieve foto's naar negatief door de aanwezige kop/subkop/inleiding van het bijbehorende artikel. In 2004 vindt negatievering plaats; zowel neutrale foto's als positieve foto's krijgen een negatieve teneur door de aanwezige kop/subkop/inleiding. In 2006 en 2008 is geen opvallende waarneming.

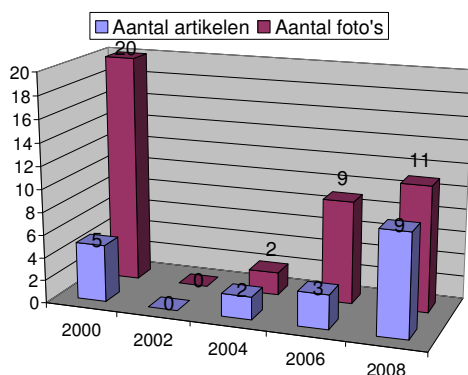
In 2000 vindt voornamelijk neutralisering plaats door het aanwezige onderschrift/bijchrift, in 2002 voornamelijk negatievering, in 2004 vooral neutralisering, net als in 2006 en 2008. Dit komt tot stand door positieve/negatieve foto's met een korte (neutrale) omschrijving van datgene dat op de foto's te zien is.

3.4 Fotoberichtgeving in Vrij Nederland

Hieronder komt de analyse naar de fotoberichtgeving betreffende klimaatverandering in Vrij Nederland aan bod. Eerst volgt een beknopt totaaloverzicht, waarna de bevindingen uitgebreid per soort variabele aan bod komen: algemene variabelen, beeldinhoudelijke variabelen en tekstuele variabelen. Bij de behandeling van de variabelen zullen enkel de onderzoeksresultaten grafisch en tekstueel worden weergegeven. In § 3.4.4 worden de bevindingen samengevat aan de hand van eventuele opvallendheden/ontwikkelingen die waar te nemen zijn.

Totaaloverzicht

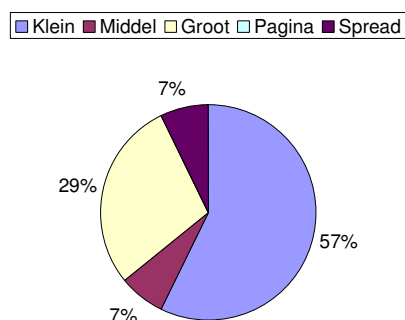
Totaal aantal artikelen (N=19) / foto's (N=42)

Vrij Nederland bevat betreffende klimaatverandering in de periode 2000-2008 19 artikelen met gezamenlijk 42 foto's. In 2000 verschijnen er 20 foto's bij 5 artikelen, in 2002 verschijnen geen artikelen/foto's, in 2004 verschijnen 2 foto's bij 2 artikelen, dit aantal stijgt naar 9 foto's bij 3 artikelen in 2006 en naar 11 foto's bij 8 artikelen in 2008.

Van de 42 foto's die verschijnen in Vrij Nederland betreffende klimaatverandering, behoren er 13 tot de sectie *Fotoreportage*, 7 tot *Allereerst*, 3 tot *Finale*, 3 tot *Reportage*, 2 tot *Brandende kwesties*, 2 tot *Actueel*, 1 tot *Kunst* en 1 foto verschijnt in de sectie *Terugblik*. 10 Foto's behoren niet tot een bepaalde sectie; 5 foto's daarvan verschijnen op een pagina tussen de 40-50, 4 tussen de 10-20 en 1 foto verschijnt op één van de eerste 10 pagina's van het tijdschrift.

Grootte van de foto (N=42)

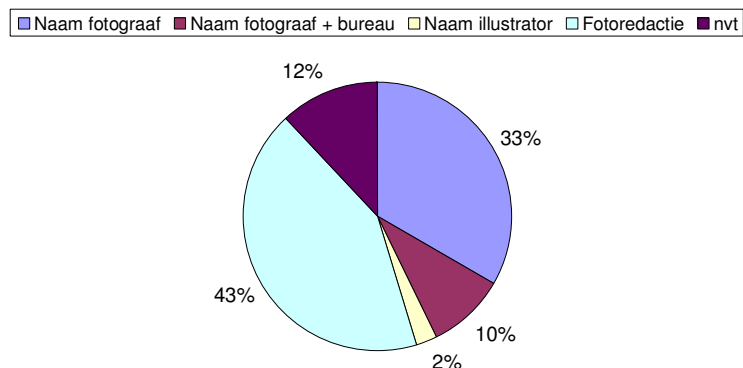

Van de in totaal 42 foto's is 57% een kleine foto, 29% een grote foto en 7% betreft respectievelijk een foto van gemiddelde grootte of een spread.

Alle foto's verschijnen bij een artikel. Eén foto is zwart-wit.

Onderstaande grafiek toont de bron van de foto's die verschijnen in Vrij Nederland betreffende klimaatverandering.

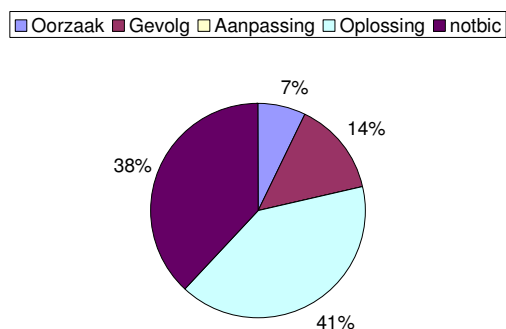
Bron van de foto (N=42)

Bij 43% van de foto's is de naam van een fotoredactie weergegeven als bron, bij 33% de naam van een fotograaf, bij 10% zowel de naam van een fotograaf als van het bureau waar hij/zij werkzaam is en bij 2% van de foto's staat de naam van een illustrator vermeld. Bij 12% van de foto's is geen bron vermeld.

Wanneer de foto's worden onderverdeeld in thema's, komt men tot onderstaande bevindingen.

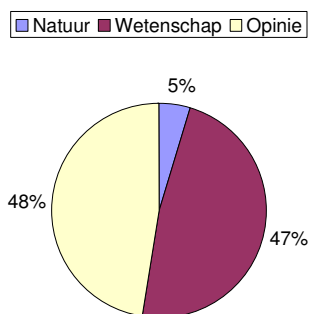
Thema foto (N=42)

Wanneer de foto's worden onderverdeeld in de categorieën *Oorzaak*, *Gevolg*, *Aanpassing* en *Oplossing* ziet men de volgende onderverdeling: 41% van de foto's toont een oplossing tegen klimaatverandering, 14% toont een gevolg en 7% een oorzaak. Van de foto's is 38% niet onder te brengen in één van bovenstaande categorieën. Deze foto's zijn nader

bekeken en vervolgens onderverdeeld in de volgende categorieën: *Situatieschets*, *Landschap*, *Portret* en *Flora&Fauna*. Deze categorieën worden in bijlage C toegelicht. De categorie *Niet onder te brengen in categorie* kent na de nieuwe categorisering de volgende onderverdeling: 9 foto's betreffen een situatieschets en 7 foto's betreffen een portret.

Thema foto (N=42)

De 42 foto's zijn tevens onderverdeeld in de volgende thema's: *Natuur*, *Wetenschap* en *Opinie*. De grafiek hiernaast toont aan dat 48% van de foto's in Vrij Nederland opinie betreft, 47% wetenschap en 5% natuur.

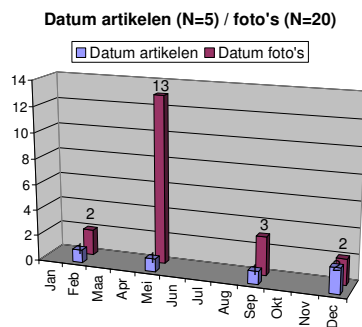
In de onderzochte periode (2000-2008) hebben van de in totaal 42 foto's, 21 foto's een neutrale teneur, 14 foto's een positieve teneur en 7 foto's zijn negatief van aard.

3.4.1 Algemene variabelen

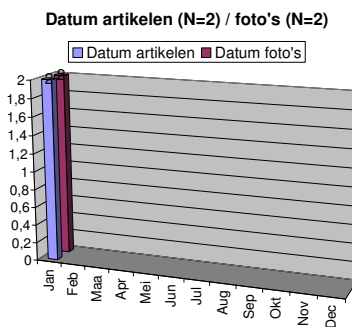
Hieronder volgen de onderzoeksbevindingen betreffende algemene variabelen van de fotoberichtgeving over klimaatverandering in de periode 2000-2008 in Vrij Nederland.

In 2000 verschijnen 20 foto's, in 2002 verschijnen geen foto's betreffende klimaatverandering, in 2004 2 foto's, in 2006 9 foto's en in 2008 verschijnen 11 foto's.

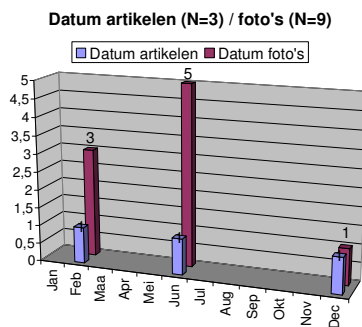
2000

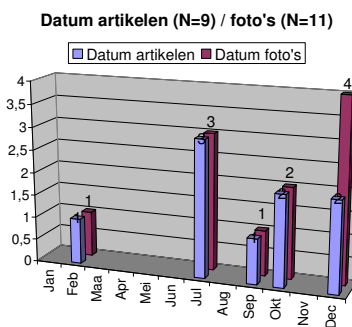
2004

2006

2008

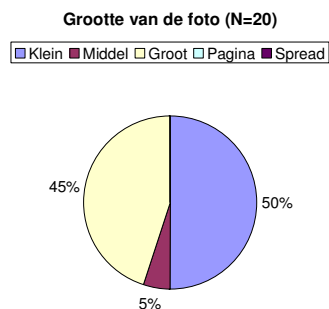

In 2000 verschijnen 20 van de in totaal 42 foto's die verschijnen in Vrij Nederland in de periode 2000-2008; zijnde 48%. In 2004 verschijnen enkel in januari 2 foto's en in 2006 verschijnen verspreid over het jaar 9 foto's. Het aantal foto's stijgt in 2008 naar 11, die voornamelijk in de tweede helft van het jaar verschijnen.

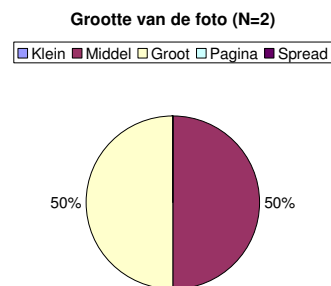
Grootte van de foto

Hieronder is de onderverdeling betreffende de grootte van de foto's weergegeven.

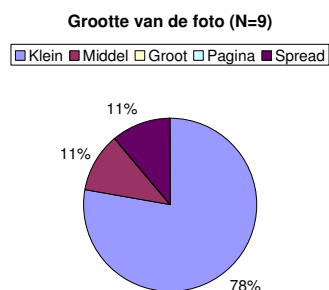
2000

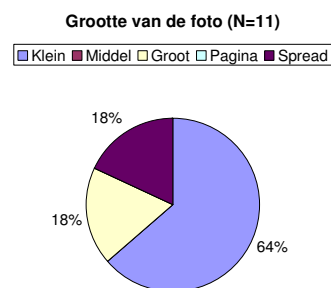
2004

2006

2008

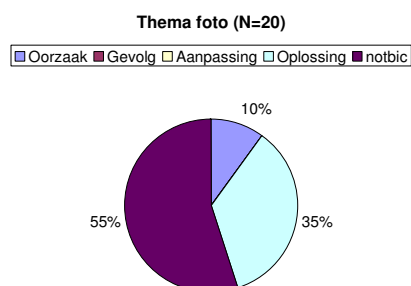
In 2000 is de helft van de foto's een kleine foto, in 2006 78% en in 2008 64%. Het percentage foto's van gemiddelde grootte bedraagt in 2000 5%, in 2004 50% en in 2006 11%. Het percentage grote foto's bedraagt 45% in 2000, 50% in 2004 en 18% in 2008. Foto's die één gehele pagina beslaan verschijnen niet in Vrij Nederland betreffende klimaatverandering in de periode 2000-2008. Spreads verschijnen in 2006 (11% van de foto's) en in 2008 (18% van de foto's).

3.4.2 Beeldinhoudelijke variabelen

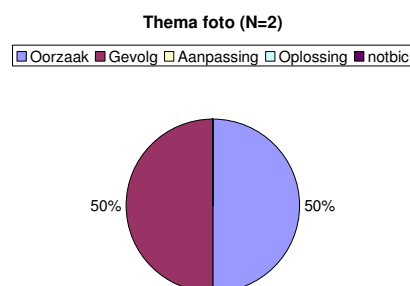
Hieronder volgen de onderzoeksbevindingen betreffende beeldinhoudelijke variabelen van de fotoberichterij over klimaatverandering in de periode 2000-2008 in Vrij Nederland.

Thema's foto

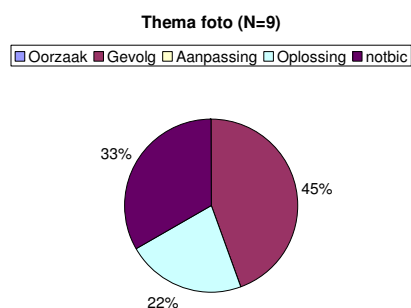
2000

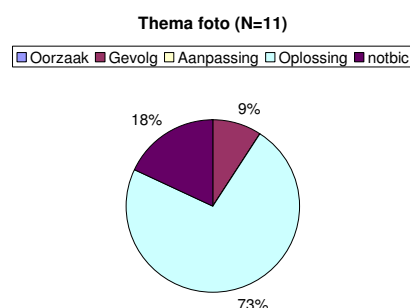
2004

2006

2008

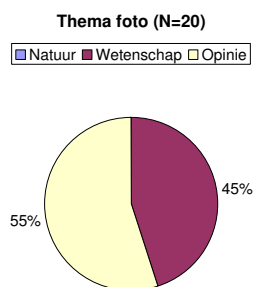
In 2000 betreft 10% een oorzaak van klimaatverandering, in 2004 50%, en in 2006 en 2008 0%. Een gevolg van klimaatverandering is te zien op 0% van de foto's in 2000, op 50% van de foto's in 2004, op 45% in 2006 en op 9% in 2008. Een aanpassing aan klimaatverandering is op geen enkele foto te zien in Vrij Nederland gedurende de periode 2000-2008. In 2000 betreft 35% van de foto's een oplossing betreffende klimaatverandering, dit percentage daalt naar 0% in 2004. In 2006 betreft 22% een oplossing en in 2008 stijgt dit percentage naar 73%. De categorie *Niet onder te brengen in categorie* betreft in 2000 55% van de foto's, in 2006 33% en in 2008 18%. Wanneer de foto's die behoren tot deze categorie worden onderverdeeld in *Situatieschets*, *Landschap*, *Portret* en *Flora&Fauna*, is de onderverdeling als volgt.

	2000	2004	2006	2008	Totaal
Situatieschets	8		1		9
Landschap					0
Portret	3		2	2	7
Flora&Fauna					0
Totaal	11 (55% van N=20)	0 (0% van N=2)	3 (33% van N=9)	2 (18% van N=11)	16

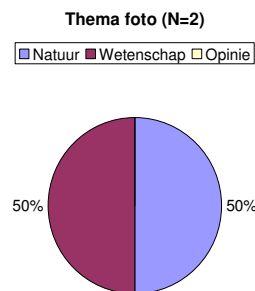
Uit bovenstaande tabel wordt duidelijk dat van de foto's die niet onder te brengen zijn in een oorzaak, gevolg, aanpassing of oplossing betreffende klimaatverandering, 9 foto's een situatieschets tonen en 7 foto's een portret. Situatieschetsen komen voornamelijk in 2000 voor en portretfoto's verschijnen zowel in 2000, 2006 als 2008.

De foto's zijn vervolgens onderverdeeld in de volgende categorieën, tevens behorend tot het thema van de foto: *Natuur*, *Wetenschap* en *Opinie*. Deze onderverdeling is als volgt.

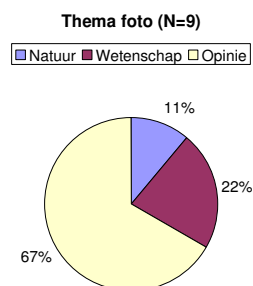
2000

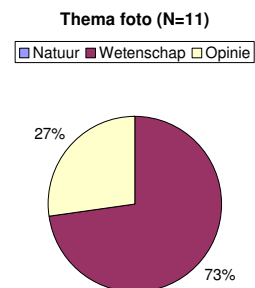
2004

2006

2008

In 2000 betreft 55% van de foto's opinie en 45% wetenschap. In 2004 betreft 50% van de foto's wetenschap en 50% opinie. In 2006 betreft 67% opinie, 22% wetenschap en 11% natuur. In 2008 is het merendeel van de foto's toe te kennen aan de categorie wetenschap, namelijk 73%. Van de foto's betreft 27% opinie.

Afb. 22 Vrij Nederland, Jan. 2004
Vb. foto natuur

Afb. 23 Vrij Nederland, Mei 2000
Vb. foto wetenschap

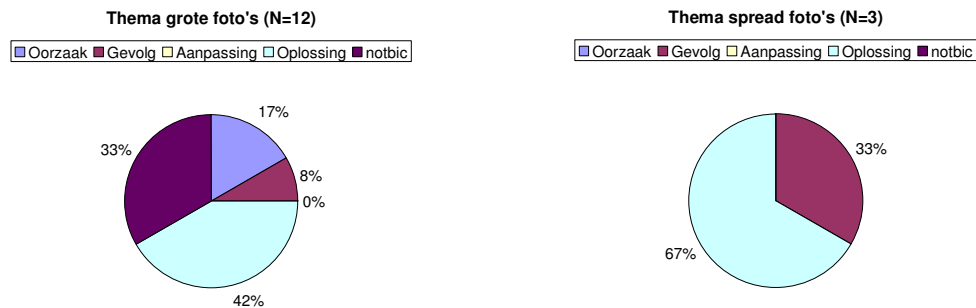
Afb. 24 Vrij Nederland, Dec. 2008
Vb. foto opinie

Grootte <> Thema

Hieronder wordt gekeken naar de combinatie van de grootte en het thema van de foto, betreffende de categorisering: *Oorzaak*, *Gevolg*, *Aanpassing* en *Oplossing*. Om weer te kunnen geven welke thema's wat betreft de grootte van de foto's de meeste aandacht krijgen in Vrij Nederland wordt enkel gekeken naar de themaverdeling betreffende de grote foto's, de foto's die één gehele pagina beslaan en de spreads.

Uit onderstaande grafieken wordt duidelijk dat van de grote foto's 42% een oplossing betreft, 17% een oorzaak en 8% toont een gevolg. 33% van de grote foto's is niet onder te brengen in categorie. Van de spreads die verschijnen in Vrij Nederland gedurende de periode 2000-2008 betreft 67% een oplossing tegen klimaatverandering en 33% toont een gevolg.

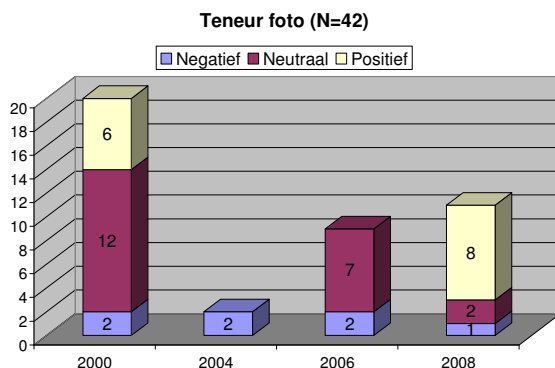

Hieronder wordt gekeken naar de combinatie van de grootte en het thema van de foto, betreffende de categorisering: *Natuur, Wetenschap en Opinie*.

Uit onderstaande grafieken wordt duidelijk dat van de grote foto's 59% wetenschap betreft, 33% opinie en 8% toont natuur. Van de foto's die een spread betreffen, toont 67% wetenschap en 33% natuur.

Teneur

Zoals in de grafiek hiernaast weergegeven is, overheersen de neutrale foto's in 2000 en 2006. Negatieve foto's komen in elke jaargang voor, maar zijn in de minderheid, met uitzondering van 2004, waar alleen negatieve foto's verschijnen. Positieve foto's verschijnen in 2000 en in 2008. In 2000 betreffen dit 6 van de 20 foto's. De positieve foto's zijn in 2008 met 8 van de 11 foto's in de meerderheid.

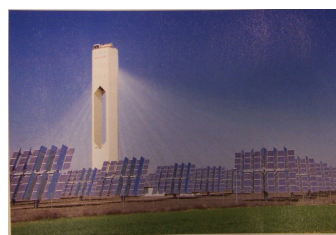
Afb. 25 Vrij Nederland, Okt. 2008
Vb. foto negatieve teneur

Afb. 26 Vrij Nederland, Mei 2000
Vb. foto neutrale teneur

Afb. 27 Vrij Nederland, Sep. 2008
Vb. foto positieve teneur

Thema <> Teneur

Wanneer er wordt gekeken naar de relatie tussen de teneur van de foto en het thema (natuur / wetenschap / opinie) wordt het volgende duidelijk. In 2000 betreffen zowel negatieve als positieve foto's enkel wetenschap. Neutrale foto's tonen overheersend opinie. In 2004 betreffen negatieve foto's of natuur, of wetenschap, net als in 2006. In 2006 verschijnen daarnaast neutrale foto's, welke vooral opinie betreffen. In 2008 overheersen de positieve foto's welke allen wetenschap tonen. Een negatieve foto betreft in 2008 opinie, net als de neutrale foto's die dat jaar verschijnen.

Over de relatie tussen de teneur van de foto en het thema betreffende de categorisering oorzaak/gevolg/aanpassing/oplossing kan men het volgende concluderen. Negatieve foto's en neutrale foto's tonen een oorzaak of gevolg van klimaatverandering. Enkele neutrale foto's tonen een oplossing tegen klimaatverandering. Foto's met een positieve teneur betreffen een aanpassing aan of een oplossing tegen klimaatverandering.

Grootte <> Teneur

De relatie tussen de grootte van de foto en de teneur van de foto is als volgt. Gedurende de gehele onderzoeksperiode betreffen kleine foto's voornamelijk foto's met een neutrale teneur. De kleine foto's die in 2008 verschijnen zijn hier een uitzondering op; deze zijn voornamelijk positief. Foto's van gemiddelde grootte betreffen respectievelijk negatieve of neutrale foto's. De teneur van grote foto's is gedurende de onderzoeksperiode gevarieerd. De spread die in 2006 verschijnt is negatief, terwijl de spreads van 2008 een positieve teneur hebben. Zodoende is er geen consistente relatie waar te nemen tussen de grootte van de foto en de teneur van de foto.

Afb. 28 Vrij Nederland, een foto-impressie, 2000-2008

3.4.3 Tekstuele variabelen

Hieronder worden beknopt enkele tekstuele variabelen behandeld.

Thema's inleiding artikel: Artikel / Foto

	2000	2004	2006	2008
Oorzaak				
Gevolg		1 / 1	2 / 6	1 / 1
Aanpassing		1 / 1		
Oplossing	5 / 20		1 / 3	8 / 10

	2000	2004	2006	2008
Natuur		1 / 1		
Wetenschap	2 / 16	1 / 1	1 / 3	7 / 9
Opinie	3 / 4		2 / 6	2 / 2

Bovenstaande grafieken tonen de thema's van de inleiding aan van de artikelen betreffende klimaatverandering in Vrij Nederland gedurende de periode 2002-2008. In 2000 betreffen de inleidingen een oplossing tegen klimaatverandering. In 2004 betreffen inleidingen respectievelijk een gevolg of een aanpassing en in 2006 respectievelijk een gevolg of een oplossing. In 2008 overheersen de inleidingen betreffende een oplossing.

In 2000 komen de thema's wetenschap en opinie naar voren in de inleidingen, net als in 2006 en 2008. In 2004 betreft de inleiding natuur of wetenschap.

Wanneer gekeken wordt naar het aantal foto's dat behoort tot de diverse inleidingen, kan worden waargenomen dat in 2000 alle foto's behoren tot een inleiding betreffende een oplossing. In 2004 behoren de foto's of tot een inleiding betreffende een gevolg, of betreffende een aanpassing. In 2006 behoort het merendeel van de foto's tot een inleiding met het thema gevolg en in 2008 behoren de meeste foto's tot een inleiding met het thema oplossing.

Het merendeel van de foto's in 2000 behoort tot een inleiding betreffende wetenschap, net als in 2008. In 2004 behoren de foto's tot een inleiding betreffende of natuur, of wetenschap. In 2006 behoren de meeste foto's tot een inleiding over opinie, maar ook behoren dit jaar enkele foto's tot een inleiding over wetenschap.

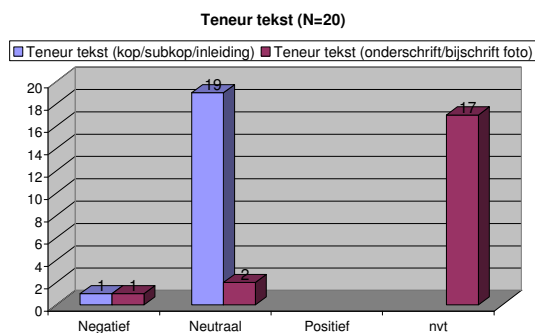
Teneur tekst

Onderstaande grafieken tonen de teneur van de tekst waarbij de foto's behoren, respectievelijk de kop/subkop/inleiding van het artikel of het onderschrift/bijchrift van de foto.

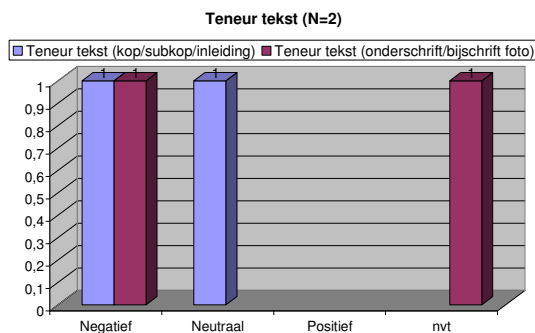
De teneur van de kop/subkop/inleiding is in 2000 en 2006 overheersend neutraal. In 2004 is de teneur respectievelijk negatief of neutraal en in 2008 respectievelijk neutraal of positief.

Wanneer gekeken wordt naar de teneur van het onderschrift/bijchrift van de foto kan worden waargenomen dat in 2000 de teneur of negatief, of neutraal is. In 2004 is de teneur negatief. In 2006 is de teneur van het onderschrift/bijchrift van de foto overheersend neutraal. In 2008 overheerst de positieve teneur, maar komt ook een neutrale teneur voor.

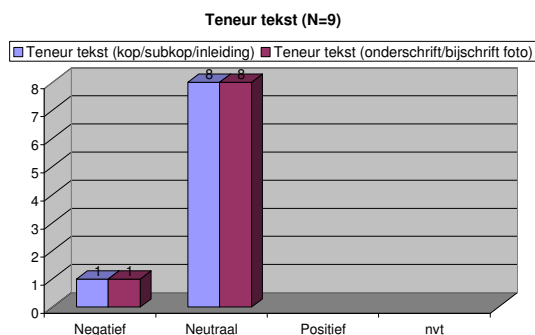
2000

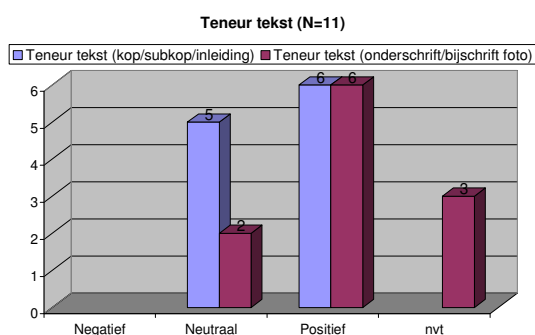
2004

2006

2008

Teneur combinatie foto/tekst

Ten slotte wordt er gekeken naar de tekstuele variabele *Teneur combinatie foto/tekst*. De nadruk ligt hier op het veranderende effect dat de tekst heeft op de bijbehorende foto. Er wordt alleen ingegaan op het meest voorkomende effect in elke jaargang, om zo een grote lijn weer te kunnen geven betreffende de veranderende teneur.

➤ Foto / kop,subkop,inleiding

In 2000 verandert de teneur van 10% van de foto's van negatief naar neutraal door de aanwezige kop/subkop/inleiding van het bijbehorende artikel. In 2004 is geen overheersende verandering waar te nemen. In 2006 verandert bij 11% van de foto's de negatieve teneur naar een neutrale teneur door de aanwezige tekst. In 2008 verandert bij ruim een kwart van de foto's de positieve teneur in een neutrale teneur.

➤ Foto / onderschrift,bijchrift foto

In 2000 verandert de teneur van 5% van de foto's van positief naar neutraal door het aanwezige onderschrift/bijchrift. In 2006 verandert bij 11% van de foto's de negatieve teneur naar een neutrale teneur. In 2008 verandert bij 9% van de foto's de teneur van neutraal naar positief, ook verandert in dit jaar de teneur van 9% van de foto's van positief naar neutraal.

3.4.4 Conclusie

In deze paragraaf worden bovenstaande bevindingen samengevat aan de hand van eventuele opvallendheden/ontwikkelingen die waar te nemen zijn. Er wordt in deze paragraaf gesproken over de voornaamste onderzoeksbevindingen, om zo een grote lijn te kunnen weergeven betreffende de (foto)berichtgeving over klimaatverandering in Vrij Nederland gedurende de periode 2000-2008. Waar mogelijk worden verklaringen gegeven aan de hand van algemene ontwikkelingen in de samenleving omtrent klimaatverandering, welke beschreven zijn in § 1.2. Ook heeft Rolf Rosing, van Beeldredactie Vrij Nederland, een toelichting gegeven op de onderzoeksbevindingen. Deze toelichting wordt tevens opgenomen in onderstaande conclusie. Onderstaande conclusie vormt de basis voor de comparatieve analyse in hoofdstuk 4.

Voordat de onderzoeksbevindingen hieronder worden samengevat en eventueel verklaard, is de volgende uitspraak van Rolf Rosing belangrijk in acht te nemen: "Er is geen groot vooropgezet plan op welke manier wij de klimaatverandering in beeld brengen. (...) De verschillen die er in de onderzochte jaargangen worden waargenomen zijn ook ingegeven door diverse restylingen van ons blad. In de jaren 2000 tot 2008 heeft Vrij Nederland diverse art directors én een flink aantal hoofdredacteuren gekend en dat heeft ook tot een aantal aanpassingen in de vormgeving én fotobeleid geleid. De keus hoe groot we een foto plaatsen, wordt dus bepaald door de basislayout (het stramien), de kwaliteit van de foto (esthetisch, inhoudelijk en technisch) en de mate van redactionele aandacht (inhoudelijke beslissing, redactionele koers van VN)".

Vrij Nederland bevat betreffende klimaatverandering in de periode 2000-2008 19 artikelen met gezamenlijk 42 foto's. In 2000 verschijnen er 20 foto's bij 5 artikelen, in 2002 verschijnen geen artikelen/foto's, in 2004 verschijnen 2 foto's bij 2 artikelen, dit aantal stijgt naar 9 foto's bij 3 artikelen in 2006 en naar 11 foto's bij 8 artikelen in 2008. De algemene tendens die waar te nemen is, is relatief veel aandacht voor klimaatverandering in 2000, in 2002 is er geen aandacht voor dit onderwerp en vanaf 2004 is er een groeiende aandacht voor klimaatverandering waar te nemen. Rolf Rosing zegt over deze tendens het volgende: "Klimaatverandering werd in 2006 als een belangrijke peiler van de redactionele koers geformuleerd en vanaf 2008 is er een vaste wekelijkse rubriek 'Wetenschap' waarin regelmatig aandacht is voor het klimaat". Deze toelichting verklaart niet waarom de aandacht voor klimaatverandering in 2000 zo groot is. Dit kan wellicht worden verklaard door de klimaatconferentie die in 2000 plaatsvond in Den Haag om het Protocol van Kyoto te ratificeren.

Van de in totaal 42 foto's is 57% een kleine foto, 29% een grote foto en 7% betreft respectievelijk een foto van gemiddelde grootte of een spread. "De keuze voor een kleine, middelgrote dan wel grote foto heeft vaak meer te maken met de praktische kant van het maken van een tijdschrift dan met een zeer specifieke visie op de klimaatverandering".

In 2000 is 50% van de foto's een kleine foto, in 2006 78% en in 2008 64%. Het percentage foto's van gemiddelde grootte bedraagt in 2000 5%, in 2004 50% en in 2006 11%. Het percentage grote foto's bedraagt 45% in 2000, 50% in 2004 en 18% in 2008. Foto's die één gehele pagina beslaan verschijnen niet in Vrij Nederland betreffende klimaatverandering in de

periode 2000-2008. Spreads verschijnen in 2006 (11% van de foto's) en in 2008 (18% van de foto's). Rolf Rosing zegt hierover het volgende: "Het gebruik van foto's op een spread is pas echt met grote regelmaat vanaf 2005 in de vormgeving van VN toegepast".

Wanneer de foto's worden onderverdeeld in de categorieën *Oorzaak*, *Gevolg*, *Aanpassing* en *Oplossing* ziet men de volgende onderverdeling: 41% van de foto's toont een oplossing tegen klimaatverandering, 14% toont een gevolg en 7% een oorzaak. Vrij Nederland richt zich, zo is waar te nemen, voornamelijk op oplossingen tegen klimaatverandering.

In 2000 betreft 10% een oorzaak van klimaatverandering, in 2004 50%, en in 2006 en 2008 0%. Een gevolg van klimaatverandering is te zien op 0% van de foto's in 2000, op 50% van de foto's in 2004, op 45% in 2006 en op 9% in 2008. Een aanpassing aan klimaatverandering is op geen enkele foto te zien in Vrij Nederland gedurende de periode 2000-2008. In 2000 betreft 35% van de foto's een oplossing betreffende klimaatverandering, dit percentage daalt naar 0% in 2004. In 2006 betreft 22% een oplossing en in 2008 stijgt dit percentage naar 73%. De categorie *Niet onder te brengen in categorie* betreft in 2000 55% van de foto's, in 2006 33% en in 2008 18%.

48% van de foto's in Vrij Nederland betreffen opinie, 47% wetenschap en 5% natuur. Dat merendeel van de foto's opinie betreft is toe te kennen aan de aard van het tijdschrift Vrij Nederland. Het hoge percentage wetenschappelijke foto's hangt samen met de aandacht die het tijdschrift heeft voor oplossingen tegen klimaatverandering; oplossingen hangen nauw samen met wetenschap.

In 2000 betreft 55% van de foto's opinie en 45% wetenschap. In 2004 betreft 50% van de foto's wetenschap en 50% opinie. In 2006 betreft 67% opinie, 22% wetenschap en 11% natuur. In 2008 is het merendeel van de foto's toe te kennen aan de categorie wetenschap, namelijk 73%. Van de foto's betreft 27% opinie.

In de onderzochte periode (2000-2008) hebben van de in totaal 42 foto's, 21 foto's een neutrale teneur, 14 foto's een positieve teneur en 7 foto's zijn negatief van aard. Omdat Vrij Nederland weinig aandacht heeft voor de natuur, wanneer men kijkt naar de fotoberichtgeving omtrent klimaatverandering, is het niet opmerkelijk dat er vrijwel geen negatieve foto's naar voren komen in dit tijdschrift; negatieve foto's betreffen over het algemeen gevolgen voor de natuur in de berichtgeving over klimaatverandering. Het aantal neutrale foto's is voornamelijk toe te kennen aan de grote aandacht die er is voor opinie en het aantal positieve foto's hangt nauw samen met wetenschappelijk foto's.

De neutrale foto's overheersen in 2000 en 2006. Negatieve foto's komen in elke jaargang voor, maar zijn in de minderheid. Positieve foto's verschijnen in 2000 en in 2008. In 2000 betreffen dit 6 van de 20 foto's. De positieve foto's zijn in 2008 met 8 van de 11 foto's in de meerderheid.

In 2000 betreffen de inleidingen een oplossing tegen klimaatverandering. In 2004 betreffen inleidingen respectievelijk een gevolg of een aanpassing en in 2006 respectievelijk een gevolg of een oplossing. In 2008 overheersen de inleidingen betreffende een oplossing. In 2000 komen de thema's wetenschap en opinie naar voren in de inleidingen, net als in 2006 en 2008. In 2004 betreft de inleiding natuur of wetenschap.

De teneur van de kop/subkop/inleiding is in 2000 en 2006 overheersend neutraal. In 2004 is de teneur respectievelijk negatief of neutraal en in 2008 respectievelijk neutraal of positief.

Wanneer gekeken wordt naar de teneur van het onderschrift/bijchrift van de foto kan worden waargenomen dat in 2000 de teneur of negatief, of neutraal is. In 2004 is de teneur negatief. In 2006 is de teneur van het onderschrift/bijchrift van de foto overheersend neutraal. In 2008 overheerst de positieve teneur, maar komt ook een neutrale teneur voor.

Wanneer ten slotte gekeken wordt naar de invloed die de tekst heeft op de teneur van de bijbehorende foto, wordt het volgende duidelijk. In alle jaargangen vindt vooral neutralisering plaats wanneer gekeken wordt naar het effect dat de aanwezige kop/subkop/inleiding heeft op de teneur van de foto. Ook het onderschrift/bijchrift van de foto heeft nagenoeg hetzelfde effect op de teneur van de foto. Opvallend is dat wanneer de tekst in Vrij Nederland een veranderend effect heeft op de teneur van de foto, deze neutraliserend is. De teksten bevatten algemene informatie en/of betreffen een beknopte beschrijving van datgene dat op de foto te zien is.

Hoofdstuk 4: De comparatieve analyse

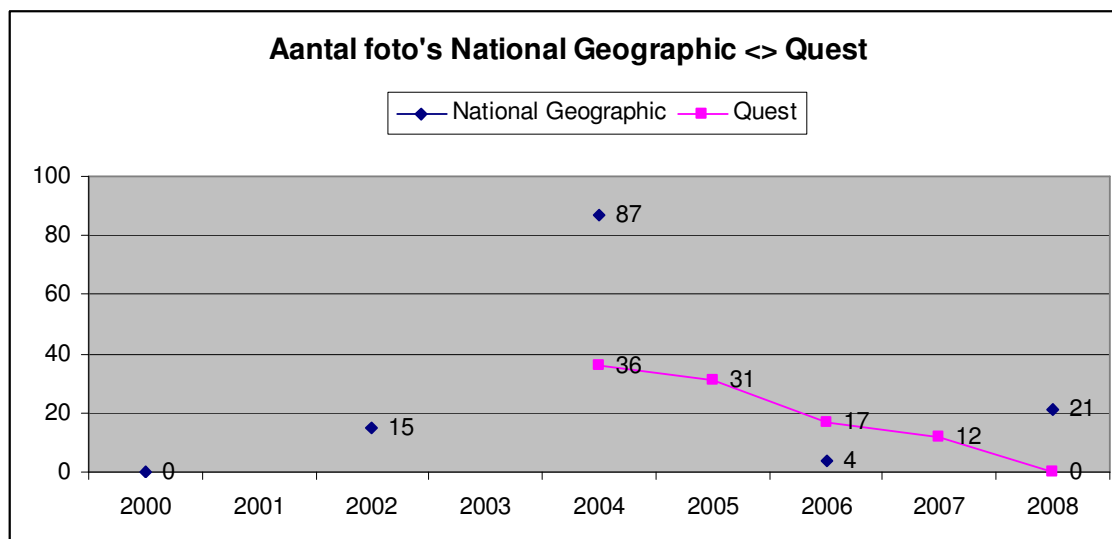
In dit hoofdstuk staat de volgende deelvraag centraal: In hoeverre zijn er verschillen / overeenkomsten waar te nemen in de fotoberichterij over de klimaatverandering in de natuurwetenschappelijk tijdschriften / opinietijdschriften? Eerst worden de tijdschriften National Geographic en Quest tegenover elkaar gezet; een tijdschrift met de nadruk op natuur staat hier tegenover een tijdschrift met de nadruk op wetenschap. Vervolgens wordt Elsevier tegenover Vrij Nederland gezet; een rechts opinietijdschrift staat hier tegenover een links opinietijdschrift.

4.1 National Geographic versus Quest – Natuur versus wetenschap

In deze paragraaf worden de onderzoeksbevindingen betreffende National Geographic en Quest tegenover elkaar gezet. De bevindingen die zijn behandeld in de conclusies van de desbetreffende analyses worden hieronder met elkaar vergeleken. Zodoende vindt hieronder alleen een vergelijking plaats en komen er geen toelichtingen meer aan bod; deze zijn gevormd in de conclusies van de desbetreffende analyses.

Algemene variabelen

National Geographic telt in de periode 2000-2008 14 artikelen met gezamenlijk 127 foto's. Van Quest is de fotoberichterij gedurende de periode 2004-2008 onderzocht. Dit onderzoek telt 20 artikelen met gezamenlijk 96 foto's. De verdeling van het aantal foto's is hieronder weergegeven.

* Het aantal foto's dat verschijnt in National Geographic is aangegeven met losstaande punten in plaats van met één doorlopende lijn, omdat de tussenliggende jaartallen (2001, 2003, 2005 en 2007) niet meegenomen zijn in dit onderzoek.

Bij National Geographic is een stijging van het aantal verschenen foto's waar te nemen vanaf 2000 tot en met 2004. Vervolgens is er een daling waar te nemen in 2006. Opvallend bij de verdeling van het aantal foto's over de onderzoeksperiode is dat 68% van de foto's verschijnt in 2004; zijnde 87 van de 127 foto's. In 2002 verschijnt het merendeel van de foto's in de tweede helft van het jaar, daardoor min of meer grenzend aan 2004. In 2006 verschijnen enkel 4 foto's in januari, deze foto's zijn tevens gecentreerd rond het jaartal 2004.

De aandacht die klimaatverandering vergaart in Quest gedurende de onderzoeksperiode neemt aanzienlijk af, van 36 foto's in 2004 naar 0 foto's in 2008. Van de foto's verschijnt 52,8% tussen augustus 2004 en mei 2005.

Van de foto's die verschijnen in National Geographic betreft 29% een spread, 24% een kleine foto, 21% een grote foto, 18% betreft een foto van gemiddelde grootte en 8% van de foto's beslaat één gehele pagina. Uit deze bevindingen blijkt dat het onderwerp klimaatverandering belangrijk wordt gevonden door National Geographic; een spread wordt hier het meest vertegenwoordigd en grote foto's betreffen bijna 1/4e van de verschenen foto's.

De verdeling betreffende de grootte van de foto's die verschijnen in Quest tonen een minimale aandacht voor klimaatverandering. Hier valt op dat kleine foto's overheersen in de fotoberichtgeving: in de gehele onderzoeksperiode betreft dit 63%. Vervolgens betreft 19% foto's van gemiddelde grootte, is 10% een grote foto, is 6% van de foto's een spread en betreft 2% één gehele pagina.

Beeldinhoudelijke variabelen

Van de foto's die verschijnen in National Geographic betreft 45% het thema gevolg, 20% toont een oorzaak, 7% een oplossing en slechts 1% betreft een aanpassing. De categorie *Niet onder te brengen in categorie* betreft gedurende de onderzoeksperiode 27%.

Wanneer gekeken wordt naar de diverse thema's betreffende foto's die verschijnen in Quest, is waar te nemen dat respectievelijk 26% van de foto's een gevolg of een aanpassing toont, 16% een oplossing en 3% een oorzaak. De categorie *Niet onder te brengen in categorie* betreft in 2004 8% van de foto's, in 2005 23%, in 2006 35% en in 2007 66%.

Van de foto's die verschijnen in National Geographic betreft 57% natuur, 27% wetenschap en 12% opinie. Bij de foto's in Quest is de verdeling als volgt: 45% betreft natuur, 40% wetenschap en 13% opinie. Beide tijdschriften richten zich zodoende vooral op natuur, vervolgens op wetenschap en de minderheid van de foto's betreft opinie. Bij Quest gaat er echter meer aandacht naar wetenschappelijke foto's, dan bij National Geographic, terwijl bij National Geographic meer aandacht naar natuurfoto's gaat dan naar wetenschappelijke foto's. Dit verschil is toe te kennen aan de aard van de tijdschriften.

Wat betreft National Geographic is in 2002, 2004 en 2006 het thema gevolg overheersend op de foto's. In 2008 overheerst het thema oorzaak, in dit jaar is het aantal foto's dat een oplossing toont gelijk aan het aantal foto's betreffende een gevolg.

In Quest overheersen in 2004 de foto's die een aanpassing tonen betreffende klimaatverandering, net als in 2006. In 2005 overheersen foto's met een oplossing en in 2007 is het aantal foto's dat een gevolg toont gelijk aan het aantal dat een oplossing betreft. In 2004, 2005 en 2006 ligt de nadruk respectievelijk op aanpassingen of oplossingen betreffende klimaatverandering.

Gedurende de onderzoeksperiode hebben in National Geographic 59 foto's een negatieve teneur, 59 foto's een neutrale teneur en slechts 9 foto's zijn positief van aard. In de fotoberichtgeving in Quest overheerst de neutrale teneur met 50 foto's, hebben 26 foto's een positieve teneur en 20 foto's zijn negatief van aard. Dit verschil is als volgt te verklaren: Quest richt zich op aanpassingen/oplossingen (veelal positieve foto's) terwijl National Geographic zich vooral richt op gevolgen (veelal negatieve foto's).

Tekstuele variabelen

In National Geographic ligt in 2002 de nadruk van de thema's die naar voren komen in de inleiding van het artikel waarbij de foto's verschijnen op natuur. In 2004 ligt de nadruk op het thema wetenschap en in 2006 op het thema opinie. In 2008 komen alle thema's naar voren.

In Quest ligt de nadruk van de thema's die naar voren komen in de inleidingen van 2004, 2005 en 2006 vooral wetenschap of natuur, en in 2007 ligt de nadruk op opinie.

Bij National Geographic wordt het thema oorzaak vertegenwoordigd in de inleiding van de artikelen in 2004 en 2008. Een gevolg komt gedurende de gehele onderzoeksperiode naar voren. Een aanpassing komt slechts in 2002 in een inleiding naar voren, een oplossing in zowel 2002, 2004 als in 2008.

In Quest valt op dat het thema gevolg overheersend is in 2004 en 2005. In 2006 komt zowel oorzaak, gevolg als aanpassing naar voren en in 2007 ligt de nadruk op gevolg of oplossing.

Bij National Geographic is er betreffende de teneur van de tekst een verschuiving waar te nemen van een neutrale (of neutraliserende) naar een negatieve (of negatieverende) tekst.

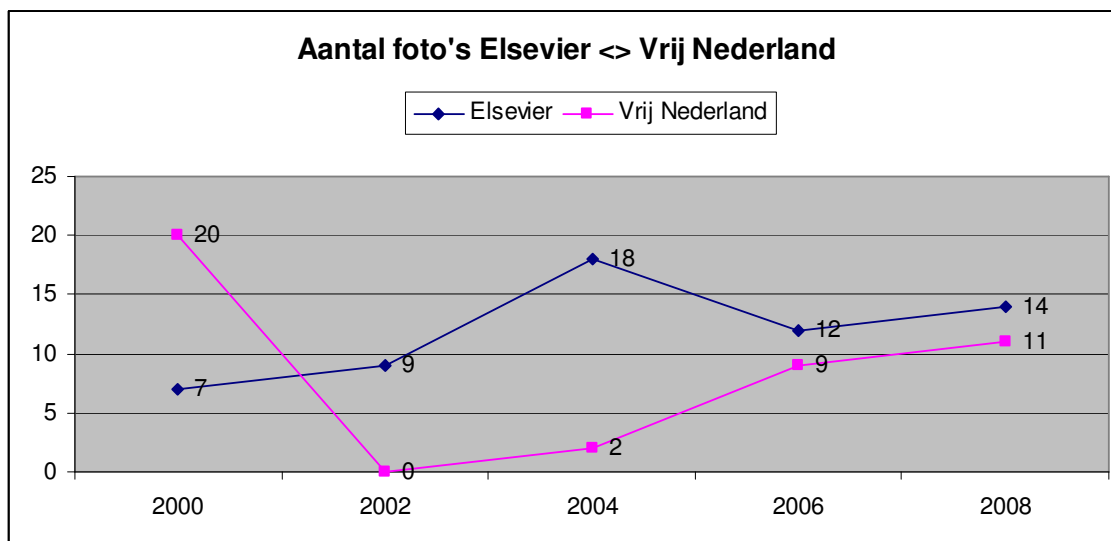
Wat betreft Quest heeft de tekst in 2004, 2005 en 2007 vooral een negatief effect op de teneur van de foto, in 2006 vindt vooral neutralisering plaats.

4.2 Elsevier versus Vrij Nederland – Rechts versus links

In deze paragraaf worden de onderzoeksbevindingen betreffende Elsevier en Vrij Nederland tegenover elkaar gezet. De bevindingen die zijn behandeld in de conclusies van de desbetreffende analyses worden hieronder met elkaar vergeleken. Zodoende vindt hieronder alleen een vergelijking plaats en komen er geen toelichtingen meer aan bod; deze zijn gevormd in de conclusies van de desbetreffende analyses.

Algemene variabelen

Elsevier bevat betreffende klimaatverandering in de periode 2000-2008 24 artikelen met gezamenlijk 60 foto's. Vrij Nederland bevat in dezelfde periode 19 artikelen met gezamenlijk 42 foto's betreffende klimaatverandering. De verdeling van het aantal foto's wordt hieronder getoond.

In Elsevier verschijnen in 2000 7 foto's, in 2002 9 foto's en in 2004 stijgt het aantal foto's naar 18. In 2006 daalt het aantal foto's naar 12 en in 2008 vindt er een stijging plaats naar 14 foto's. De algemene tendens die waar te nemen is, is een stijging in het aantal foto's vanaf 2000 tot en met 2004, dan een daling in 2006, en tot slot een stijging in 2008.

In Vrij Nederland verschijnen in 2000 20 foto's, in 2002 verschijnen geen foto's, in 2004 verschijnen 2 foto's, dit aantal stijgt naar 9 foto's in 2006 en naar 11 foto's in 2008. De algemene tendens die waar te nemen is, is relatief veel aandacht voor klimaatverandering in 2000, in 2002 is er geen aandacht voor dit onderwerp en vanaf 2004 is er een groeiende aandacht voor klimaatverandering waar te nemen. De algemene tendens van beide tijdschriften komen over het algemeen niet met elkaar overeen, met als uitzondering de beweging die waar te nemen is van 2006 naar 2008: een kleine stijging van het aantal foto's.

Van de foto's die verschijnen in Elsevier betreft van de in totaal 60 foto's 50% een kleine foto, 33% een foto van gemiddelde grootte, 15% een grote foto en 2% van de foto's beslaat één gehele pagina. Van de foto's die verschijnen in Vrij Nederland betreft het merendeel tevens een kleine foto, namelijk 57%. Daarnaast betreft 29% een grote foto en 7% betreft respectievelijk een foto van gemiddelde grootte of een spread. In beide opinietijdschriften komen veel kleine foto's voor en de minderheid van de foto's betreft een foto die één gehele pagina beslaat of een spread.

Beeldinhoudelijke variabelen

Wanneer de foto's worden onderverdeeld in de categorieën Oorzaak, Gevolg, Aanpassing en Oplossing ziet men de volgende onderverdeling betreffende de foto's die verschijnen in Elsevier: 40% van de foto's toont een oplossing tegen klimaatverandering, 10% toont een oorzaak en 8% een gevolg. Van de foto's is 42% niet onder te brengen in één van bovenstaande categorieën. Deze foto's zijn nader bekeken en vervolgens onderverdeeld in de volgende categorieën: Situatieschets, Landschap, Portret en Flora&Fauna. De categorie Niet onder te brengen in categorie kent na de nieuwe categorisering de volgende onderverdeling: 16 foto's betreffen een situatieschets, 8 foto's betreffen een portret en 1 foto toont een landschap. Een waarneming is hier dat Elsevier zich voornamelijk op oplossingen richt tegen klimaatverandering.

De foto's die verschijnen in Vrij Nederland kennen betreffende bovenstaande categorisering de volgende onderverdeling: 41% van de foto's toont een oplossing tegen klimaatverandering, 14% toont een gevolg en 7% een oorzaak. Van de foto's is 38% niet onder te brengen in één van bovenstaande categorieën. Vrij Nederland richt zich, zo is waar te nemen, voornamelijk op oplossingen tegen klimaatverandering, net als Elsevier. Ook de aandacht die uitgaat naar oorzaken en gevolgen van klimaatverandering is vrijwel dezelfde bij de twee opinietijdschriften.

De foto's zijn tevens onderverdeeld in de volgende thema's: Natuur, Wetenschap en Opinie. Van de 60 foto's die verschijnen in Elsevier betreft 42% wetenschap, 33% natuur en 18% opinie. 5% van de foto's toont een combinatie van wetenschap&opinie en 2% een combinatie van natuur&opinie.

De foto's die verschijnen in Vrij Nederland kennen betreffende deze categorisering de volgende onderverdeling: 48% van de foto's toont opinie, 47% wetenschap en 5% natuur. Beide tijdschriften richten zich voor tussen de 40-50% op wetenschap. Elsevier richt zich relatief weinig op opinie, terwijl deze categorie bij Vrij Nederland overheerst.

De foto's die verschijnen in Vrij Nederland tonen een opvallende ontwikkeling met betrekking tot het thema oplossing. In 2000 betreft 29% van de foto's een oplossing betreffende klimaatverandering, dit percentage stijgt naar 45% in 2002 en 72% in 2004. Vervolgens daalt het percentage naar 33% in 2006 en 7% in 2008. De eerste drie jaargangen is er zodoende veel aandacht voor oplossingen, waarna een afname van de aandacht waar te nemen is in de laatste twee jaargangen.

De foto's die verschijnen in Elsevier tonen een tegengestelde ontwikkeling met betrekking tot het thema oplossing. In 2000 betreft 35% van de foto's een oplossing betreffende klimaatverandering, dit percentage daalt naar 0% in 2004. In 2006 betreft 22% een oplossing en in 2008 stijgt dit percentage naar 73%. Hier is waar te nemen dat in 2000 Elsevier veel aandacht heeft voor oplossingen tegen klimaatverandering, in 2004 gaat hier geen aandacht naar uit, waarna het percentage betreffende foto's met een oplossing stijgt in 2004 en 2008.

De foto's die verschijnen in Elsevier tonen de eerste vier jaargangen voornamelijk wetenschap, terwijl in 2008 de nadruk op natuur ligt. De foto's die verschijnen in Vrij Nederland tonen in 2000 en 2004 ofwel opinie of wetenschap. In 2006 overheerst opinie met 67% en in 2008 is het merendeel van de foto's toe te kennen aan de categorie wetenschap, namelijk 73%.

De foto's die verschijnen in Elsevier kennen de volgende onderverdeling betreffende de teneur: van de in totaal 60 foto's hebben 28 foto's een neutrale teneur, 24 foto's een positieve teneur en 8 foto's zijn negatief van aard.

De foto's die verschijnen in Vrij Nederland kennen de volgende onderverdeling: van de in totaal 42 foto's hebben 21 foto's een neutrale teneur, 14 foto's een positieve teneur en 7 foto's zijn negatief van aard. De teneur van de foto's kent zodoende enigszins dezelfde verdeling bij beide opinietijdschriften.

In Elsevier overheersen de neutrale foto's in 2000, 2006 en 2008. Negatieve foto's komen voor in 2000, 2002 en 2006, maar zijn in deze jaargangen niet in de meerderheid. Positieve foto's verschijnen in elke jaargang, maar zijn alleen in 2002 en 2004 overheersend.

In Vrij Nederland overheersen de neutrale foto's in 2000 en 2006. Negatieve foto's komen in elke jaargang voor, maar zijn in de minderheid. Positieve foto's verschijnen in 2000 en in 2008 zijn deze in de meerderheid.

Tekstuele variabelen

De inleidingen van de artikelen waartoe de onderzochte foto's in Elsevier behoren, betreffen in 2000 een oplossing tegen klimaatverandering. In 2002 betreffen inleidingen respectievelijk een gevolg of een oplossing, net als in 2004. In 2006 komen zowel oorzaken, gevolgen als oplossingen naar voren in inleidingen, net als in 2008.

De inleidingen van de artikelen waartoe de onderzochte foto's in Vrij Nederland behoren, betreffen in 2000 een oplossing tegen klimaatverandering. In 2004 betreffen inleidingen respectievelijk een gevolg of een aanpassing en in 2006 respectievelijk een gevolg of een oplossing. In 2008 overheersen de inleidingen betreffende een oplossing.

In Elsevier komen in 2000 de thema's wetenschap en opinie naar voren in de inleidingen, in 2002 komt ook natuur naar voren in de inleidingen. In 2004 betreffen de inleidingen wetenschap, opinie of een combinatie van deze thee thema's. In zowel 2006 als 2008 betreffen de inleidingen natuur, wetenschap of opinie.

In Vrij Nederland komen in 2000 de thema's wetenschap en opinie naar voren in de inleidingen, net als in 2006 en 2008. In 2004 betreft de inleiding natuur of wetenschap.

Wanneer gekeken wordt naar de teneur van de kop/subkop/inleiding is deze in Elsevier in 2000 en in 2002 overheersend negatief. In 2004 is de teneur overheersend positief, maar daarnaast ook neutraal of negatief. In 2006 overheerst de neutrale teneur, maar ook een negatieve teneur komt hier regelmatig voor, slechts 1 foto behoort tot een artikel met een positieve kop/subkop/inleiding. In 2008 komt enkel een neutrale teneur voor.

In Vrij Nederland is de teneur van de kop/subkop/inleiding in 2000 en 2006 overheersend neutraal. In 2004 is de teneur respectievelijk negatief of neutraal en in 2008 respectievelijk neutraal of positief.

Wanneer gekeken wordt naar de teneur van het onderschrift/bijchrift van de foto kan worden waargenomen dat in Elsevier in 2000 de teneur voornamelijk neutraal is, met daarnaast enkele keren een negatieve teneur. In 2002 overheerst de negatieve teneur. In 2004, 2006 en 2008 overheerst de neutrale teneur.

In Vrij Nederland is de teneur van het onderschrift/bijchrift van de foto in 2000 negatief of neutraal. In 2004 is de teneur negatief. In 2006 is de teneur van het onderschrift/bijchrift van de foto overheersend neutraal. In 2008 overheerst de positieve teneur, maar komt ook een neutrale teneur voor.

Tot slot wordt gekeken naar de invloed die de tekst heeft op de teneur van de bijbehorende foto.

In Elsevier verandert in 2000, 2002 en 2004 vooral negatievering plaats: de teneur van zowel neutrale als positieve foto's veranderen in negatief door de aanwezige kop/subkop/inleiding van het bijbehorende artikel. In 2006 en 2008 is geen opvallende waarneming.

In 2000, 2004, 2006 en 2008 vindt voornamelijk neutralisering plaats door het aanwezige onderschrift/bijchrift, in 2002 voornamelijk negatievering.

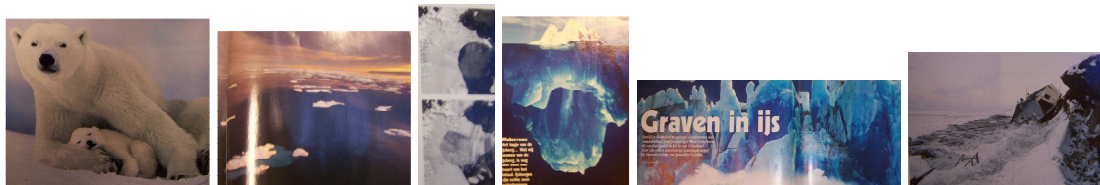
In Vrij Nederland vindt in alle jaargangen vooral neutralisering plaats wanneer gekeken wordt naar het effect dat de aanwezige kop/subkop/inleiding heeft op de teneur van de foto. Ook het onderschrift/bijchrift van de foto heeft nagenoeg hetzelfde effect op de teneur van de foto. Opvallend is dat wanneer de tekst in Vrij Nederland een veranderend effect heeft op de teneur van de foto, deze neutraliserend is. De teksten bevatten algemene informatie en/of betreffen een beknopte beschrijving van datgene dat op de foto te zien is.

Hoofdstuk 5: Iconografie klimaatverandering

In dit onderzoek is de fotoberichtgeving over de klimaatverandering in enkele vooraanstaande Nederlandse tijdschriften weergegeven. In de analyse werd onder andere gekeken naar enkele thema's die naar voren komen in de fotoberichtgeving, de teneur van de foto's, de grootte, en het eventuele effect dat de bijbehorende teksten hebben op de foto's. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op datgene dat op de foto's te zien is; het object dat gefotografeerd is. De deelvraag die in dit hoofdstuk centraal staat, is: Welke icoonfoto's zijn waar te nemen in de fotoberichtgeving over klimaatverandering?⁸ Om eventuele iconen aan het licht te brengen, is gekeken naar herhaling. De foto's die hieronder als iconen worden aangeduid, zijn waar te nemen in minstens twee van de vier onderzoekseenheden (National Geographic, Quest, Elsevier, Vrij Nederland) en keren regelmatig terug in de fotoberichtgeving. Gedurende het onderzoek is duidelijk geworden dat klimaatverandering algemene iconen betreft. Er is geen sprake van één foto dat een icoon vormt, maar van een bepaald beeld dat door soortgelijke foto's herhaaldelijk terugkomt in de fotoberichtgeving over klimaatverandering.

IJs / Ijsberen

Een terugkerend beeld in de fotoberichtgeving over klimaatverandering is een ijslandschap; hiertoe behoren niet alleen ijsbergen, maar ook ijsberen en bewoners van zodanige gebieden zijn regelmatig waar te nemen op de foto's betreffende klimaatverandering. Zie de foto's hieronder.

Ijslandschappen, ijsbergen, en ijsberen worden niet alleen in tijdschriften geassocieerd met klimaatverandering, maar ook onder de burger is deze associatie aanwezig. Dit is te zien op onderstaande foto waar de burger aandacht vraagt voor klimaatverandering, verkleed in

ijsbeerpakken. Het algemene icoon dat ijs vormt in de berichtgeving over klimaatverandering behoort tot de thema's *gevolg* en *natuur*. De teneur van de foto's is negatief; ijsbergen smelten, bewoners van zodanige gebieden kampen met de problemen die hieruit voortkomen en het leven van ijsberen wordt bedreigd.

Het beeld waarop ijs centraal staat, komt niet alleen naar voren omtrent het smelten van ijs en de bedreiging van dieren en mensen die leven in zodanige gebieden, maar ook als de eventuele toekomst die de mens te wachten staat. Beelden van een toekomstige ijstijd zijn tevens regelmatig waar te nemen in de fotoberichtgeving omtrent klimaatverandering. Dit betreft vaak beelden uit de film *The day after tomorrow*, waarin catastrofe *gevolgen* van klimaatverandering worden getoond.

⁸ Zie § 1.3 voor het theoretisch kader omtrent icoonfoto's

Vervuiling

Ook beelden van diverse *oorzaken* keren regelmatig terug in de fotoberichtgeving over klimaatverandering in de vier onderzoekseenheden. Zo kunnen foto's van auto's, fabrieksuitstoot en lichtvervuiling algemene iconen worden genoemd wanneer gekeken wordt naar het herhalende aspect in de fotoberichtgeving. Deze foto's, met een negatieve teneur, betreffen *oorzaken* van klimaatverandering en tonen objecten die behoren tot de *wetenschap*. De rol die de mens speelt betreffende klimaatverandering is (indirect) weergegeven op deze foto's; de mens draagt bij aan de klimaatverandering door het rijden in auto's, het gebruik van fabrieken die schadelijke stoffen uitstoten en ook lichtvervuiling speelt een rol.

Windmolens

Een ander beeld dat behoort tot de *wetenschap* en regelmatig te zien is in de fotoberichtgeving over klimaatverandering, is het beeld van de windmolen; een *oplossing* tegen klimaatverandering. Dit beeld heeft een positieve teneur, terwijl hierboven duidelijk werd dat diverse beelden omtrent wetenschap een negatieve teneur hebben. Hieronder enkele voorbeelden van dit algemene icoon.

Leven met water; overstromingen / dijken / aangepaste huizen

Een onderwerp dat terugkerend is in de fotoberichtgeving over klimaatverandering en dat wordt weergegeven aan de hand van uiteenlopende beelden is 'leven met water'. Dit onderwerp concentreert zich regelmatig rondom de situatie in eigen land. Klimaatverandering houdt onder andere een stijging van de zeespiegel in, het doorbreken van dijken en de dreiging van overstromingen in Nederland. Iconen die waar te nemen zijn omtrent deze gevolgen van klimaatverandering voor zowel de natuur als voor de mens, zijn overstromingen, dijken en aangepaste huizen.

Beelden zoals hierboven – wateroverlast en aanpassingen die wellicht in de toekomst nodig zijn om te kunnen leven met de zeespiegelstijging – keren met regelmaat terug in de onderzoekseenheden. De beelden omtrent dit onderwerp zijn zowel negatief als positief van aard. De *gevolgen* van klimaatverandering worden getoond, maar ook eventuele *aanpassingen* worden in beeld gebracht. Zowel *natuur*, *wetenschap* als *opinie* (het leven van de mens) staat hier centraal.

Reflectie theoretisch kader

In dit hoofdstuk worden bevindingen vanuit het theoretisch kader besproken, aan de hand van het uitgevoerde onderzoek dat centraal staat in deze thesis. Er wordt gekeken naar overeenkomsten, verschillen en eventuele toevoegingen die aan de hand van de onderzoeksresultaten kunnen worden gedaan aan het theoretisch kader. Hieronder wordt eerst gekeken naar klimaatverandering in de politiek (§ 1.2.1), waarna het publieke debat/consumentisme aan bod komt (§ 1.2.2). Tot slot wordt er gekeken naar de representaties van klimaatverandering (§ 1.2.3).

Klimaatverandering in de politiek

Zoals in het theoretisch kader naar voren is gekomen, werd in 1997 het *Japanse Kyoto* aangenomen als aanvulling op het *Klimaatverdrag*. Hierin hebben industrielanden afgesproken de uitstoot van broeikasgassen in de periode 2008-2012 gemiddeld met 5% te verminderen ten opzichte van 1990. Deze uitstoot van broeikasgassen komt regelmatig terug in de fotoberichtgeving over klimaatverandering. Zo zijn er in de vier onderzoekseenheden foto's van fabrieken te zien, luchtvervuiling en ook diverse wetenschappelijke afbeeldingen (zoals schema's, grafieken e.d.) omtrent dit onderwerp komen in de tijdschriften naar voren.

In het theoretisch kader is ook verwezen naar diverse reizen vanuit de politiek omtrent klimaatverandering. Zo reist de Nederlandse staatssecretaris voor milieu, Pieter van Geel, in 2004 de wereld rond om te praten over het klimaatbeleid. Op de foto's in dit onderzoek wordt niet direct stilgestaan bij de vermelde reizen in het theoretisch kader, maar wel verschijnen er sporadisch politieke figuren op foto's omtrent het politieke debat over klimaatverandering.

Ook de documentaire van Al Gore, *An Inconvenient Truth*, waarin de oorzaken en gevolgen van klimaatverandering uitgebreid worden behandeld, komt naar voren in de onderzochte fotoberichtgeving. Zo verschijnen er in *Vrij Nederland* enkele foto's van Al Gore die de aandacht voor klimaatverandering vraagt en ook verschijnen er in de andere tijdschriften foto's bij artikelen die ingaan op deze documentaire.

Het feit dat China de snelle economische groei die zij doormaakt niet wil belemmeren door regelgeving betreffende klimaatverandering, wordt door middel van foto's weergegeven. Zo verschijnt in *National Geographic* een uitgebreid artikel hierover, genaamd 'China's groeipijnen'.

Bovenstaande waarnemingen tonen aan dat zowel *National Geographic*, *Quest*, *Elsevier* als *Vrij Nederland* ingaan op actualiteiten omtrent klimaatverandering. Toch is het grootste deel van de fotoberichtgeving over klimaatverandering in deze tijdschriften aan de hand van uiteenlopende artikelen die niet direct in verband staan met actualiteiten in de samenleving.

Publieke debat / consumentisme

De bijdrage die de consument kan leveren aan de beperking van klimaatverandering, komt in de onderzochte fotoberichtgeving zo nu en dan aan bod. Zo verschijnen er foto's van zonnepanelen, milieuvriendelijke auto's en vliegtuigen, beperking van lichtvervuiling, groene energie, kernenergie en aangepaste huizen in de tijdschriften. De consument wordt zodoende niet alleen geïnformeerd over de oorzaken en gevolgen van klimaatverandering, maar er wordt tevens ingegaan op de rol die de lezer van het desbetreffende tijdschrift speelt in dit fenomeen.

Representaties van klimaatverandering

In het theoretisch kader is het onderzoek *Does Tomorrow Ever Come* (2005) aan bod gekomen, waarin onderzoek wordt gedaan naar de receptie van de film *The day after tomorrow*. Deze film toont de transformatie van de aarde in een nieuwe *ice age*. Onderzoek wijst uit dat na het kijken van de film, het publiek aanzienlijk meer bezorgd is over de klimaatverandering dan daarvoor. In de onderzochte fotoberichtgeving verschijnen enkele foto's van deze eventuele toekomstige *ice age*, sommige aan de hand van bovengenoemde film. Deze toekomstige bedreiging wordt samen met andere toekomstige bedreigingen, zoals de doorbraak van dijken en het uitsterven van dieren, regelmatig weergegeven, vooral in de natuurwetenschappelijke tijdschriften. Deze tijdschriften trachten de betrokkenheid van het publiek wellicht te vergroten aan de hand van het representeren van zogenoemde *risks*.

In *Fear won't do it* (2009), een artikel van Saffron O'Neill en Sophie Nicholson-Cole, onderzoeken wetenschappers het effect van angstopwekkende representaties van de klimaatverandering op het publiek. Uit hun onderzoek blijkt dat angst niet bevorderend is voor het betrekken van mensen bij klimaatverandering. Niet-dreigende beelden en iconen die in relatie staan met alledaagse emoties hebben wel betrokkenheid als gevolg. Dit fenomeen is nauwelijks terug te vinden in de fotoberichtgeving omtrent klimaatverandering, waar wel degelijk bedreigingen worden weergegeven en zo op de angst van de lezer wordt ingespeeld. Zo zijn bijvoorbeeld de dieren die naar voren komen in de fotoberichtgeving aan het uitsterven, breken dijken door, vinden er overstromingen plaats en ontstaan er bosbranden. De tijdschriften die centraal staan in dit onderzoek richten zich regelmatig op huidige en toekomstige bedreigingen.

Tot slot werd in het theoretisch kader het onderzoek van Marybeth Long Martello (2008) behandeld, een onderzoek dat zich specifiek richt op de fotografische weergave van klimaatverandering. Hieruit blijkt dat bewoners van Antarctica representatief zijn voor de klimaatverandering. De verbeelding van de bevolking aldaar, als experts, *exotic* en bedreigden, vormen volgens Martello een centraal beeld in de representatie van klimaatverandering. Dit beeld is niet waar te nemen in de onderzochte fotoberichtgeving. De vier onderzochte tijdschriften tonen foto's van uiteenlopende bevolkingsgroepen die te maken hebben met de gevolgen van klimaatverandering, maar niet specifiek foto's van bewoners van Antarctica.

Conclusie

In deze masterthesis is onderzoek gedaan naar de fotoberichtgeving over klimaatverandering in enkele vooraanstaande Nederlandse tijdschriften. De hoofdvraag van dit onderzoek was: *Hoe ziet de fotoberichtgeving over de klimaatverandering in enkele Nederlandse natuurwetenschappelijke tijdschriften en opinietijdschriften eruit in de periode 2000-2008 en hoe verschilt de fotoberichtgeving in deze twee soorten tijdschriften van elkaar?* Bovenstaande hoofdstukken vormen een beschrijving van de fotoberichtgeving over klimaatverandering in de vier onderzoeksheden: National Geographic, Quest, Elsevier en Vrij Nederland. In deze hoofdstukken zijn de onderzoeksbevindingen tevens geconcludeerd en met elkaar vergeleken. In de conclusie van deze masterthesis worden de onderzoeksbevindingen beknopt samengevat vanuit het oogpunt van de lezer van het desbetreffende tijdschrift. Er wordt gekeken naar de manier waarop de lezer van de vier tijdschriften gedurende de periode 2000-2008 (Quest betreft de periode 2004-2008) wordt geïnformeerd over klimaatverandering door middel van de fotoberichtgeving. Op deze manier vertaalt deze conclusie de onderzoeksbevindingen als het ware naar de praktijk.

De National Geographic-lezer

De lezer van National Geographic komt in 2000 niet in aanraking met fotoberichtgeving omtrent klimaatverandering bij het lezen van dit tijdschrift. In 2002 verschijnen er enkele foto's en in 2004 wordt er het meeste aandacht besteed aan het onderwerp. In 2006 is er minimale aandacht, waarna in 2008 de fotoberichtgeving toeneemt. De lezer krijgt voornamelijk spreads te zien betreffende klimaatverandering. Ook kleine foto's en foto's van gemiddelde grootte komen vaak voor in National Geographic. De nadruk ligt vooral op gevolgen van klimaatverandering, ook wordt de lezer door middel van de fotoberichtgeving geïnformeerd over oorzaken van klimaatverandering. De lezer ziet echter vrijwel geen beelden van aanpassingen aan of oplossingen tegen klimaatverandering. Daarnaast toont meer dan de helft van de foto's natuur, ruim een kwart van de foto's toont wetenschap en een nog kleiner deel van de foto's betreft opinie. National Geographic richt zich vooral op de nadelige gevolgen voor de natuur omtrent klimaatverandering en niet op oplossingen en andere positieve invalshoeken. De teneur van de foto's is gedeeltelijk negatief en gedeeltelijk neutraal, de minderheid heeft een positieve teneur. De lezer van National Geographic krijgt zodoende een negatief beeld van het onderwerp klimaatverandering door middel van de fotoberichtgeving doordat de nadruk op oorzaken en gevolgen ligt met betrekking tot voornamelijk de natuur, en doordat de foto's of negatief of neutraal zijn, en vrijwel nooit positief.

De Quest-lezer

De lezer van Quest krijgt gedurende de periode 2004-2008 steeds minder foto's te zien betreffende klimaatverandering; het aantal daalt van 36 foto's in 2004 naar nul foto's in 2008. Wat betreft de grootte van de foto's wordt duidelijk dat de lezer van Quest voornamelijk kleine foto's ziet. Vervolgens komen foto's van gemiddelde grootte het meeste voor. Grote foto's, foto's die één gehele pagina beslaan en spreads zijn in de minderheid. Wat betreft de thema's ziet de Quest-lezer vooral gevolgen, aanpassingen of oplossingen terug in de fotoberichtgeving. Oorzaken komen vrijwel niet naar voren in Quest. In elke jaargang ligt er respectievelijk veel nadruk op aanpassingen of oplossingen. De foto's betreffen daarnaast voor bijna de helft natuur of

wetenschap, opiniefoto's zijn in de minderheid. Wat betreft de teneur overheersen de neutrale foto's in Quest en zijn negatieve foto's in de minderheid. De lezer van Quest krijgt zodoende vooral beelden te zien van aanpassingen en/of oplossingen en doordat de teneur van de foto's meer neutraal of positief is, dan negatief, krijgt de Quest-lezer over het algemeen een positief beeld bij het onderwerp klimaatverandering door middel van de fotoberichtgeving. De Quest-lezer ziet welke aanpassingen er mogelijk/nodig zijn en welke oplossingen er zijn tegen klimaatverandering, veel meer dan dat de lezer met negatieve aspecten in aanraking komt, zoals de oorzaken en gevolgen.

De Elsevier-lezer

De lezer van Elsevier krijgt in 2000 tot en met 2004 een stijgend aantal beelden over klimaatverandering te zien. In 2006 vindt er een daling plaats, waarna in 2008 weer meer foto's verschijnen. De helft van de foto's is van klein formaat, ruim 1/3e van de foto's is van gemiddelde grootte. Grote foto's, foto's die één gehele pagina beslaan en spreads zijn in de minderheid in Elsevier. De lezer komt voornamelijk met oplossingen tegen klimaatverandering in aanraking, waarna de aandacht uitgaat naar oorzaken en gevolgen. Bijna de helft van de foto's zijn niet onder te brengen in deze categorie, en tonen een situatieschets, een portret of een landschap. Daarnaast betreft bijna de helft van de foto's wetenschap, ruim 1/3^e toont natuur en de minderheid van de foto's betreft opinie. Het feit dat een groot deel van de foto's een neutraal beeld toont, zoals een situatieschets, een portret of een landschap, is terug te zien in de teneur van de foto: het merendeel heeft een neutrale teneur. Omdat Elsevier neutrale foto's hanteert bij zowel het tonen van oorzaken, gevolgen, aanpassingen en oplossingen omtrent klimaatverandering maakt dat de lezer een neutraal beeld krijgt bij deze vier aspecten van klimaatverandering. Positieve foto's komen vaker voor in Elsevier dan negatieve foto's; deze zijn in de minderheid. De lezer van Elsevier krijgt zodoende door middel van de fotoberichtgeving over klimaatverandering voornamelijk te maken met oplossingen tegen klimaatverandering, getoond op vooral foto's van kleine of gemiddelde grootte. De teneur is of neutraal of positief, en vrijwel niet negatief, wat onder andere inhoudt dat de Elsevier-lezer nauwelijks in aanraking komt met negatieve aspecten van klimaatverandering.

De Vrij Nederland-lezer

De lezer van Vrij Nederland komt in 2000 veel in aanraking met klimaatverandering door middel van de fotoberichtgeving in dit tijdschrift. In 2002 verschijnen er geen foto's betreffende dit onderwerp, waarna vanaf 2004 een groeiende aandacht voor klimaatverandering is waar te nemen. Ruim de helft van de foto's is van klein formaat. Grote foto's vormen ruim een kwart van de foto's in Vrij Nederland. De lezer komt voornamelijk met oplossing in aanraking, waarna de aandacht voor een kleine 20% uitgaat naar gevolgen en een kleine 10% toont oorzaken. Bijna de helft van de foto's toont respectievelijk opinie of wetenschap, natuurfoto's komen zelden voor. De neutrale teneur overheerst, waarna de positieve teneur veel voorkomt. Negatieve foto's zijn in de minderheid. De lezer van Vrij Nederland komt door middel van de fotoberichtgeving over klimaatverandering voornamelijk met oplossingen in aanraking, neutrale of positieve beelden en opiniefoto's en wetenschappelijke foto's overheersen in de fotoberichtgeving over klimaatverandering in Elsevier. De lezer krijgt zodoende een neutraal of positief beeld en ziet nauwelijks de negatieve aspecten, zoals de oorzaken of gevolgen van klimaatverandering.

Reflectie onderzoek

Wanneer ik terugkijk op het uitgevoerde onderzoek naar de fotoberichtgeving over klimaatverandering in enkele vooraanstaande Nederlandse tijdschriften, zijn er enkele kanttekeningen te plaatsen; aspecten waar ik als onderzoeker tegen aan liep gedurende het onderzoek en/of naar het einde van het onderzoek toe. Ook verwoord ik hieronder enkele naar mijn mening interessante vervolgonderzoeken omtrent *Klimaatverandering in beeld*.

Kanttekeningen uitgevoerde onderzoek

Een eerste kanttekening betreft het analyseschema waarmee gewerkt wordt in dit onderzoek en eventuele toekomstige soortgelijke onderzoeken. Het is aan te raden om voor de aanvang van het onderzoek, een steekproef uit te voeren betreffende het invullen van de analyseschema's. Een steekproef brengt eventuele struikelblokken aan het licht en geeft de onderzoeker een duidelijk beeld van de te verwachten werkzaamheden. Een zodanige steekproef had ik als onderzoeker wel uitgevoerd voor de aanvang van het onderzoek, maar deze bleek na afloop te klein van aard te zijn; ik liep tegen enkele zaken aan die de steekproef niet aan het licht bracht.

Eén van die zaken, was de relatief hoge percentages die foto's betroffen behorende tot de categorie 'niet onder te brengen in categorie (notbic)'. Naar aanleiding van het theoretisch kader waarin de verschillende aspecten van klimaatverandering aan bod kwamen – oorzaken, gevolgen, aanpassingen en oplossingen – had ik besloten de foto's onder te brengen in categorieën die deze aspecten besloegen. Echter, gedurende het onderzoek, bleek dat een groot deel van de foto's niet toe te wijzen is aan één van die categorieën. Als onderzoeker heb ik geen spijt van deze keuze, omdat het onderzoek momenteel goed aansluit bij het theoretisch kader. Echter, voor vervolgonderzoeken is het aan te raden meerdere categorieën te vormen, zodat het aantal 'restfoto's' kleiner wordt. Deze maatregel heb ik in mijn onderzoek ook direct genomen, toen bleek dat relatief veel foto's niet onder te brengen waren in de genoemde categorieën, door vier nieuwe categorieën te vormen, namelijk: Situatieschets, Landschap, Portret en Flora&Fauna.

Een ander 'struikelblok' die gedurende het onderzoek naar voren kwam, heeft te maken met de bereidheid tot medewerking van de onderzochte tijdschriften. De onderzoeksbevindingen die voortkomen uit de analyses zijn bevindingen; objectieve waarnemingen. Een toelichting van een medewerker van het desbetreffende tijdschrift geeft een meerwaarde aan het onderzoek. Zo kan een toelichting de onderzoeksbevindingen verklaren en zo ook de eventuele verschillen en/of overeenkomsten die waar te nemen zijn in de onderlinge analyses. Wanneer tijdschriften niet bereid zijn mee te werken, valt er zodoende een deel van het onderzoek weg. Helaas was dit in mijn onderzoek het geval: Elsevier was niet bereid een toelichting te geven op de onderzoeksbevindingen. Na meerdere contactpogingen lieten de medewerkers of niets weten of gaven een reactie waarin zij vertelden niet in staat te zijn een toelichting te geven op het onderzoek, vanwege bijvoorbeeld de lange onderzoeksperiode. Ondanks de afwezigheid van de toelichting van Elsevier, geeft het onderzoek een goed beeld van de fotoberichtgeving. In de toekomst is het daarnaast niet wenselijk dat er alleen onderzoek wordt gedaan naar media waarvan medewerkers bereid zijn een toelichting te geven op de onderzoeksbevindingen, omdat dit neutrale en uitgebreide onderzoeken in de weg kan staan.

Vervolgonderzoek

Een interessant aanvullend onderzoek zou zijn naar de lezers van de tijdschriften. De volgende vragen zijn interessant: Hoe krijgen de lezers van de tijdschriften informatie over klimaatverandering in het dagelijks leven? Speelt het tijdschrift een grote rol hierbij en zo ja, welke rol dan precies? Wat is de mening van de lezers over de manier waarop het desbetreffende tijdschrift klimaatverandering (re)presenteert aan het publiek? Een onderzoek naar de wijze waarop beeldvorming bij de lezer plaatsvindt door middel van de fotoberichtgeving in een tijdschrift kan een interessant vervolgonderzoek zijn. Het effect van de onderzoeksbevindingen in deze thesis wordt op deze manier in beeld gebracht.

Met betrekking tot de algemene iconen die dit onderzoek aan het licht heeft gebracht, is het interessant om te onderzoeken in hoeverre deze iconen ook in andere media naar voren komen. De vraag of deze iconen bijvoorbeeld ook naar voren komen op de televisie bij berichtgeving over klimaatverandering kan gesteld worden. Ook is een publieksonderzoek interessant; aan welke beelden denkt het publiek wanneer deze klimaatverandering voorstelt? Komen de iconen die in deze thesis naar voren komen, ook naar voren in de gedachte van de burger? Zo wordt niet alleen naar het aspect herhaling gekeken, maar wordt het onderzoek uitgebreid door een analyse omtrent de herkenning van algemene iconen.

Een ander vervolgonderzoek heeft te maken met een interessante bevinding in het gedane onderzoek. Uit het onderzoek blijkt dat de teneur van de foto's die verschijnen in de vier onderzoekseenheden, regelmatig verandert door de teneur van de aanwezige tekst (kop/subkop/inleiding van het artikel en/of het onderschrift/bijchrift van de foto).⁹ Deze bevinding kan diverse verklaringen hebben; zo kan het zijn dat de samenwerking tussen de beeldredactie en de tekstredactie niet optimaal is, dat het tijdschrift de lezer met tekst probeert te beïnvloeden of dat het tijdschrift onzorgvuldig te werk gaat bij de selectie van de foto's bij een artikel. Om de exacte verklaring te kunnen geven en eventueel dieper in te gaan op deze bevinding, dient er een vervolgonderzoek te worden gedaan naar de manier waarop de desbetreffende tijdschriften te werk gaan omtrent de vorming van een artikel met beelden.

Tot slot is een vervolgonderzoek die de objectieve onderzoeksbevindingen inhoudelijk analyseert interessant. Mijn onderzoek is een kwantitatieve analyse omtrent de fotoberichtgeving over klimaatverandering in enkele vooraanstaande Nederlandse tijdschriften gedurende de periode 2000-2008. Uit dit onderzoek zijn diverse interessante bevindingen gekomen die door middel van een vervolgonderzoek inhoudelijk kunnen worden geanalyseerd, om zo de bevindingen toe te lichten en wellicht te kunnen verklaren.

Met mijn onderzoek heb ik diverse aspecten omtrent de fotoberichtgeving over klimaatverandering in vooraanstaande Nederlandse tijdschriften in kaart gebracht. Omdat mijn onderzoek zich richt op een veelzijdig onderwerp dat wordt ge(re)presenteerd via diverse media, is er nog een scala aan vervolgonderzoeken te benoemen en uit te voeren die een toevoeging vormen aan mijn onderzoek.

⁹ Zie voor de percentages pagina's 26+27 (National Geographic), 40+41 (Quest), 54 (Elsevier), 67 (Vrij Nederland).

Literatuurlijst

- ➔ Allesduurzaam.nl. April 2009.
<http://www.allesduurzaam.nl/>.
- ➔ Antilla, L. 2008. *Self-censorship and science: a geographical review of media coverage of climate tipping points*. Sage Publications. [digitale bron]
- ➔ Carvalho, A. 2006. *Ideological cultures and media discourses on scientific knowledge*. Universidade do Minho: Centro de Estudos de Comunicação e Sociedade. [digitale bron]
- ➔ Dam, V. 2008:4. *Klimaatbestendig bouwen in Flevoland*.
http://www.natuurenmilieuflevoland.nl/upload/files/PDF/resultaten_enquete_klimaatbestendige_bouw_en_def.pdf.
- ➔ Elsevier.nl. www.elsevier.nl.
- ➔ EuroInvestor.nl. 17-10-2007.
<http://www.euroinvestor.nl/News/ShowNewsStory.aspx?StoryID=9639468&BW=20071017005432>.
- ➔ Duindam, G. 2008. *Een tweede Venus*. Guus Duindam.
- ➔ EUR: Biografie. 16-04-2009.
<http://www.fhk.eur.nl/personal/kleppe/>.
- ➔ Godrej, D. 2001. *De feiten over Klimaatverandering*. Oxford, United Kingdom: New Internationalists Publications Ltd.
- ➔ Gore, A. 2006. *An inconvenient truth*. Londen: Bloomsbury.
- ➔ Gupta, J. 2005. *Who's afraid of climate change?* Vrije Universiteit Amsterdam.
- ➔ Hansen, A. & Machin, D. 2008. *Visually branding the environment: climate change as a marketing opportunity*. Sage Publications. [digitale bron]
- ➔ ICCO. 16-11-2007.
<http://www.icco.nl/delivery/main/nl/doc.phtml?p=column&id=30>.
- ➔ IPCC, 2007. *Climate Change*.
http://www.ipcc.ch/pdf/assessment-report/ar4/syr/ar4_syr.pdf
- ➔ Kleppe, M. 2003. *Tot icoon verheven*. Erasmus Universiteit Rotterdam.
- ➔ LexisNexis. NRC Handelsblad, 2000-2008. Zoekterm: "klimaat(s)verandering"
- ➔ Lomborg, B. 2007. *Cool it!* Utrecht: Spectrum.
- ➔ Lowe, T., Brown, K., Dessai, S., de França Doria, M., Haynes, K., Vincent, K. 2006. *Does tomorrow ever come? Disaster narrative and public perceptions of climate change*. Sage publications [digitale bron]
- ➔ Martello, M.L. 2008. *Arctic indigenous peoples as representations and representatives of climate change*. Sage Publications. [digitale bron]
- ➔ Milieucentraal. April 2009. <http://www.milieucentraal.nl/pagina?onderwerp=Klimaatverandering>.
- ➔ National Geographic Magazine. www.nationalgeographic.nl.

- NUbijlage. 2008. <http://www.nubijlage.nl/category/poznan-2008>
- O'Neill, S. en Nicholson-Cole, S. 2009. *Fear won't do it. Promoting positive engagement with climate change through visual and iconic representations*. Sage Publications. [digitale bron]
- Opdam, P. & Klijn, J. 2003. *Klimaatverandering in de 21ste eeuw: consequenties voor het natuurbeleid*. Wageningen: Alterra, Research Instituut voor de Groene Ruimte.
- Platform Lichthinder. 16-04-2009.
<http://www.platformlichthinder.nl/watlichthinder.html>.
- Quest Braintainment. www.quest.nl.
- Stichting DuVo. 2008. *CO2-labeling van voeding*.
http://www.duvo.nl/files/file/CO2labeling_van_voedingaabf76.pdf.
- Trouw. 11-12-2008. *De aarde trekt het niet meer*. [LexisNexis]
- Vara – Vroege Vogels. 15-01-2009.
http://vroegevogels.vara.nl/nieuws-item.131.0.html?&tx_ttnews%5Btt_news%5D=348473&tx_ttnews%5BbackPid%5D=842&cHash=7488a13a04
- Vrij Nederland. www.vrijnederland.nl.
- VROM. 16-04-2009.
<http://www.vrom.nl/pagina.html?id=4178>.
- VROM – Dossier Klimaatverandering. 16-04-2009.
<http://www.vrom.nl/pagina.html?id=31218#b31263>
- Weingart, P., Engels, A. en Pansegrau, P. 2000. *Risks of communication: discourses on climate change in science, politics and the mass media*. Sage Publications. [digitale bron]
- E-mails: Rolf Rosing (Vrij Nederland) / Paul Römer (National Geographic) / Niels Broekema (Quest)